

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΔΜΥΠ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
με θέμα

ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Φ. ΔΡΟΥΜΠΑΛΗΣ
ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΑΝΝΑ - ΙΩΑΝΝΑ ΜΠΑΝΟΥΤΣΟΥ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 1999

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	1
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	4
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	5
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
ΜΕΡΟΣ Α'	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ	10
1.1. ΓΕΝΙΚΑ	10
1.2. ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	11
1.3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ	12
1.4. ΜΟΡΦΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	18
(Ιστορική αναδρομή - Ιστορικά γεγονότα - Χρονοπίνακας Ιστορίας των Παιδικών Σταθμών 1536-1980)	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	
ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	26
3.1. ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΩΝ Π.Σ. ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	26
3.2. ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΤΩΝ Π.Σ. ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	
ΑΙΤΙΑ ΥΠΑΡΕΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	
4.1. ΓΕΝΙΚΑ	32
4.2. ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ	33
4.3. ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΙ ΓΟΝΕΙΣ	34
4.4. ΑΓΑΜΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ	34
4.5. ΓΟΝΕΙΣ ΜΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΠΟΙΟΥ ΣΥΓΓΕΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	
ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	37
5.1. ΦΟΡΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ	37
5.2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΣΤΟΥΣ ΠΑΙΔΙΚΟΥΣ ΣΤΑΘΜΟΥΣ	38
5.3. ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ	39
5.4. Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ	43
5.5. Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ	45
5.6. Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ	
ΚΡΑΤΙΚΟΙ ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	48
6.1. ΓΕΝΙΚΑ	48
6.2. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΙΔΡΥΣΗ	48
6.3. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ	49
6.4. ΔΙΟΙΚΗΣΗ	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ	
ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	57
7.1. ΓΕΝΙΚΑ	57
7.2. ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	57
7.3. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	58
7.4. ΕΛΕΓΧΟΣ	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ	
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΜΕ ΤΑ Μ.Μ.Ε.	61
8.1. ΓΕΝΙΚΑ	61
8.2. ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ	63
8.3. ΒΙΝΤΕΟ	64
8.4. ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ	65
8.5. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	66
8.6. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ ΦΥΛΛΑΔΙΑ (Εγγραφής, Εορτών, κλπ.)	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ	
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΡΟΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΠΑΙΔΙΚΟΥΣ ΣΤΑΘΜΟΥΣ	69
9.1. ΓΕΝΙΚΑ	69
9.2. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	69
9.3. ΣΤΟΧΟΙ	71
9.4. ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ	71
9.5. Μ.Μ.Ε.	72
9.6. ΜΕΘΟΔΟΙ	72
9.7. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ	
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	75
10.1. ΓΕΝΙΚΑ	75
10.2. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ	75
10.3. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΚΟΣΤΟΣ	77
10.4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΣΤΗ ΠΟΛΗ ΜΑΝΝΗΕΙΜ (ΓΕΡΜΑΝΙΑ)	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ	
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΤΙΡΙΑΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	85
11.1. ΓΕΝΙΚΑ	85
11.2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΘΕΣΗΣ ΕΝΟΣ Π.Σ.	85
11.3. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	87
11.4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	91

ΜΕΡΟΣ Β'	96
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ	
ΟΝΕΙΡΟ-ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΤΟΥ 2010	97
12.1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΙΔΙΟΤΕΛΩΝ ΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΝΤΟΛΩΝ	97
12.2. ΕΞΑΚΡΙΒΩΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ ΓΙΑ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ	98
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ	
ΑΛΛΑΓΗ - ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ	100
13.1. ΓΕΝΙΚΑ	100
13.2. ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (Εσωτερικό - Εξωτερικό)	100
13.3. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΠΟΔΟΧΗΣ - ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ (Καταγωγή, κλπ.)	105
13.4. ΔΙΑΘΡΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ	107
13.5. ΣΧΕΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΩΝ - ΓΟΝΕΩΝ - ΠΑΙΔΙΩΝ	108
13.6. ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ "ΣΧΕΔΙΑ" ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ	109
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	
DJI - ΣΧΕΔΙΟ - ΧΩΡΟΙ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ	116
14.1. ΓΕΝΙΚΑ	116
14.2. ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΠΙΠΕΔΑ	116
14.3. ΟΡΑΜΑ ΕΝΟΣ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ	118
14.4. ΒΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ	120
14.5. ΜΟΝΤΕΛΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ (Σχήμα - Επεξήγηση)	121
14.6. ΑΝΑΓΚΑΙΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΤΟΥΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	123
14.7. ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΟΥΣ ΠΑΙΔΙΚΟΥΣ ΣΤΑΘΜΟΥΣ	124
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	129

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Π.Σ.	Παιδικός Σταθμός
Κ.Π.Σ.	Κρατικός Παιδικός Σταθμός
Ι.Π.Σ.	Ιδιωτικός Παιδικός Σταθμός
JWG	Μέριμνα για φροντίδα των Νέων
ΑΕΙΖ	Εργασιακή Ένωση για τη βοήθεια της Νεολαίας
ΒΜJFFG	Υπουργός Ομοσπονδίας για τη Νεολαία, Οικογένεια, Γυναίκες και την Υγεία
ΒΜΒW	Υπουργός Ομοσπονδίας της Παιδείας
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
VHS	Κυκλοφοριακό δίκτυο, διπλής κατεύθυνσης
DJI	Γερμανικό Ινστιτούτο Νεολαίας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Όταν μου ανατέθηκε το θέμα των Παιδικών Σταθμών στη Γερμανία, το θεώρησα ενδιαφέρον, πλην όμως δύσκολο. Αδυνατούσα να σκεφτώ πως θα μπορέσω να αναπτύξω πλήρως ένα τέτοιο τεράστιο θέμα, χωρίς η εργασία να θεωρηθεί ελλιπής. Ελπίζω να έχω καλύψει το θέμα αυτό στο μεγαλύτερο μέρος της έκτασής του, παρουσιάζοντας μια ολοκληρωμένη εικόνα του Παιδικού Σταθμού στη Γερμανία. Για το μόνο που είμαι σίγουρη είναι πως μέσα από τη διαδικασία συγκρότησης ποικίλων πληροφοριών για τους Παιδικούς Σταθμούς κατανόησα το πόσο σημαντική υφίσταται η ύπαρξη του Παιδικού Σταθμού στη σύγχρονη κοινωνία.

Για όλα αυτά, θεωρώ υποχρέωσή μου να ευχαριστήσω θερμά τον κ. Δρούμπαλη Φώτιο που μου ανέθεσε την πτυχιακή αυτή εργασία και συνέβαλε στην διεκπεραίωσή της.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εννοιολογικά Παιδικός Σταθμός (Π.Σ.) είναι ο συνδυασμός, ενός ειδικά διαμορφωμένου χώρου και η συγκρότηση ενός κατάλληλου επιλεγμένου προσωπικού, αποσκοπώντας στη προσχολική ανάπτυξη των παιδιών και στην προετοιμασία ένταξής τους στην κοινωνία μελλοντικά.

Η σημασία της ύπαρξης¹ του Π.Σ. είναι τεράστια λόγω του απεριόριστου παιδαγωγικού έργου που προσφέρει για την ανάπτυξη των παιδιών, βοηθώντας παράλληλα και τους γονείς στηρίζοντάς τους στο παιδαγωγικό τους έργο. Έτσι δικαιολογείται η αναγκαία ίδρυση Π.Σ. με απώτερο σκοπό την εξέλιξη και ανάπτυξη της κοινωνικής, πνευματικής και σωματικής ευεξίας του παιδιού κατά την προσχολική ηλικία του.

Το σύνολο των Π.Σ. χωρίζεται σε διάφορες μορφές², ανάλογα με τις απαιτούμενες ανάγκες που πρέπει να εξυπηρετούν την κάθε περιοχή όπου και βρίσκονται.

Μερικές από τις μορφές αυτές είναι οι κρατικοί Π.Σ., οι ιδιωτικοί Π.Σ. και οι Π.Σ. για παιδιά με ειδικές ανάγκες. Όλες οι μορφές Π.Σ. λειτουργούν με βάση του ολοήμερου προγράμματος³ ή του κανονικού προγράμματος⁴, από τα οποία το πρώτο λειτουργεί με ωράριο 8.00 έως 20.00 και το δεύτερο από τις 8.00 έως και τις 16.00.

Συνήθως επικρατεί το κανονικό πρόγραμμα στους Π.Σ., αλλά τελευταία εμφανίζεται μια αυξανόμενη τάση προτίμησης του ολοήμερου προγράμματος, διότι λειτουργεί περισσότερες ώρες και καλύπτει έτσι περισσότερες ανάγκες από το κανονικό.

Στην εργασία που ακολουθεί, θα γίνει μια προσπάθεια ανάλυσης όλων των παραπάνω, συνθέτοντας την εικόνα του Π.Σ. σε όλες τις μορφές του, παρακολουθώντας με ενδιαφέρον το διαπαιδαγωγικό του έργο σε όλο το μεγαλείο, αναδεικνύοντάς τον κατεστημένο στην κοινωνία μας.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΘΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ

1.1. ΓΕΝΙΚΑ

"Η μόνη αναγκαία υπόθεση στην πολιτισμένη συμπεριφορά των ανθρώπων έχει σαν λεκτικό και ουσιαστικό νόημα την εκπαίδευση, που εμείς χορηγούμε στα παιδιά μας".

Αυτή η παρατήρηση, η πολύ σωστά εκφραζόμενη ενός ανθρωπολόγου⁵, μας οδηγεί στο συμπέρασμα, το πόσο σημαντικό καθήκον αναλαμβάνουν εκείνοι που θα ασχοληθούν με την διαγωγή και μόρφωση των παιδιών στην προσχολική ηλικία, ανεξάρτητα αν εκείνοι ανήκουν στους γονείς, στους νηπιαγωγούς ή σε άλλα μέλη άλλων ομάδων.

Οι άνθρωποι εναντιώνονται πάντοτε για τις ανάγκες των παιδιών. Ωστόσο, το κοινό ενδιαφέρον στη σημερινή εποχή για την διαπαιδαγώγηση των παιδιών παραμένει μεγάλο. Επιστημονικές σπουδές τονίζουν τη σημασία της ανάπτυξης της προσχολικής ηλικίας. Είναι αναγκαίο να αναφερθεί ότι η αμερικάνικη κυβέρνηση έχει καθορίσει συγκεκριμένο Υπουργείο, το "Υπουργείο Ανάπτυξης του Παιδιού" που έχει σαν κυβερνητικό πρόγραμμα την σωματική, κοινωνική ή ψυχική ανάπτυξη των μικρών παιδιών.

Το ενδιαφέρον των διάφορων μοντέλων και προγραμμάτων παιδικών σταθμών που έχουν σαν στόχο την σωστή διαπαιδαγώγηση των παιδιών αυξάνεται συνεχώς.

Αυτό μας αποδεικνύει το πόσο μεγάλη και σημαντική είναι η ευθύνη της διαπαιδαγώγησης και της ανάπτυξης ενός μικρού παιδιού.

---

* Deçāb: LaBarre, Weston: Wanted: A. Pattern for Modern Man. Reprinted from Mental Hygiene, April, 1949 by National Committee for Mental Hygien.

Ο Παιδικός Σταθμός⁶ (Π.Σ.), λοιπόν, είναι το μέρος στο οποίο μικρά παιδιά μαθαίνουν να παίζουν σωστά και να αποκτούν κοινές εμπειρίες μεταξύ τους. Είναι το μέρος στο οποίο ο/η νηπιαγωγός βοηθάει το παιδί στην αναγκαία μάθηση και απόκτηση εμπειριών σε σχέση με έναν πολυαριθμό υλικών, στη σωστή επικοινωνία με άλλα παιδιά και στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

Ο Π.Σ. είναι επίσης το μέρος στο οποίο οι ίδιοι οι γονείς μαθαίνουν για την ανάπτυξη του παιδιού τους και τις διαπροσωπικές σχέσεις των ανθρώπων εφόσον συμμετέχουν στα διάφορα προγράμματα που προσφέρουν οι Π.Σ.

1.2. ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Αρχές της δεκαετίας του '70, ο θεσμός του Π.Σ. στη Γερμανία αντιμετώπιζε τον κίνδυνο ύπαρξής του, σε όλη του τη σύσταση.

Δεκαετίες ολόκληρες πριν, ο Π.Σ. προσπαθούσε να προσφέρει ένα αξιόλογο έργο στην κοινωνική διαπαιδαγώγηση των παιδιών, αντιμετωπίζοντας όμως την αδιαφορία της δημόσιας γνώμης. Ενώ εικονικά, φαινόταν ότι ο Π.Σ. ήταν αναγκαίος και είχε εξασφαλισμένη θέση στη κοινωνία, ξαφνικά έπρεπε να αναδιοργανωθεί και να αλλάξει ριζικά.

Η αναγκαιότητα της αλλαγής αυτής σήμαινε και η ριζική αναμόρφωση του μέχρι τότε προτύπου Π.Σ., που τόσα χρόνια προσπάθησε να ορθοποδήσει.

Η σύγκρουση αυτή με τις εναλλαγές των παιδιών, έφερε σε κίνηση τη διαμόρφωση απόψεων και τη δημιουργία καινούργιων ιδεών, όσον αφορά την "πρακτική" του Π.Σ.

Σήμερα, μπορεί κανείς να πει, ότι η θέση⁷ του Π.Σ. όχι μόνο έχει αναγνωριστεί και σταθεροποιηθεί, αλλά το έργο του "προσφέρει" ουσιαστικά στη μόρφωση και ανάπτυξη του παιδιού, στη προσχολική διαπαιδαγώγηση.

Ότι υπάρχουν όμως πολλά θέματα γύρω από τους Π.Σ. που θα μπορούσαν να διορθωθούν ή να βελτιωθούν, είναι αναμφισβήτητο.

Θα πρέπει όμως, να λαμβάνουμε υπόψη μας, ότι δεν υπάρχει σχέδιο ή πρόγραμμα Π.Σ. που θα διαρκέσει για όλες τις ερχόμενες εποχές.

1.3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ

Σήμερα, είναι πλέον σαφές ότι οι υπηρεσίες⁸ που παρέχει ο Π.Σ. σχετίζεται άμεσα με την ευθύνη της διαπαιδαγώγησης και της ανάπτυξης των μικρών παιδιών. Γενικά, ο Π.Σ. στη Γερμανία έχει να επιτελέσει τρεις βασικές λειτουργίες:

- 1) Την λειτουργία του Π.Σ. που εξυπηρετεί, δίνοντας πληροφορίες και γνώσεις για την ανάπτυξη του παιδιού.
- 2) Την λειτουργία του Π.Σ. για τη προώθηση των διαπροσωπικών σχέσεων και διαμόρφωση της σωστής προσωπικότητας του παιδιού.
- 3) Την λειτουργία του Π.Σ. σαν υποστήριξη του έργου των γονέων στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού.

Αναλυτικότερα, ο Π.Σ. προσπαθεί με την εκπαιδευτική παροχή⁹ του να προσφέρει στα μικρά παιδιά:

- Ικανότητα επικοινωνίας.
- Ειλικρίνεια και ανεκτικότητα.
- Ικανότητα χρήσης διαφορετικών ρόλων συμπεριφοράς.
- Υπευθυνότητα.
- Ικανότητα διαχώρισης και προσανατολισμού σε αξίες και κανόνες.
- Ικανότητα φρόνησης.
- Αποδοχή εμπειριών.
- Σωματική αυτοσυγκράτηση.
- Ικανότητα μνήμης.

- Ικανότητα εργασίας και παιχνιδιού.
- Ικανότητα ετοιμότητας.
- Γενικές γνώσεις.

1.4. ΜΟΡΦΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ

Οι Π.Σ. στη Γερμανία, ανάλογα με τις ποικίλες ανάγκες που παρουσιάζει η κοινωνία της, έχουν διαμορφωθεί¹⁰ ως εξής:

α) Παιδικοί Σταθμοί Ημερήσιας Λειτουργίας

Οι Π.Σ. αυτοί, είναι προορισμένοι κυρίως για τα παιδιά γονέων, οι οποίοι ή λείπουν όλη την ημέρα για λόγους εργασίας ή δεν μπορούν να φροντίσουν τα παιδιά τους για λόγους υγείας. Οι στόχοι ενός καλού Π.Σ. ημερήσιας λειτουργίας είναι η προσπάθεια μετάδοσης οδηγιών και εμπειριών για την καλύτερη διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Επίσης στους στόχους του Π.Σ. αυτού του τύπου συμπεριλαμβάνεται η παροχή προστασίας στα παιδιά και η παροχή βοήθειας στους γονείς, να δημιουργήσουν ένα σωστό οικογενειακό περιβάλλον για τα παιδιά τους.

Το κόστος ενός Π.Σ. ημερήσιας λειτουργίας είναι αρκετά υψηλό. Υπολογίζεται περίπου, ανά παιδί, 17.000 - 25.000 δρχ. εβδομαδιαία.

Παρόλο, όμως το υψηλό κόστος, η κάθε κοινότητα προσπαθεί να παρέχει σε κάθε παιδί, μια θέση σε έναν Π.Σ. ημερήσιας λειτουργίας. Δεν είναι τυχαία η αντίληψη που επικρατεί σε όλες σχεδόν τις κοινότητες περί αυτού του θέματος, δηλ. η δυνατότητα της κοινότητας και η προσπάθεια αυτής, να προσφέρει όσες θέσεις είναι αναγκαίες, προστατεύει την ίδια από μια πιθανόν μελλοντική φόρτιση της μη σωστής ανάπτυξης των παιδιών και όλα τα μειονεκτήματα που θα αποφέρουν μελλοντικά στη κοινωνία.

β) Πειραματικοί Παιδικοί Σταθμοί

Οι Π.Σ. στη Γερμανία, βρίσκονται σε άμεση συνεργασία με τα πανεπιστήμια.

Τις περισσότερες φορές υπάγονται στα πανεπιστήμια.

Οι στόχοι των Π.Σ. αυτού του τύπου, είναι η λεπτομερή ανάλυση αυτών των πιθανοτήτων, που μπορούν να προσφέρουν βοήθεια στα μικρά παιδιά.

Τα προγράμματα των Π.Σ. θέτουν κλίμακες βαθμολόγησης και τη διερεύνηση των γνώσεων για μικρά παιδιά.

Οι Π.Π.Σ. υποστηρίζονται οικονομικά από τα πανεπιστήμια με τα οποία συνεργάζονται.

γ) Παιδικοί Σταθμοί για Παιδιά με Ειδικές Ανάγκες

Μερικοί Π.Σ. προσφέρουν προγράμματα για παιδιά με σωματικές, πνευματικές και ψυχικές δυσκολίες επικοινωνίας.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, είναι επιθυμητό να μεγαλώνουν παιδιά υγιή, με παιδιά ανάπηρα, αρκεί να υπάρχει το απαραίτητο προσωπικό διαπαιδαγώγησης και των δυο πλευρών.

Η συμβίωση αυτή, από την μικρή ηλικία των υγιών παιδιών με παιδιά με ειδικές ανάγκες, έχει σαν αποτέλεσμα την απόκτηση σεβασμού απέναντι στα παιδιά με ειδικές ανάγκες τόσο των γονέων υγιών παιδιών, όσο και των ίδιων των παιδιών τους.

δ) Ιδιωτικοί Παιδικοί Σταθμοί

Εκτός από τους κρατικούς Π.Σ. στη Γερμανία, υπάρχουν και οι ιδιωτικοί Π.Σ.

Το κόστος όμως των Ι.Π.Σ. είναι πολύ υψηλότερο.

Βέβαια, είναι αυτονόητο για τον λόγο αυτό οι Ι.Π.Σ. να φιλοξενούν σχεδόν μόνο παιδιά γονέων που είναι οικονομικά ανεξάρτητοι.

Έτσι, λοιπόν, τα παιδιά που απαρτίζουν αυτόν το τύπο του Π.Σ. προέρχονται συνήθως από πλούσιες οικογένειες.

Όμως, ο Ι.Π.Σ. δεν εγγυάται πάντα την τέλεια "υποσχόμενη" διαπαιδαγώγηση.

Οι γονείς των παιδιών αυτών που παρακολουθούν έναν τέτοιου τύπου Π.Σ. θα πρέπει να είναι προσεκτικοί στην κρίση τους για την επιλογή που θα κάνουν, διότι ποιοτικός έλεγχος στους Ι.Π.Σ. δεν γίνεται.

ε) Παιδικό Σταθμό Σε Μορφή Σχολείου

Ο Π.Σ. αυτός, τείνει να προσφέρει στα μικρά παιδιά τις γνώσεις της πρώτης τάξης του δημοτικού σχολείου.

Λειτουργεί δηλαδή, ως καθαρή προετοιμασία των γνώσεων του σχολείου, που θα παρακολουθήσει το παιδί.

Τα μικρά παιδιά που φιλοξενούνται από τους Π.Σ. αυτούς, πρέπει να έχουν κλείσει τουλάχιστον τον πέμπτο χρόνο της ηλικίας τους, και να περάσουν από ειδικές εξετάσεις για να αποκτήσουν μια θέση.

στ) Συνεταιρικοί Παιδικό Σταθμοί

Οι συνεταιρικοί Π.Σ. οργανώνονται από γονείς, και προσλαμβάνοντας μια νηπιαγωγό προσπαθούν να ορθοποδήσουν ένα πρόγραμμα Π.Σ.

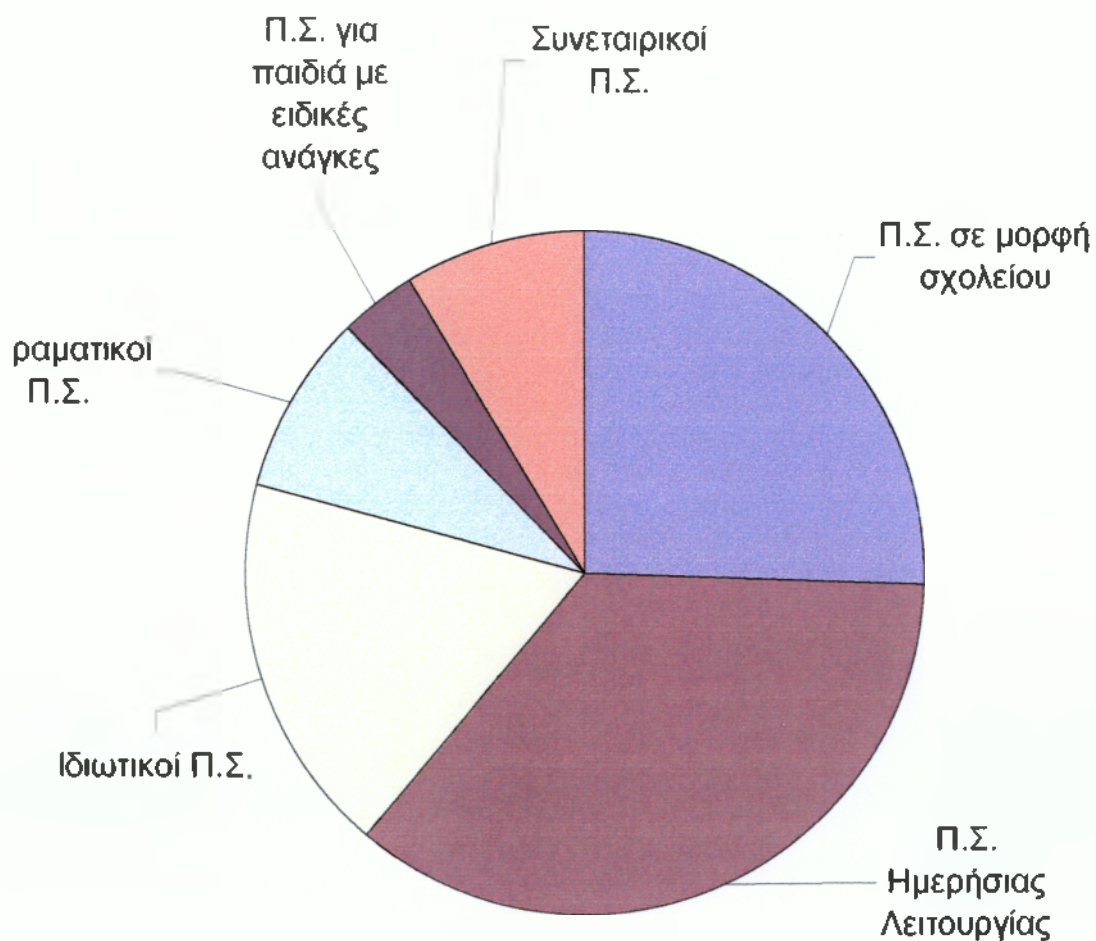
Οι Π.Σ. αυτής της μορφής συχνά προσφέρουν προγράμματα, των οποίων το κόστος είναι συνήθως λογικής φύσεως, έως φθηνό σε σχέση με τα άλλα προγράμματα των Ι.Π.Σ. που είναι ως επί των πλείστων απλησί-αστα.

Οι οργανωμένες αυτές ομάδες, ελαχιστοποιούν το συνολικό κόστος χρησιμοποιώντας χώρους προσφερόμενους από τις εκκλησίες.

Ο στόχος των Π.Σ. αυτών, εκτός από τη προσπάθεια ελαχιστοποίησης του κόστους, είναι η βασική αναγκαία παροχή της διαπαιδαγώγηση των παιδιών, που λίγο πολύ είναι ο στόχος όλων των τύπων του Π.Σ.

Στο σχήμα 1.α., δίνεται η εικόνα των διάφορων μορφών Π.Σ. στη Γερμανία

Σχήμα 1.α: Μορφές των παιδικών Σταθμών στη Γερμανία

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στη σημερινή εποχή, είναι πλέον αποδεδειγμένη η αξία της προσχολικής διαπαιδαγώγησης των παιδιών. Συγκεκριμένα, ο Π.Σ. αποσκοπεί στην απόκτηση εμπειριών, τη σωστή επικοινωνία, στην ανάπτυξη της προσωπικότητας και γενικότερα στη προετοιμασία ένταξης των παιδιών στην κοινωνία μελλοντικά. Επίσης, αξιοσημείωτη είναι η παροχή βοήθειας και υποστήριξης των γονέων, στη πραγμάτωση του παιδαγωγικού τους έργου.

Θέτοντας αυτούς τους στόχους, ο Π.Σ. προσφέρει τρεις βασικές μορφές λειτουργιών, οι οποίες είναι η παροχή πληροφοριών και γνώσεων, η προώθηση των διαπροσωπικών σχέσεων και της σωστής ανάπτυξης της προσωπικότητας των παιδιών, όπως και την στήριξη του έργου διαπαιδαγώγησης των γονέων.

Η ύπαρξη του Π.Σ. σήμερα, είναι ιδιαίτερα απαραίτητη, ως προς τη προσφορά των υπηρεσιών και των διάφορων μορφών που παρουσιάζει στη κοινωνία της Γερμανίας, ανάλογα πάντα με τις ποικίλες ανάγκες αυτής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Αναδρομώντας την ιστορική εξέλιξη¹¹ του Π.Σ., διαπιστώνουμε ότι μέχρι το 2^ο μισό του 16^{ου} αι. ο Π.Σ. είναι ανύπαρκτος. Μέχρι τότε επικρατούσε η γνώμη ότι η διαπαιδαγώγηση και η ανάπτυξη του παιδιού, έπρεπε να πραγματοποιείται εντός του οικογενειακού κύκλου, και μόνο.

Η επικρατούσα αυτή αντίληψη αναθεωρείται μετά το δεύτερο μισό του 16^{ου} αιώνα.

Καθοριστικό ρόλο, έπαιξαν οι τότε υπαρκτές μορφές αιρετικών ενώσεων, όπως επίσης οι διάφορες παραθρησκευτικές οργανώσεις καθώς και η γένεση των ανερχόμενων ιδεαλιστών της Γαλλικής επανάστασης.

Ο πρώτος ανεπίσημος Π.Σ. ιδρύθηκε το 1536 από δύο αδέρφια, τα λεγόμενα αδέρφια του Μπόχμεν¹² (Boehmen).

Λίγο αργότερα, το 1578 η καθολική εκκλησία¹³ ιδρύει τα λεγόμενα "σπίτια των παιδιών" ή "μικρά σχολεία" των οποίων την επιτήρηση ανέλαβαν καθολικές μοναχές.

Ο πρώτος ιδιωτικός σταθμός¹⁴ στην ιστορία των Π.Σ. μπορεί να θεωρηθεί του Σοφανία Χάσενμούλερ (Sophanias Hassenmueller) που ιδρύθηκε το 1625.

Στα επόμενα 150 χρόνια που ακολουθούν, οι παράγοντες ανάπτυξης του Π.Σ. περιορίζονται σε εφημερίδες, φυλλάδια και βιβλία περί του θέματος, και από ορισμένες προσωπικές κινήσεις ίδρυσης Π.Σ., οι οποίες όμως ήταν ανεπίσημες.

Οι πρώτες δραστικές ενέργειες ανάπτυξης στην ιστορία των Π.Σ. ξεκινάνε με την αρχή του 19^{ου} αι.

Παρατηρείται στην αγορά εργασίας, κατά την οποία μαζί με τους εργαζόμενους άντρες απορροφά εξίσου εργαζόμενες γυναίκες που συγχρόνως είναι και μητέρες.

Αυτή η κατάσταση στροφής της γυναίκας προς την εξωτερική απασχόληση έφερε αναπόφευκτες συνέπειες, όπως την παραμέληση, τον κίνδυνο ατυχήματος και την τρομακτική αύξηση της παιδικής θνησιμότητας.

Έτσι ο πρώτος "επίσημος" Π.Σ.¹⁵ που ιδρύθηκε στη Γερμανία είναι το 1802 από την πριγκίπισσα Παυλίνα με την ονομασία "Ίδρυμα Διαφύλαξης των Παιδιών".

Μερικά χρόνια αργότερα γίνεται αντιληπτή η σοβαρότητα της ανάγκης του Π.Σ. και έτσι σημειώνεται από το 1825 μέχρι και το 1840 η μεγαλύτερη ακμή ανάπτυξης και δημιουργίας αυτών. Το 1848 σημειώνουμε ότι από 223 εγκαταστάσεις, το 80% ανήκει στο δημόσιο και το 20% στον ιδιωτικό-προσωπικό τομέα¹⁶.

Οι βασικοί θεωρητικοί, που ήταν υπεύθυνοι για τις μεταρρυθμίσεις των Π.Σ. ήταν ο Ιωάννης Φόλσινγκ (Johannes Foelsing), ο Φρόεμπελ (Froebel) και ο Φλίεντερ¹⁷ (Flieder).

Πλέον, οι περισσότεροι Π.Σ. λειτουργούν με εβδομαδιαία προγράμματα των οποίων τα βασικά μαθήματα είναι, των γνώσεων της γλώσσας, της γεωγραφίας και της ανάγνωσης. Η βασική ηλικία υποδοχής στους Π.Σ. είναι παιδιά από 3-6 ετών. Οι βασικές μορφές Π.Σ. που παρουσιάζονται μέχρι αυτή τη χρονική στιγμή, είναι οι οικογενειακοί, οι ιδιωτικοί, οι λαϊκοί καθώς και οι συλλογικοί Π.Σ.

Προς το τέλος του 19^{ου} αι. αρχίζουν οι διαμάχες της ηγεσίας¹⁸ των Π.Σ.

Κυρίαρχο ρόλο στη διαμάχη αυτή παίζει η καθολική εκκλησία. Ακριβέστερα, το 1871 η εκκλησία¹⁹ αναλαμβάνει την ηγεσία των Π.Σ. και σημειώνει την αρχή ενός πολιτιστικού πολέμου έναντι των υπόλοιπων οργανώσεων Π.Σ. (κυρίως οπαδοί του Φρόεμπελ, που δημιούργησαν οργανώσεις μετά το θάνατό του).

Επτά χρόνια²⁰ αργότερα, σημειώνεται η παύση της πολιτιστικής διαμάχης, και την ηγεσία την αναλαμβάνει το κράτος.

Στη συνέχεια, μετά από καινούργιες μεταρρυθμίσεις και αναδιοργανώσεις, όπως και των συνεχών ιδρύσεων Π.Σ., η καθολική εκκλησία παρεμβαίνει άλλη μια φορά στους Π.Σ., όμως αυτή τη φορά υπό κυβερνητικό έλεγχο.

Το 1923 ακολουθεί η ευαγγελική εκκλησία²¹ να δείχνει το ενδιαφέρον της προς το Π.Σ., και ιδρύει Π.Σ., δίνοντάς τους το όνομά της.

Το 1924 ψηφίζεται ο πρώτος νόμος²² περί "Π.Σ. και προσχολικής μόρφωσης" (RJWG), ο οποίος αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο στους Π.Σ.

Καθοριστικό πλήγμα στασιμότητας και πισωδρόμησης στην ιστορία των Π.Σ., έφερε η αλλαγή της κυβέρνησης το 1933 με την εγκαθίδρυση νέας κυβέρνησης του εθνικοσοσιαλισμού²³.

Αντί της "έννοιας" της παιδαγωγικής του παιδιού στους Π.Σ., παίρνει τη θέση της ο εθνικοσοσιαλιστικός συλλογισμός.

Το πρόσωπο του Χίτλερ (Hitler) παρουσιαζόταν στην καθημερινότητα του Π.Σ. σαν μια μορφή "υπερπραγματικού πατέρα". Γινόταν μια προσπάθεια ανάπτυξης μιας συναισθηματικής σχέσης του παιδιού με τον δικό του "αρχηγό".

Στην ουσία, η προσπάθεια αυτή αποσκοπούσε στην προετοιμασία (κυριολεκτικά στη πλήση εγκεφάλου) του παιδιού, να υπηρετεί στον "αρχηγό", από τα πρώτα κιόλας χρόνια της ηλικίας του.

Ειδικότερα η εκπαίδευση των παιδιών μέσα στο Π.Σ. είχε "εθνική-πολιτική" βασική μορφή, σε όλα τα επίπεδα όπως την διδασκαλία φυλετικών γνώσεων, ειδίκευση στις διακρίσεις φύλου, κλπ.

Μαζί με την άνευ όρων παράδοση του γερμανικού στρατού στις 8 Μαΐου 1945, σταμάτησε και η κυβερνητική βία²⁴. Τον Αύγουστο του 1949 γίνονται οι πρώτες εκλογές της Ομοσπονδιακής Δημοκρατικής Γερμανίας.

Ήδη από την αρχή της δεκαετίας του '50, μιλάμε για "θαύμα της οικονομίας", δηλ. οι εξελίξεις του οικονομικού τομέα της χώρας αρχίζουν να ανεβαίνουν δραστικά προς το καλύτερο. Η βελτίωση αυτή των οικονομικών πόρων στη χώρα, έφερε και την αντίληψη ανάγκης της καλύτερης μόρφωσης των παιδιών. Έτσι, το 1961 ψηφίζεται ο πρώτος επίσημος νόμος²⁵ της κοινωνικής πρόνοιας για θέματα που αφορούν την νεολαία.

Οκτώ χρόνια αργότερα γίνεται προσπάθεια αναβάθμισης του θεσμού των Π.Σ. αναπτύσσοντας συνεργασία με τα διάφορα Μ.Μ.Ε.²⁶

Έτσι, ο δρόμος εξέλιξης των Π.Σ. ανάγει διάπλατα, και η θέση του Π.Σ. νομιμοποιείται ως βάσιμη ανάγκη του κάθε "καινούργιου" εντασσόμενου πολίτη στη κοινωνία.

ΧΡΟΝΟΠΙΝΑΚΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ *

1578	Ίδρυση των "παιδικών σπιτιών" ή "μικρών σχολείων" της καθολικής εκκλησίας.
1625	Ίδρυση ιδιωτικού Π.Σ. από τον παιδαγωγό Σοφανία Χάσενμούλερ (Sophanias Hassenmueller).
1536	Ίδρυση του πρώτου Π.Σ. από δύο αδέρφια, τα λεγόμενα αδέρφια του Μπόχμεν.
1633	Ίδρυση του πρώτου πληροφοριακού σημειώματος "το πρώτο σχολείο" του Johann Comenius (Ιωάννη Κομένιο).
1762	Εμφανίζεται το μυθιστόρημα του Jean Jaque Rousseau (Ρουσσώ) "Αιμίλιος ή το θέμα της διαπαιδαγώγησης".
1769-71	Στη περιοχή του Elsass ο Johann Friedrich Oberlin (Ιωάννης - Φρειδερίκος Όμπερλιν) ιδρύει το πρώτο "σχολείου του πλεξίματος".
1792	Ενημέρωση του Joseph Grabner (Ιωσήφ Γκράμπνερ) για τα ολλανδικά "σχολεία παιχνιδιού".
1802	Η πριγκίπισσα Pauline (Παυλίνα) ιδρύει τον πρώτο Π.Σ. στη Γερμανία, το "ίδρυμα διαφύλαξης των παιδιών".
1805	Γίνεται πρόταση ίδρυσης "συγκροτημένων" Π.Σ. για τα παιδιά από τον Christian Heinrich Wolke (Χρήστος - Ενρίκος Βόλκε).
1812	Πρωτοεμφάνιση των Π.Σ. αναμονής και της ρύθμισης των πρώτων ιδιωτικών Π.Σ.
1814	Ο Κανονισμός της περιοχής του "Schlewig-Holstein" θέτει για πρώτη φορά τον διαχωρισμό Π.Σ. σε Π.Σ. "επιτήρησης", "στοιχειώδους περιεχομένου" και "βασικού περιεχομένου".
1825	Ο πρίγκιπας του κρατιδίου "Hessen" διαθέτει τους πρώτους καλοκαιρινούς Π.Σ. επιτήρησης στα παιδιά των αγροτικών οικογενειών.
1826	Γνωστοποιείται το έργο του συγγραφέα Samuel Wilderspin "Η προσχολική διαπαιδαγώγηση των παιδιών και τα προσχολικά αγγλικά ιδρύματα", μεταφρασμένο στα γερμανικά.
1827	Πρώτη κυκλοφορία ενός ενημερωτικού φυλλαδίου της περιοχής Proussen (Πρωσία) με βασικό θέμα την καλύτερη διαρρύθμιση των προσχολικών Π.Σ.
1834	Ίδρυση του πρώτου Π.Σ. στη πόλη Augsburg (Αουγκσμπύργο) από τον Johann Georg Wirth (Ιωάννη - Γεώργιο Βιρτθ).
1836	Ο Friedrich Froebel (Φρειδερίκος Φρόεμπελ) παρουσιάζει στο κοινό το έργο του "Ικανότητες του παιχνιδιού".
1839	Ο Friedrich Froebel ξεκινάει την διαπαιδαγώγηση των πρώτων παιδαγωγών και τους ονομάζει "Οδηγούς παιχνιδιού".
1839	Νομιμοποιείται η διδασκαλία πρωτοεμφανιζόμενων Π.Σ. στη Βαβαρία.

1840	Ο θεσμός του Π.Σ. νομιμοποιείται για πρώτη φορά στη Πρωσία.
1843	Ο Julius Foelsing (Ιούλιος Φόλσινγκ) ιδρύει την πόλη Darmstadt του Π.Σ. ως ανώτερη κοινωνική θέση.
1848	Γίνεται έκκληση στο συνέδριο της πόλης Rudolfstadt προς την εκκλησία του Παύλου για την αναγνώριση του Π.Σ. ως αναγκαίο σκαλοπάτι της γενικής μόρφωσης των παιδιών.
1851	Η Πρωσία απαγορεύει τη λειτουργία των Π.Σ. που ίδρυσε ο Friedrich Froebel.
1860	Η απαγόρευση της Πρωσίας κατά των Π.Σ. αναθεωρείται.
1860	Πρωτοεμφάνιση της εφημερίδας "Παιδικός Σταθμός" από όργανα της υποστήριξης του έργου Froebel.
1863	Ίδρυση της ένωσης Froebel, πρωταρχικά στη πόλη Thueingen.
1870	Ο Freiherr Adolf (Δούκας Αδόλφος) του Beerberg δημιουργεί την εφημερίδα "Το χριστιανικό παιδικό σχολείο για μικρές ηλικίες".
1871	Το καθολικό τάγμα αναλαμβάνει την ηγεσία των Π.Σ. και σημειώνει την αρχή ενός πολιτιστικού πολέμου μεταξύ αυτού και διαφόρων οργανώσεων των Π.Σ.
1878	Παύση του πολιτιστικού πολέμου.
1898	Αίτηση προς την γερμανική κυβέρνηση για την αναγνώριση σεμιναρίων των Π.Σ.
1908	Ανανέωση της οργανωτικής δομής των ανωτάτων "Παιδικών Σταθμών Κορασίδων".
1909	Δημιουργία οργάνωσης του "οίκου μητέρας" για την προώθηση δασκάλων με ανώτερη εκπαίδευση στους Π.Σ.
1910-11	Αναδιοργάνωση της εκπαίδευσης των παιδαγωγών στη Πρωσία.
1913	Δημιουργία σχολών εκπαίδευσης παιδαγωγών της Maria Montessori (Μαρία Μοντεσσόρι).
1916	Δημιουργία ενιαίου κεντρικού συνδέσμου της καθολικής εκκλησίας.
1920	Δημιουργία Π.Σ. του Ερυθρού Σταυρού.
1923	Εκδήλωση ενδιαφέροντος από την εκκλησία των ευαγγελιστών.
1924	Ψηφίζεται ο πρώτος νόμος (RJWG) ο οποίος αναφέρεται αποκλειστικά για πρώτη φορά στους Π.Σ.
1924	Γενίκευση του νόμου (RJWG).
1925	Η δύσκολη οικονομική κατάσταση υπεύθυνων φορέων των Π.Σ. τους αναγκάζει να εντάξουν περισσότερους Π.Σ. σε κοινοτικές οργανώσεις.
1928	Αναμόρφωση της εκπαίδευσης των παιδαγωγών.

1930	Το υπουργείο της κοινωνικής πρόνοιας επισημοποιεί για πρώτη φορά την ονομασία Π.Σ.
1933	Μετά την αλλαγή της κυβέρνησης, σε εγκαθίδρυση του εθνικοσοσιαλισμού, κλείνουν οι πόρτες των Π.Σ. Montessori (Μοντεσσόρι). Επίσης γίνεται προσπάθεια υποταγής όλων των υπόλοιπων Π.Σ. στο τάγμα του εθνικοσοσιαλισμού. Από το υπουργείο κοινωνικής πρόνοιας του εθνικοσοσιαλισμού (NSV) δημιουργούνται καινούργιοι τύποι Π.Σ. που φέρουν το όνομα "Παιδικοί Κήποι Σοδιάς".
1945	Με το τέλος του Β' παγκόσμιου πολέμου γίνεται προσπάθεια αναδόμησης των Π.Σ. με πρότυπο την εποχή του Weimarr (βασιλικό καθεστώς).
1961	Ψηφίζεται ο πρώτος επίσημος νόμος της κοινωνικής πρόνοιας για θέματα της νεολαίας.
1969	Σημειώνεται η αρχή της συνεργασίας Π.Σ. και Μ.Μ.Ε.
1970	Σημειώνεται το πρώτο κογκρέσο για θέματα "Παιδικοί σταθμοί και σχολεία του λαού" στη πόλη Ανόβερο (Hannover). Η ομοσπονδιακή τοποθεσία του Rheinland-Pfalz βάζει πρώτη τα αρχικά θεμέλια των επακόλουθων νόμων του Π.Σ. και ακολουθούν το 1971 η τοποθεσία του Nordrhein-Westfalen, το 1971 το Baden-Wuerttemberg, το 1973 η Saarland και το 1974 η Hessen.
1972	Η ομοσπονδιακή ένωση εργασίας της Γερμανίας σταματά να έχει την απαίτηση δημιουργίας νόμων που αφορούν τους Π.Σ., από κάθε μια ξεχωριστά ομοσπονδιακή της τοποθεσία.
1975	Αξιολογούνται τα διάφορα μοντέλα Π.Σ. για ειδικά παιδιά, ηλικίας των 5 ετών.
1975	Μέχρι το 1978 γίνονται συνεχείς αξιολογήσεις και αναθεωρήσεις των μοντέλων Π.Σ., για την απόκτηση κάποιου συγκεκριμένου στυλ διαπαιδαγώγησης των παιδιών.
1978	Στα διάφορα μοντέλα των Π.Σ. συγχωνεύονται δύο καινούργια μοντέλα: α) για παιδιά με ειδικές ανάγκες, και β) για παιδιά αλλοδαπών γονέων.
1980	Στη πόλη Freiburg πραγματοποιείται η πρώτη συνεδρίαση "στοιχειώδους δικαιοδοσίας".

* Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer, " Η Ιστορία του Παιδικού Σταθμού ", Τόμος

I-II, Lambertus, 1993-95

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Θεωρώντας ότι η διαπαιδαγώγηση του παιδιού πρέπει να πραγματοποιείται μόνο εντός του οικογενειακού του κύκλου, είναι φυσικό να μην υπάρχει έστω η έκφραση ιδέας της ύπαρξης ενός Π.Σ.

Όταν, όμως, μετά το δεύτερο μισό του 16^{ου} αιώνα αναθεωρήθηκε η αντίληψη αυτή, ιδρύεται ο πρώτος "ανεπίσημος" Π.Σ. από τους αδελφούς Boehmen (Μπόχμεν). Το 1536 γίνεται αισθητή η ύπαρξη και η ανάγκη των Π.Σ.

Αναπόφευκτα, η παραμέληση των παιδιών, ο κίνδυνος ατυχημάτων και η αύξηση της παιδικής θνησιμότητας είναι συνέπειες της στροφής "γυναίκας-μητέρας" προς την εξωτερική απασχόληση.

Ο πρώτος "επίσημος" Π.Σ. ιδρύεται το 1802 από την πριγκίπισσα Παυλίνα και γίνεται πλέον αντιληπτή η σοβαρότητα της ανάπτυξης του Π.Σ. Στην ιστορική εξέλιξη του Π.Σ. στη Γερμανία, παρατηρούμε μια σειρά από διαμάχες για την ηγεσία των Π.Σ., όπου τον κυρίαρχο ρόλο τον έχει η εκκλησία. Σύντομα, όμως, οι διαμάχες σταματούν λόγω της κρατικής παρεμβολής. Είναι ιδιαίτερα ραγδαία η ανάπτυξη και εξέλιξη του Π.Σ. τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, όπου ο Π.Σ., πλέον, νομιμοποιείται ως βασική ανάγκη του κάθε "καινούριου" εντασσόμενου πολίτη στη κοινωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ

ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

3.1. ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΩΝ Π.Σ. ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Το κυριότερο μέλημα όλων των Π.Σ. θα πρέπει να είναι η προώθηση της γενικής ανάπτυξης του παιδιού, με την προσφορά γενικών και ειδικών παιδαγωγικών γνώσεων έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η σωματική, κοινωνική και πνευματική ευεξία του.

Η προσφορά αυτή του Π.Σ. θα πρέπει να γίνεται επί καθημερινής βάσεως και να προσαρμόζεται ανάλογα με την ηλικία των παιδιών που διαπαιδαγωγεί.

Από τη νομοθεσία²⁷ των Π.Σ. ορίζεται και η ευθύνη που λαμβάνουν οι διάφοροι φορείς των Π.Σ., όπως επίσης τονίζεται η σημασία της συνεργασίας του Π.Σ. με τους γονείς, η οποία είναι αναγκαία και αναπόσπαστο κομμάτι του παιδαγωγικού έργου.

Εξίσου, όμως, σημαντικό πόρισμα του Νόμου των Π.Σ., είναι το δικαίωμα που έχει κάθε παιδί, ανεξαρτήτως της θρησκείας, φυλής ή της οικονομικής κατάστασης των γονέων του, για μια θέση σε ένα Παιδικό Σταθμό.

Τέλος, η νομοθεσία των Π.Σ. στη Γερμανία προβλέπει ειδικά προγράμματα για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες.

3.2. ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΤΩΝ Π.Σ. ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ξεκινώντας με τη παρούσα ενότητα θα πρέπει να αναφερθεί ότι η Γερμανία χωρίζεται σε δεκαέξι (16) κρατίδια²⁸. Η Νομοθεσία περί "Π.Σ." στη Γερμανία είναι ίδια για όλα τα κρατίδιά της.

Κάθε κρατίδιο, όμως, όπως παρατηρείται στα επόμενα σχεδιαγράμματα 1,2 και 3*, έχει, ανά χρονικές περιόδους, τις δικές του ανακατατάξεις και μεταρρυθμίσεις, ανάλογα με τις υπάρχουσες ανάγκες, ξεχωριστά.

Αναλυτικότερα, στα επόμενα σχεδιαγράμματα, μπορούμε να βρούμε πληροφορίες των τελευταίων νόμων που καθιερώθηκαν στα διάφορα κρατίδια, τι προγράμματα προσφέρουν και σε ποια παιδιά προσφέρονται, όπως επίσης και με ποιες μορφές λειτουργούν οι Π.Σ. τους.

Στο σχεδιάγραμμα 3, παρουσιάζεται μια πλήρης εικόνα των νόμων που καθορίζουν τις συνεισφορές των γονέων, για κάθε κρατίδιο της Γερμανίας.

---

* Πηγή: Burtchen-Hindelang, "Η Νομοθεσία των Π.Σ. και οι Νομικές Διατάξεις Εκτέλεσής της", 1998.

ΝΟΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΡΥΘΜΙΣΗ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΣΤΙΣ ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ	ΟΙ ΝΟΜΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΕ			ΑΛΛΟΥΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥΣ ΤΟΥ Π.Σ.	ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ	ΤΙΤΛΟΙ ΤΩΝ ΙΣΧΥΩΝ ΝΟΜΩΝ (ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ)
	Π.Σ.		Π.Α.			
	Παιδιά κάτω των 3 ετών	Παιδιά από 3 έως 6 ετών	Παιδιά που παρακολ. το σχολείο			
Boden-Wuetteinberg		X				Νόμος Π.Σ. από 17.1.83 με αναμόρφωση αυτού στις 4.6.91.
Bayern (Βαβάρια)		X				Νόμος Π.Σ. από 25.7.72 (BAYRS 223 I-I-K).
Berlin (Βερολίνο)	X	X	X	Προσχολικές ομάδες για παιδιά 5 ετών - Ομάδες για ανάπηρα παιδιά		Νόμος Π.Σ. και αποδοχή κόστους από 14.5.87 με αναμόρφωση στις 9.7.92.
Brandenburg	X	X	X	Συνδυαστικές και διάφορες ρυθμίσεις.	X	Νόμος Π.Σ. από 10.6.92.
Bremen		X		Ιδιαίτερες προσφορές για προβληματικά παιδιά.		Νόμος Π.Σ. από 31.3.92.
Hamburg (Αμβούργο)		X				Νόμος προώθησης Π.Σ. από 27.6.84 και από 6.12.89.
Hessen		X				Νόμος Π.Σ. από 14.12.89 με τελευταία αλλαγή στις 21.6.93.
Mecklenburg-Vorpommern	X	X	X		X	Νόμος Π.Σ. από 19.05.92.
Niedersachsen	X	X	X	Ομάδες στηριγμένες από τους γονείς. Συναιρετικοί Π.Σ.		Νόμος Π.Σ. από 22.12.92 με αναμόρφωση στις 31.1.94.
Nordheinwestfalen	X	X	X	Άλλοι συμπληρωματικοί - κατάλληλοι Π.Σ.		Νόμος Π.Σ. από 15.3.91.
Saarland	X	X	X		X	1) Νόμος για την προώθηση της προσχολικής διαπαιδαγώγησης. 2) Αναμόρφωση στις 29.11.89.
Sachsen	X	X	X		X	Νόμος Π.Σ. από 3.7.91 με τελική αναμόρφωση στις 10.9.93.
Sachsen-Anhalt	X	X	X			Νόμος για την προώθηση των Π.Σ. στις 26.6.91.
Schleswig-Holstein	X	X	X	Π.Σ. ή άλλες παρόμοιες εγκαταστάσεις, με ομάδες αποτελούμενες από διάφορες ηλικίες παιδιών.	X	Νόμος Π.Σ. από 12.12.91.
Thuringen	X	X	X	Ομάδες αποτελούμενες από διάφορες ηλικίες παιδιών. Ρυθμίσεις από τις ίδιες τις κοινότητες.		Νόμος Π.Σ. από τις 25.6.91.

Σχεδιάγραμμα 1: Νόμοι και Ρυθμίσεις στα διάφορα κρατίδια της Γερμανίας

ΝΟΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ	Ο ΝΟΜΟΣ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ	Η ΑΜΟΙΒΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΥ ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΠΟ	ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΣΥΝΕΙΣΦΕΡΟΥΝ	ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΕΤΑΞΥ	ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ ΡΥΘΜΙΖΕΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ	ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ
Brandenburg	στους παιδαγωγούς που ορίζονται από το υπεύθυνο δημόσιο γραφείο (υπουργήμα) της νεολαίας)	το δημόσιο γραφείο της νεολαίας	στο δημόσιο γραφείο της νεολαίας	γονέων, παιδαγωγών και δημόσιου γραφείου νεολαίας	την ασφάλεια ευθύνης και ατυχήματος, όπως και της αποζημίωσης	
Mecklenburg-Verpommern	α) στους παιδαγωγούς που ορίζονται από το υπεύθυνο δημόσιο γραφείο της νεολαίας, β) σε παιδαγωγικές ομάδες όπου φιλοξενοούνται λιγότερο από 5 παιδιά	α) το δημόσιο γραφείο της νεολαίας, β) από τους γονείς	α) στο δημόσιο γραφείο της νεολαίας, β) στους παιδαγωγούς	γονέων, παιδαγωγών	το ωράριο λειτουργίας, την ασφάλεια ευθύνης και ατυχήματος, όπως και την περίπτωση αποζημίωσης	
Sachsen	στις κατάλληλες συνθήκες ημερησίων Π.Σ., που ορίζουν τα δημόσια γραφεία της νεολαίας	α) από τους γονείς, β) σε ορισμένες περιπτώσεις από το γραφείο της νεολαίας	στους ίδιους τους παιδαγωγούς	γονέων, παιδαγωγών και δημόσιου γραφείου νεολαίας	την ασφάλεια ευθύνης και ατυχήματος, όπως και την περίπτωση αποζημίωσης	Διακοπές
Schleswig-Holstein	σε Π.Σ. διαφόρων τύπων που υπάγονται: α) δημόσιο γραφείο της νεολαίας, β) σε φορείς, γ) στην ελεύθερη (ιδιωτική) εξάσκηση της ημερήσιας φροντίδας	- τους γονείς, - τους φορείς, - τις κοινότητες, - το κράτος (μόνο σε ιδιαίτερες περιπτώσεις)	- στους παιδαγωγούς, - στο δημόσιο γραφείο της νεολαίας, - στους φορείς			Προϋποθέσεις ύπαρξης των Π.Σ. αναφέρονται σε: - κοινωνικό καθήκον ασφαλισμένων, σχέσεων μεταξύ των φορέων, - μορφωτικό επίπεδο των παιδαγωγών, - συνθήκες ασφάλειας σε περίπτωση που οι παιδαγωγοί αρρωστήσουν ή απαιτήσουν διακοπές

Σχεδιάγραμμα 2: Νόμοι και Λειτουργία στη Ρύθμιση του Ημερήσιου Προγράμματος.

ΝΟΜΟΙ ΠΟΥ ΚΑΘΟΡΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ (ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΚΟΣΤΟΣ)

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΟΙ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΕΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΘΟΡΙΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟ			ΕΝΙΑΙΕΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΕΣ	ΟΙ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΕΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΤΟ	ΣΤΙΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΕΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΛΗΦΘΕΙ ΥΠΟΨΗ		ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗ	ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ			Ο ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΕΣ
	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΔΗΜ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΕΟΛ.	ΦΟΡΕΙΣ			ΣΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ & ΣΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ		ΦΟΡΕΙΣ	ΔΗΜΟΣΙΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΕΟΛΑΙΑΣ	ΓΟΝΕΙΣ	
BADEN-WURTTENBERG			X			X	X					
BAYERN			X			X	X		X		X	
BERLIN	X			X		X	X					
BRANDENBURG			X			X	X	X		X		X
BREMEN				X		X	X		X			
HAMBURG	X					X	X				X	X
HESSEN			X			X	X					
MECKLENBURG-VORPOMMERN			X			X	X					
NIEDERSACHSEN			X			X	X					
NORDRHEIN-WESTFALEN	X			X	19% του κόστους των εγκύσεων (Π.Σ.)	X	X	X				
RHEINZAND-PFALZ		X		ΠΑ ΤΟΥΣ Π.Σ.	20% του υπαλλ. Κόστους (προσωπικό) καθορίζεται από το δημ. γραφ. Νεολ.	X	X	X	X		X	
SAARLAND			X		25% του υπαλλ. Κόστους		X				X	
SACHSEN			X		20-25% των διάφορων τύπων εγκύσεων (Π.Σ.)	X	X	X		X	X	X
SACHSEN-ANHALT		X		X	20% του υπαλλ. κόστους	X	X					X
SCHLESWIG-HOLSTEIN			X			X από 1.8.93	X από 1.8.93		X		X	X
THUERINGEN	X				έως 50% του κόστους επιχειρηστής (Π.Σ.) εμπереχόμενο & το κόστος προσωπικού	X	X		X		X	X

Σχεδιάγραμμα 3: Ρυθμίσεις που καθορίζουν τη συνεισφορά των γονέων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το Γερμανικό σύστημα, το οποίο διέπει τους εκεί Παιδικούς Σταθμούς και καθορίζει τους νόμους περί αυτών, ειδικά τις δύο τελευταίες δεκαετίες, έχει ενταχθεί διεθνώς ως ένα από τα καλύτερα συστήματα λειτουργίας των Παιδικών Σταθμών, τόσο σε ποσότητα, όσο και σε ποιότητα.

Σκοπός των Π.Σ. είναι η παροχή των υπηρεσιών τους, σε όλα τα παιδιά, που έχουν ολοκληρώσει το τρίτο έτος της ηλικίας τους.

Εξίσου, σημαντικός στόχος του γερμανικού συστήματος, είναι η καθιέρωση του ολοήμερου προγράμματος σε όλα τα κρατίδια της χώρας. Θεωρείται ότι το κανονικό πρόγραμμα είναι ελλιπές σε ορισμένα σημεία (π.χ. έλλειψη μεσημεριανού φαγητού, κλπ.), και έτσι γίνονται προσπάθειες εναλλαγής του προγράμματος, εφόσον από τα δεκαέξι κρατίδια, μόλις τα τέσσερα από αυτά έχουν καθιερωμένο το ολοήμερο πρόγραμμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΙΤΙΑ ΥΠΑΡΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

4.1. ΓΕΝΙΚΑ

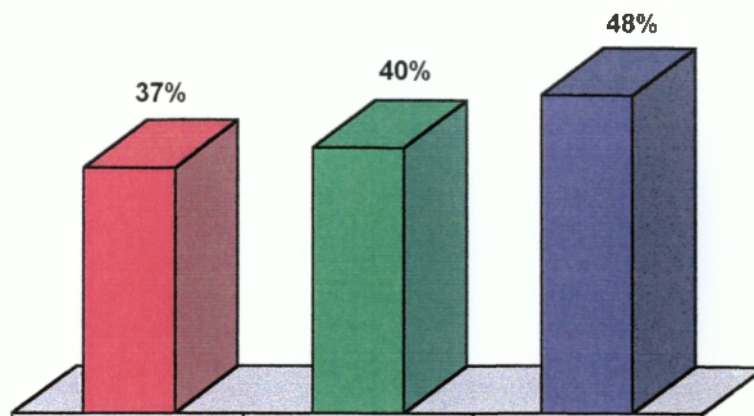
Τα αίτια²⁹ ύπαρξης και ανάπτυξης των Π.Σ. στη Γερμανία, συσχετίζονται άμεσα με την ανάγκη διαπαιδαγώγησης του παιδιού στη προσχολική ηλικία. Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα για μια θέση σε Π.Σ. Το βασικό κριτήριο για την επιλογή ενός παιδιού ως προς την κάλυψη μιας θέσης σε έναν Π.Σ. είναι η συμπλήρωση του 3^{ου} έτους της ηλικίας του. "Όλα" τα παιδιά έχουν το δικαίωμα μετά την συμπλήρωση του 3^{ου} έτους της ηλικίας τους, για την απαίτηση μιας θέσης σε Π.Σ.

Μόνο σε ειδικές περιπτώσεις γίνονται εξαιρέσεις. Οι εξαιρέσεις αυτές αναφέρονται στις εργαζόμενες μητέρες, στους διαζευγμένους γονείς, στις άγαμες μητέρες και σε γονείς με πρόβλημα υγείας κάποιου συγγενικού προσώπου. Σε αυτές ειδικά τις περιπτώσεις, παρατηρούμε πόσο αναγκαία είναι η ύπαρξη και ανάπτυξη των Π.Σ.

Τα ποσοστά³⁰ αναγκαιότητας για μια θέση σε Π.Σ. ανέδειξαν το 1995 ως εξής:

- περίπου 37% των παιδιών κάτω των 3 ετών,
- περίπου 40% των παιδιών μεταξύ 3 και 6 ετών,
- περίπου 48% των παιδιών σε προσχολική ηλικία.

* Δράση: Άπλάσβι Ιάτεράβιο όφρ Düeçò Mannheim, "Όόάόόόέεΰ Όδιέ-άβιά" αέα δι Ύδιό 1995.

Σχήμα 4.α: Ποσοστά αναγκαιότητας θέσεων σε Π.Σ., στατιστικά στοιχεία που αναφέρονται για το έτος 1995.

4.2. ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ

Η θέση σε έναν Π.Σ., όπως προαναφέραμε, είναι βασική ανάγκη διαπαιδαγώγησης, για ένα παιδί που έχει συμπληρώσει το 3^ο έτος της ηλικίας του.

Εδώ τίθεται το βασικό ερώτημα, τι γίνεται στη περίπτωση παιδιών που ανήκουν σε οικογένειες με εργαζόμενους γονείς, πριν την συμπλήρωση του 3^{ου} έτους τους.

Θα πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη σημασία στο ρόλο μιας εργαζόμενης μητέρας³¹, που για λόγους ανάγκης εργάζεται και αδυνατεί να κρατήσει το παιδί της στο σπίτι.

Σε αυτή τη περίπτωση, οι εργαζόμενες μητέρες υπερισχύουν στα κριτήρια για την προτεραιότητας κάλυψης μιας θέσης σε Π.Σ. για τα παιδιά τους, συμπεριλαμβανομένου ότι δεν είναι απαραίτητο να έχουν συμπληρώσει το 3^ο έτος της ηλικίας τους.

Έτσι, η ύπαρξη των Π.Σ. διευκολύνει το έργο διαπαιδαγώγησης των παιδιών μιας εργαζόμενης μητέρας, αναλαμβάνοντάς τα τις ώρες που η ίδια εργάζεται.

Επίσης, αξιοσημείωτο είναι ότι στο μηνιαίο κόστος του Π.Σ. για ένα παιδί, στη συγκεκριμένη περίπτωση ο γονέας συνεισφέρει το χρηματικό ποσό μειωμένο κατά 40%.

4.3. ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΙ ΓΟΝΕΙΣ

Στη περίπτωση αυτή παρατηρούμε ότι ο Π.Σ., παρέχοντας μια θέση στα παιδιά "διαζευγμένων" γονέων³² εκτελεί κοινωνικό έργο. Πρέπει να επισημάνουμε την ανάγκη αλλαγής του περιβάλλοντος ενός παιδιού από μια τέτοια οικογενειακή κατάσταση, σε ένα πιο ευχάριστο περιβάλλον.

Επίσης, ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην αντιμετώπιση των παιδιών από διαζευγμένους γονείς, ώστε να μην τους δημιουργηθεί η αίσθηση μειονεκτικής θέσης απέναντι στα άλλα παιδιά που έχουν και τους δυο γονείς τους στο άμεσο οικογενειακό περιβάλλον. Και σ' αυτή τη περίπτωση, οι γονείς που είναι διαζευγμένοι, έχουν το δικαίωμα της προτεραιότητας για την κάλυψη μιας θέσης σε Π.Σ.

Το κόστος της θέσης σε έναν Π.Σ. καλείται να το χρεώνεται εξολοκλήρου ο γονέας.

Τις περισσότερες φορές όμως, δέχεται χρηματική βοήθεια από την κοινωνική πρόνοια, για τον συγκεκριμένο λόγο.

4.4. ΆΓΑΜΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ

Η απόκτηση ενός παιδιού σημαίνει την εμφάνιση πολλαπλών και μεγαλύτερων αναγκών σε μια οικογένεια, τόσο σε κοινωνικό όσο και στο οικονομικό επίπεδο.

Είναι αυτονόητο ότι τα προβλήματα ξεκινούν από την στιγμή που υπάρχει η έλλειψη εισοδήματος των γονέων.

Ακόμη πιο δύσκολη είναι η κατάσταση, με την απουσία του ενός γονέα (του πατέρα), ειδικότερα όταν η άγαμη μητέρα³³ στη πλειοψηφία

των περιπτώσεων, δεν εργάζεται. Για την περίπτωση της άγαμης μητέρας, έχουν αναπτυχθεί διάφορα προγράμματα στήριξης της από την Κοινωνική Πρόνοια και το Υπουργείο Νεολαίας. Η υποστήριξη αυτή παρουσιάζεται με μορφή ηθική, όπως και χρηματική.

Σημαντικότερη υποστήριξη του κράτους όμως για τις άγαμες μητέρες, είναι η προτεραιότητα κάλυψης θέσης για τα παιδιά τους σε Π.Σ.

Το κόστος της κάλυψης μιας θέσης σε Π.Σ. στη περίπτωση αυτή, ανάλογα με την οικονομική κατάσταση των άγαμων μητέρων επιδοτείται, εξολοκλήρου από την Κοινωνική Πρόνοια. Οι ηλικίες των παιδιών που γίνονται δεκτές στον Π.Σ., ξεκινούν από τον 1^ο έως 1^ο χρόνο της ζωής τους μέχρι και την σχολική ηλικία με την συμπλήρωση του 12^{ου} έτους.

4.5. ΓΟΝΕΙΣ ΜΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΠΟΙΟΥ ΣΥΓΓΕΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

Ιδιαίτερη ευαισθησία παρουσιάζουν οι περιπτώσεις εκείνες των οικογενειών, στις οποίες υπάρχει πρόβλημα υγείας κάποιου συγγενικού προσώπου³⁴.

Είναι αυτονόητο το πόσο δύσκολη είναι η αποδοχή της κατάστασης αυτής, από ένα παιδί.

Επίσης, ιδιαίτερα δύσκολο εμφανίζεται και το έργο των γονέων σε μια τέτοια κατάσταση. Αποτέλεσμα του προβλήματος είναι η παραμέληση του παιδιού.

Το κράτος προνοεί και γι' αυτές τις περιπτώσεις, δίνοντας το δικαίωμα προτεραιότητας μιας θέσης σε Π.Σ.

Για παιδιά που αντιμετωπίζουν τέτοιο πρόβλημα, η κάλυψη θέσης σε Π.Σ., δεν απαιτεί την προϋπόθεση του βασικού κριτηρίου, δηλ. να έχουν συμπληρώσει το 3^ο έτος της ηλικίας τους.

Το κόστος για την κάλυψη μιας τέτοιας θέσης ανέρχεται στο 38% του συνολικού κόστους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ανάγκη διαπαιδαγώγησης του παιδιού στη προσχολική του ηλικία, του δίνει το δικαίωμα, εφόσον έχει συμπληρώσει το τρίτο έτος της ηλικίας του, να διεκδικήσει μια θέση σε Π.Σ. Υπάρχουν, όμως, ειδικές περιπτώσεις όπου αναφερόμαστε στις εργαζόμενες μητέρες, στις άγαμες μητέρες και σε γονείς με πρόβλημα υγείας συγγενικού προσώπου. Αυτές τις περιπτώσεις καλείται να υποστηρίξει ο Π.Σ. παρέχοντας το έργο του.

Αναφέροντας συνοπτικά για κάθε μία από τις παραπάνω περιπτώσεις, ο Π.Σ. διευκολύνει τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών μιας εργαζόμενης μητέρας αναλαμβάνοντάς τα τις ώρες που εργάζεται. Ο Π.Σ. καλείται να βοηθήσει και παιδιά διαζευγμένων γονέων εντάσσοντάς τα μεταξύ άλλων "φυσιολογικών" παιδιών προσφέροντάς τους έτσι την αναγκαία αλλαγή του περιβάλλοντος που τόσο χρειάζονται. Επίσης, για την περίπτωση της άγαμης μητέρας, έχουν αναπτυχθεί διάφορα προγράμματα στήριξής της, κυρίως ηθική και χρηματική. Όλα τα παιδιά αυτά, γίνονται δεκτά σε έναν Π.Σ. από το πρώτο κιόλας χρόνο της ζωής τους μέχρι και την συμπλήρωση του δωδέκατου έτους τους. Σε όλες τις περιπτώσεις αυτές, το κράτος δίνει το δικαίωμα προτεραιότητας μιας θέσης σε Π.Σ. καθώς επίσης συμμετέχει και στο μηνιαίο κόστος των παιδιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

5.1. ΦΟΡΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ

Ο Π.Σ. και η λειτουργία του έχουν σαν βάση την συνεργασία με συγκεκριμένους φορείς³⁵ (δημόσιες κρατικές υπηρεσίες, διάφορες οργανώσεις και ενώσεις, όπως επίσης και συνδέσμους).

Γενικότερα οι φορείς χωρίζονται σε δημόσιους και ιδιωτικούς, που εκφράζονται με δημόσιες υπηρεσίες ή υπηρεσίες ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

Στις μετέπειτα ενότητες του κεφαλαίου θα γίνει μια προσπάθεια παρουσίασης των φορέων του Π.Σ. και την σχέση συνεργασία τους μεταξύ τους.

Στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ο μεγαλύτερος αριθμός των φορέων των Π.Σ. απαρτίζεται από φορείς της "Ελεύθερης Βοήθειας της Νεολαίας" (FREIE JEGUNDHILFE). Η νομοθεσία προστασίας του ενηλίκου ορίζει με τον Νόμο 55, άρθρο 4, τους φορείς και τις ομάδες φορέων ενός Π.Σ.:

- α) Ελεύθερες Ενώσεις της προστασίας ενηλίκου.
- β) Σύνδεσμοι νεολαίας και λοιπές κοινοτικές οργανώσεις νεολαίας.
- γ) Νομικά πρόσωπα, που ο σκοπός τους είναι η προώθηση της προστασίας ανηλίκου.
- δ) Εκκλησίες και λοιπές θρησκευτικές κοινότητες Δημοσίου Δικαίου.

Στα παρακάτω σχήματα 5.α. και 5.β., απεικονίζονται οι μορφές των διάφορων φορέων και οι διάφορες ονομασίες των ομάδων αυτών.

ΦΟΡΕΙΣ	Π.Σ.	%	ΔΙΑΘΕΣΙΜΕΣ ΘΕΣΕΙΣ	%
Ελεύθεροι	16.074	68	1.030.607	70
Δημόσιοι	6.834	29	406.664	28
Ιδιωτικοί				
Επαγγελματικοί	772	3	25.754	2
ΣΥΝΟΛΟ	23.680	400	1.463.025	100

Σχήμα 5.α.: Μορφές ύπαρξης των φορέων, στατιστικά στοιχεία για το έτος 1990.
 Πηγή: Wolfgang Dichans, "Το Περιβάλλον του Π.Σ.", Herder, 1993.

ΟΜΑΔΕΣ ΦΟΡΕΩΝ	Π.Σ.	%	ΔΙΑΘΕΣΙΜΕΣ ΘΕΣΕΙΣ	%
Προστασία εργατών	316	2.1	23.384	2.1
Το διαγώνιο έργο	6.486	42.4	450.741	40.3
Γερμανική Ένωση Καρίτα	7.926	51.9	617.198	55.2
Γερμανική Ισότιμη Ένωση προστασίας	338	2.2	12.302	1.1
Γερμανικός Ερυθρός Σταυρός	202	1.3	13.363	1.2
Κεντρική θέση προστασίας Εβραίων	8	0.1	530	0.1
ΣΥΝΟΛΟ	15.275	100.0	1.117.518	100.0

Σχήμα 5.β.: Διάφορες ονομασίες των ομάδων φορέων, στατιστικά στοιχεία για το έτος 1990.
 Πηγή: Wolfgang Dichans, "Το Περιβάλλον του Π.Σ.", Herder, 1993.

5.2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΣΤΟΥΣ ΠΑΙΔΙΚΟΥΣ ΣΤΑΘΜΟΥΣ

Αξιοσημείωτο είναι, αυτός που ρυθμίζει τη θέση του φορέα ενός Π.Σ. στη Γερμανία, η νομοθεσία περί "Προστασίας του ανηλικού παιδιού", όπως επίσης και η ίδια η νομοθεσία του Π.Σ. κάθε κρατιδίου.

Νομικά παρατηρείται ότι οι φορείς δημιουργούν μαζί με τον Π.Σ. μια μονάδα.

Ο Π.Σ., σαν θεσμός δεν μπορεί να λειτουργήσει, να κάνει το έργο του μόνος του χωρίς στήριξη, ούτε εάν δημιουργήσει από μόνος του δικό του σύνδεσμο. Αυτό σημαίνει ότι όλες οι νομικές πράξεις που γίνονται για τον Π.Σ. πρέπει να πραγματοποιηθούν από τους φορείς που είναι νομικά ελεγχόμενοι. Η σχέση που δημιουργείται έτσι, μεταξύ φορέα και Π.Σ., έχει χαρακτήρα "εσωτερικής σχέσης".

Αποτέλεσμα αυτής της σχέσης είναι ότι, ο Π.Σ. και φορέας του, δείχνουν μια εικόνα ενιαίας μονάδας προς τα έξω. Ποια καθήκοντα όμως έχει ο φορέας ενός Π.Σ.;

Τα καθήκοντα ενός φορέα είναι τα εξής:

- α) Είναι υπεύθυνος της επιλογής των θρησκευτικών και πολιτισμικών, όπως επίσης των μορφωτικών αρχών και αξιωμάτων που θα αποτελέσουν τον βασικό κορμό μόρφωσης των ανηλίκων, όπως και του παιδαγωγικού έργου ενός Π.Σ.
- β) Επιλογή των μελών που θα πληρούν τις θέσεις του Π.Σ.
- γ) Αξιολόγηση των προσώπων που πρέπει να έχει το (εργασιακό) μέλος του Π.Σ.
- δ) Επιλογή της τοποθεσίας για την οικοδομή του Π.Σ.
- ε) Σωστή διαχείριση των διατιθεμένων οικονομικών πόρων.

5.3. ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Καθοριστική είναι η ύπαρξη και συνεργασία των δημόσιων υπηρεσιών με τους Π.Σ.

Επίσης καθοριστικός είναι και ο ρόλος της Κυβέρνησης³⁶ που ορίζει το έργο του Π.Σ. Μπορεί να μην αποτελεί όργανο, όσον αφορά στη διατά-

ραξη του έργου του που σκοπεύει η ίδια η οργάνωση βοήθεια των νέων, όμως είναι απαραίτητη για την προώθηση αυτού του έργου.

Έτσι, λοιπόν, έχουμε τη συνεργασία της Κυβέρνησης και των εκπροσώπων της (ή με Επιτροπές), με την Ύψιστη Κρατική Δημόσια Υπηρεσία, το Κρατικό Υπουργείο Μέριμνας των Νέων και το Υπουργείο Μέριμνας της Νεολαίας.

Αναλυτικότερα:

1) Ύψιστη Κρατική Δημόσια Υπηρεσία (Υπουργείο Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης).

Η Νομοθεσία που αναφέρεται στους Π.Σ. υποχρεώνει την ύψιστη κρατική δημόσια Υπηρεσία να προωθήσει και να υποστηρίξει την πρακτική αξιολόγηση των συσσωρευμένων εμπειριών που έχουν αποκτηθεί. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να προωθεί στην ανάπτυξη της βοήθειας της νεολαίας όπως ορίζει ο νόμος.

Η ανάπτυξη αυτή αναφέρεται στην προώθηση των Π.Σ. - Μοντέλων και την διάπραξη των προγραμμάτων αυτών. Δηλαδή κάθε Π.Σ. αναγνωρίζεται σαν μοντέλο - Π.Σ. το οποίο πρέπει να υποστηριχθεί και να προωθηθεί, δυναμικά.

2) Κρατικό Υπουργείο Μέριμνας των Νέων (Υπουργείο Κρατιδίου).

Η νομοθεσία προστασίας του ενηλίκου αναφέρεται στις λειτουργίες και αρμοδιότητες του Κρατικού Υπουργείου Μέριμνας των Νέων, ως εξής:

i) Στη μεσολάβηση και παρότρυνση της εθελοντικής άσκησης, όπως και την προώθηση της συνεργασίας των ενώσεων μεταξύ τους που ορίζει το πρόγραμμα της Ύψιστης Κρατικής Δημόσιας Υπηρεσίας.

(παρ. 20, παράγραφος 1, άρθρο JWG).

ii) "Την εποπτεία της πατρίδας και όσα αναφέρονται στο S 78 και στα καθήκοντα που αναφέρονται στο S 79 (S20, παράγραφος 1, άρθρο 8 JWG).

3) Υπουργείο Μέριμνας της Νεολαίας (Υπουργείο Επαρχίας).

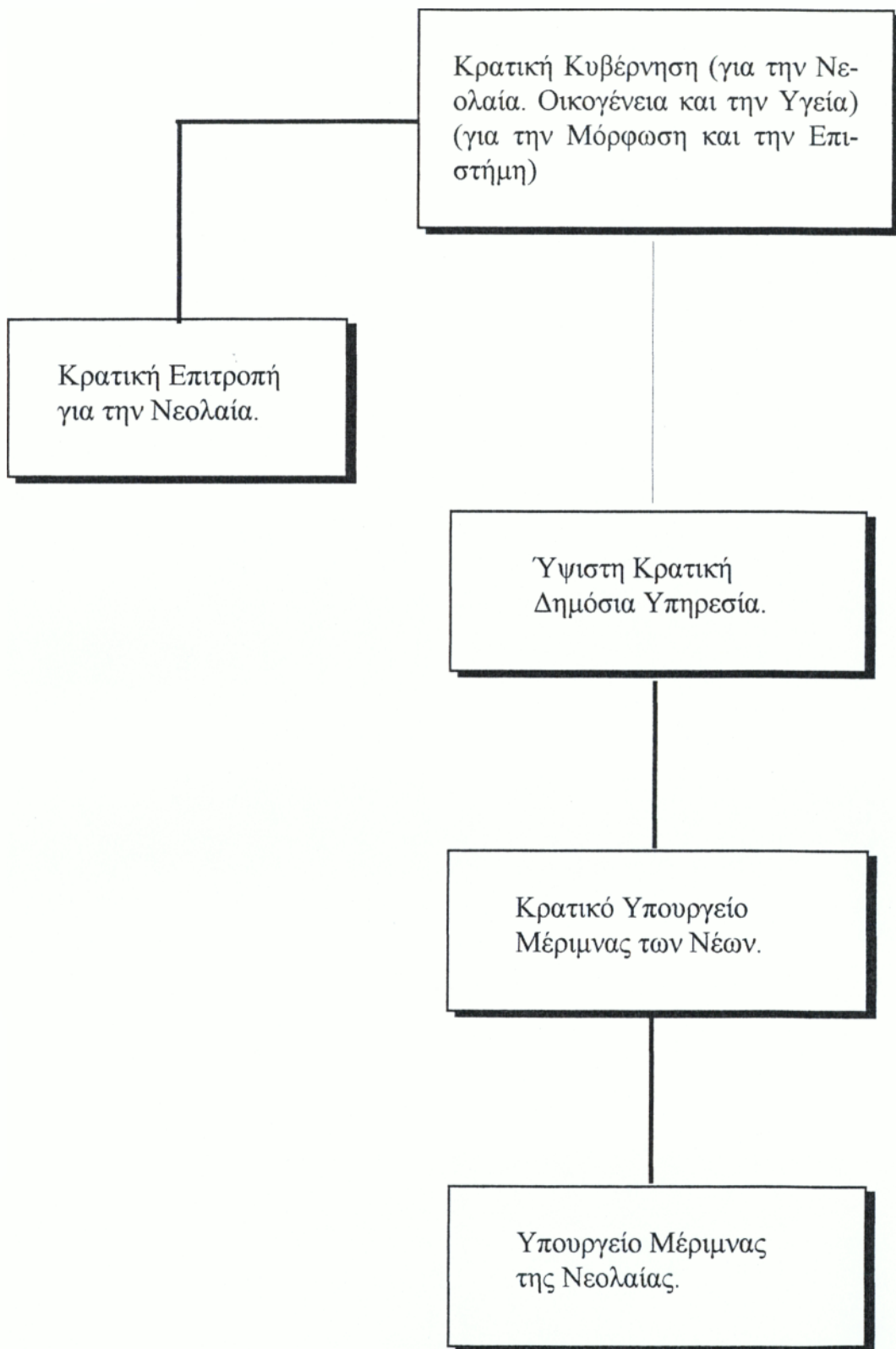
Όπως είναι γνωστό, η ρύθμιση ενός Π.Σ. γίνεται από πρώτο χέρι από το τοπικό Υπουργείο (τοπική θέση) Μέριμνας της Νεολαίας.

Οι αρμοδιότητες του Υπουργείου αυτού ορίζονται ως εξής:

- i) Κάλυψη του αριθμού των Π.Σ. που είναι απαραίτητος.
- ii) Υποστήριξη και παρότρυνση στις διοργανώσεις του Π.Σ.
- iii) Εποπτεία και επιμέλεια της σωστής ανατροφής των μικρών παιδιών (S 5, παράγραφος 1, άρθρο 3 JWG).
- iv) Ρύθμιση και προώθηση των δημοσίων σχέσεων του Π.Σ. με άλλες δημόσιες υπηρεσίες.

Στο σχήμα 5.γ., απεικονίζονται οι σχέσεις των κρατικών δημοσίων υπηρεσιών μεταξύ τους.

Σχήμα 5.γ: Κρατικοί φορείς και οι σχέσεις μεταξύ τους.

Πηγή: Henbert Morsberger, "Ο Π.Σ. μέσα στο Κοινωνικό Σύνολο", Herder, 1989.

5.4. ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ

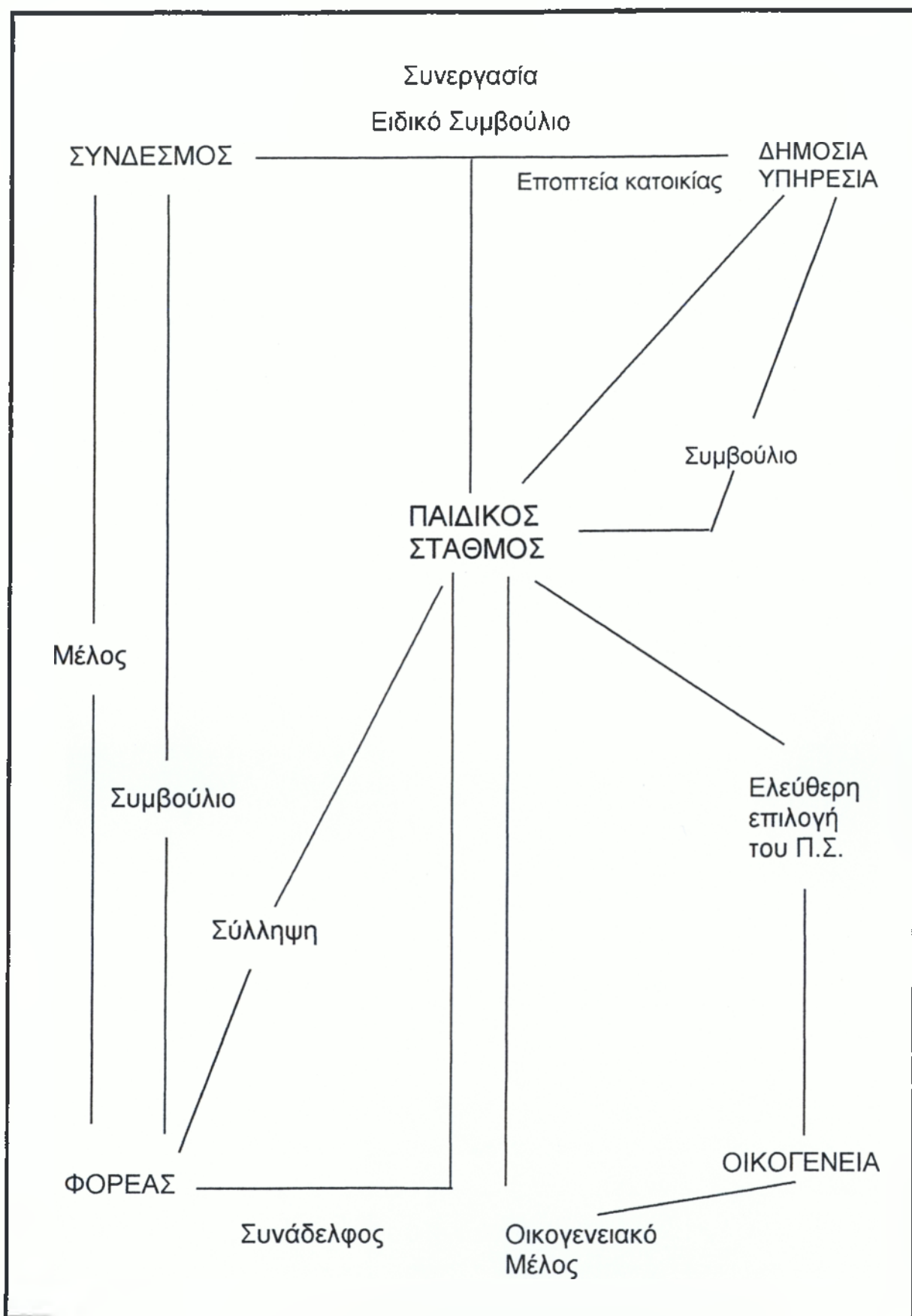
Οι ιδιωτικοί φορείς³⁷ εκφράζονται ως συνήθως με τους Συνδέσμους. Οι Σύνδεσμοι είναι εξίσου χρήσιμος κρίκος στην ολοκλήρωση του έργου του Π.Σ.

Οι Σύνδεσμοι είναι οργανώσεις και Ινστιτούτα, που σκοπεύουν στην ανταλλαγή απόψεων και γνώσεων, αντιπροσωπεύοντας κοινούς στόχους και ενδιαφέροντα.

Οι σπουδαιότεροι Σύνδεσμοι που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στη Γερμανία είναι τρεις, και είναι οι εξής:

1. Η Γερμανική ένωση που είναι υπεύθυνη της δημόσιας και της ιδιωτικής μέριμνας (έδρα της στη Φραγκφούρτη) του κοινωνικού διαπαιδαγωγικού έργου.
2. Η εργασιακή ένωση για τη βοήθεια της νεολαίας (ΑΕΙΖ έδρα της στη Βόννη) που έχει στην εποπτεία της την "προπαιδική εκπαίδευση" και εκπροσωπεί τα καθήκοντα της "Παγκόσμιας Οργάνωσης της προπαιδικής εκπαίδευσης" που έχει έδρα της στη Νέα Υόρκη.
3. Ο Σύνδεσμος Πεσταλότσι - Φροέμπελ (έδρα του Βερολίνο).

Αρμοδιότητές του είναι να αναπτύσσεται το έργο του Π.Σ. σε θέματα μορφωτικού επιπέδου.

Σχήμα 5.δ.: Πλέγμα σχέσεων των συνδέσμων με το Π.Σ. και το περιβάλλον του.
 Πηγή: Wolfgang Dichans., "Το Περιβάλλον του Π.Σ.", Herder, 1989.

5.5. Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Οι Εκκλησίες³⁸ και άλλες λοιπές θρησκευτικές ενώσεις, που ανήκουν στο Δημόσιο Δίκαιο, διαρθρώνονται ανάλογα στην ευαγγελική και καθολική εκκλησία, όπως επίσης και σε μερικές "τοποθεσίες - περιοχές", σε εβραϊκές κοινότητες και την παλαιά καθολική εκκλησία.

Αισθητή είναι και η παρουσία των ελεύθερων εκκλησιών του ευαγγελισμού.

Οι εκκλησιαστικές ενώσεις, οι οποίες δεν είναι αναγνωρισμένες από το δημόσιο δίκαιο, δεν εντάσσονται σε αυτή την ομάδα, και όταν εκφράσουν την επιθυμία να γίνουν φορείς κάποιου Π.Σ., πρέπει να ενωθούν με κάποια οργάνωση, ένωση ή σύνδεσμο που είναι νομικά αναγνωρισμένο/η. Η εκκλησία από τη στιγμή που γίνεται φορέας κάποιου Π.Σ., δέχεται συστηματικά κρατικό έλεγχο.

5.6. ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

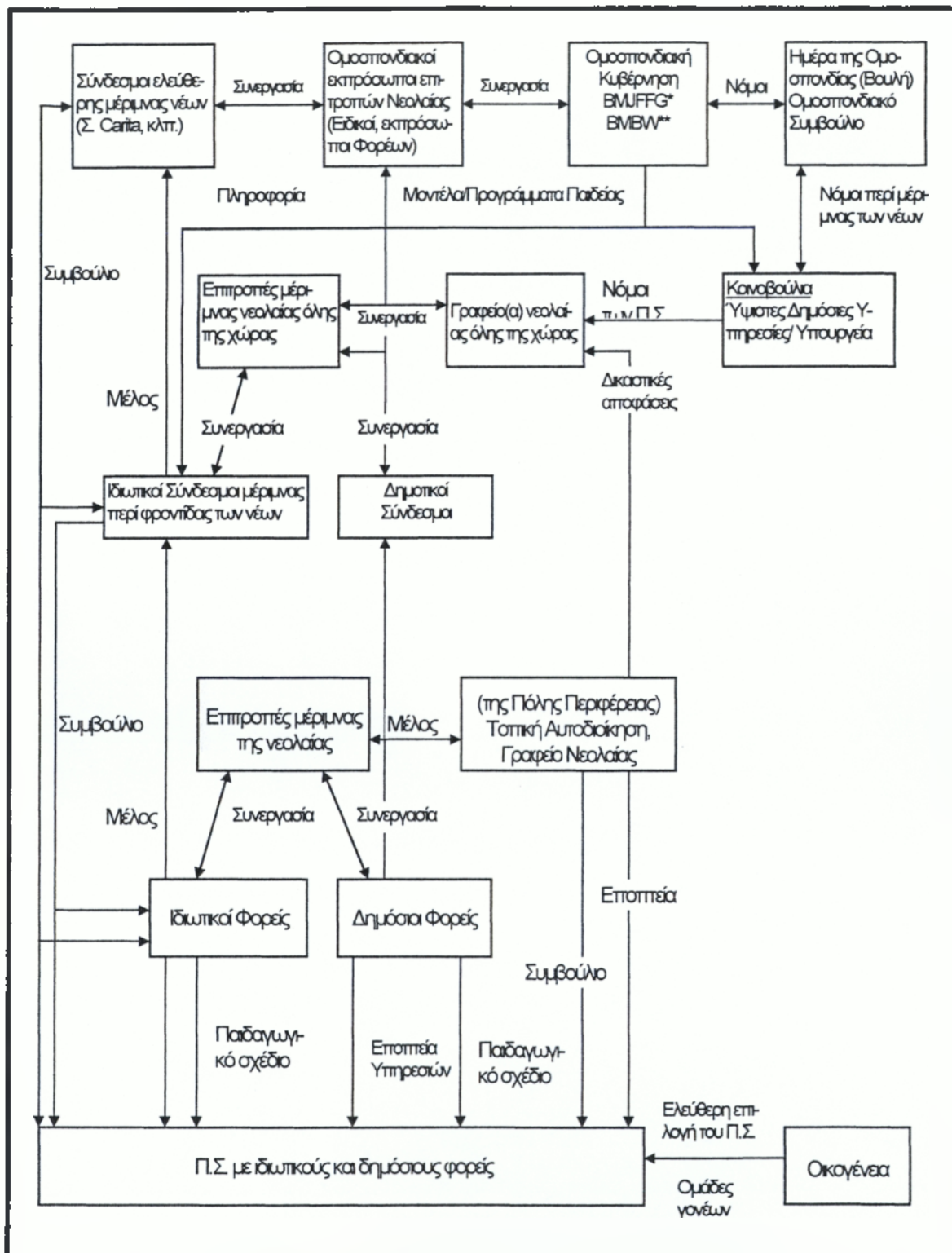
Οι γονείς, που έχουν διάφορες ερωτήσεις και προβλήματα περί θεμάτων του Π.Σ., μην έχοντας την δυνατότητα να μιλήσουν με τους υπεύθυνους φορείς των Π.Σ., απευθύνονται στις δημόσιες υπηρεσίες που παρέχει η τοπική αυτοδιοίκηση της περιοχής τους.

Η τοπική αυτοδιοίκηση³⁹ στη Γερμανία εκφράζεται σε θέματα που αφορούν τον Π.Σ. από τα "γραφεία της νεολαίας" (Jugendamt).

Θα πρέπει να μεριμνά, συνεχώς για τον απαιτούμενο αριθμό των θέσεων σε Π.Σ., και την κάλυψή τους. Έτσι, συνεργάζεται συνεταιρικά με τους φορείς για τη στήριξη και προώθηση του έργου της.

Τέλος, μπορεί να ενεργεί η ίδια σαν φορέας, ιδρύοντας δικούς της Π.Σ., στη περίπτωση όμως, μόνο εάν η έλλειψη θέσεων σε Π.Σ. είναι μεγάλη, και δεν υπάρχουν άλλοι Π.Σ. (ιδιωτικοί) που μπορούν να καλύψουν τις ζητούμενες θέσεις.

Στο επόμενο σχήμα 5.ε., απεικονίζονται όλες οι μορφές φορέων και το πλέγμα σχέσεων που αναπτύσσεται μεταξύ τους με κέντρο το Π.Σ.

- * Υπουργός Ομοσπονδίας για τη Νεολαία, Οικογένεια, Γυναίκες και Υγεία
- ** Υπουργός Ομοσπονδίας Παιδείας και Επιστήμης

Σχήμα 5.ε.: Απεικόνιση των σχέσεων μεταξύ κράτους δημοσίων υπηρεσιών και φορέων.
 Πηγή: Wolfgang Dichans, "Το Περιβάλλον του Π.Σ.", Herder, 1993.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι φορείς, οι οποίοι διακρίνονται σε δημόσιους και ιδιωτικούς, συνεργάζονται με τους Π.Σ. για τη σωστή λειτουργία και ανάπτυξη τους. Οι νομοθεσίες περί "προστασίας του ανήλικου παιδιού" και του ίδιου του Π.Σ. είναι αυτές που ρυθμίζουν τη θέση του φορέα ενός Π.Σ.

Ο Π.Σ. είναι νομικά ελεγχόμενος και συνδεδεμένος με τον φορέα του, όπου μαζί δείχνουν μια εικόνα ενιαίας μονάδας προς την κοινωνία. Ο φορέας ενός Π.Σ. έχει, επίσης, ως καθήκον διάφορες επιλογές και τη διαχείριση του Π.Σ.

Καθοριστικός είναι ο ρόλος της κυβέρνησης που ορίζει το έργο του Π.Σ. και συνεργάζεται μέσω των εκπροσώπων της με την ύψιστη κρατική δημόσια Υπηρεσία (των κεντρικών υπουργικών γραφείων), το Κρατικό Υπουργείο Μέριμνας Νεών (των κρατιδίων) και το Υπουργείο Μέριμνας της Νεολαίας (της επαρχίας).

Οι ιδιωτικοί φορείς εκφράζονται με τους Συνδέσμους, όπως οργανώσεις και ινστιτούτα που σκοπεύουν στην ανταλλαγή απόψεων και γνώσεων αντιπροσωπεύοντας κοινούς στόχους και ενδιαφέροντα.

Η Εκκλησία μπορεί, επίσης, να αποτελέσει ένα είδος φορέα καθώς και η τοπική αυτοδιοίκηση η οποία παρέχει δημόσιες υπηρεσίες προς την επίλυση ποικίλων ερωτήσεων και προβλημάτων στους γονείς για θέματα του Π.Σ.

Ακόμη, η τοπική αυτοδιοίκηση μεριμνά για τον απαιτούμενο αριθμό θέσεων σε Π.Σ. και αν αυτός καλύπτει τις απαιτούμενες θέσεις. Πολλές φορές, η τοπική αυτοδιοίκηση ιδρύει δικούς της Π.Σ. για την κάλυψη τυχόν ελλειπών θέσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΚΡΑΤΙΚΟΙ ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

6.1. ΓΕΝΙΚΑ

Στη σημερινή εποχή, η ανάγκη των Π.Σ. στη Γερμανία είναι πλέον γεγονός. Ειδικά, τις δύο τελευταίες δεκαετίες, ο αυξανόμενος αριθμός δημιουργίας / ίδρυσης των Π.Σ. έχει φθάσει στα ύψη. Οι Π.Σ. της Γερμανίας έχουν ποικίλες μορφές, όσον αφορά τα προγράμματα που υιοθετούν, όμως μπορούν να καταχτούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες, στους ιδιωτικούς Π.Σ. και στους κρατικούς Π.Σ.

Ο μεγαλύτερος αριθμός Π.Σ. στη Γερμανία κατατάσσεται στη κατηγορία των κρατικών Π.Σ.⁴⁰

6.2. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΙΔΡΥΣΗ

Όπως αναφέραμε, ο μεγαλύτερος αριθμός των Π.Σ. ανήκει στη κατηγορία των κρατικών Π.Σ.

Σκοπός⁴¹ της λειτουργίας των κρατικών Π.Σ., όπως καθορίζει και ο νόμος περί "ανάπτυξης και νεολαίας", είναι η προώθηση της ανάπτυξης όλων των παιδιών, χωρίς να γίνονται διακρίσεις. Δηλαδή, κάθε παιδί έχει το δικαίωμα μιας θέσης στον Π.Σ. ώστε να αναπτυχθεί σωστά η σωματική, κοινωνική και ψυχική ευεξία του.

Ο κρατικός Π.Σ. λειτουργεί ως ολοήμερο προσφερόμενο πρόγραμμα ή ως κανονικό προσφερόμενο πρόγραμμα. Το ολοήμερο πρόγραμμα λειτουργεί συνήθως από τις 8:00-20:00, ενώ το κανονικό πρόγραμμα λειτουργεί από τις 8:00-16:00. Οι περισσότερες τοποθεσίες - περιοχές (Κρα-

τίδια) στη Γερμανία έχουν υιοθετήσει το κανονικό πρόγραμμα λειτουργίας που είναι από τις 8:00-16:00.

Η έγκριση και ίδρυση των κρατικών Π.Σ. περνάει από τα υπουργικά γραφεία Νεολαίας κάθε Κρατιδίου ή από την τοπική αυτοδιοίκηση (σύμφωνα με τις υπάρχουσες ανάγκες) και μεταδίδεται στα κεντρικά υπουργικά γραφεία της Νεολαίας της χώρας, όπου και δίνεται η τελική απόφαση.

6.3. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Η λειτουργία κάθε κρατικού Π.Σ. στη Γερμανία στηρίζεται στον εσωτερικό κανονισμό⁴² της, του οποίου τα πλαίσια ορίζονται από την υπάρχουσα νομοθεσία της χώρας. Είναι χαρακτηριστικό στοιχείο όλων σχεδόν των Π.Σ. στη Γερμανία, αλλά περισσότερο των κρατικών Π.Σ., η ύπαρξη και δημιουργία "ομάδων" (TEAM).⁴³

Τι όμως ακριβώς εννοούμε με τον όρο "ομάδα" και ποιος ο ρόλος της στο χώρο ενός κρατικού Π.Σ.;

Με τον όρο "ομάδα" (TEAM) του Π.Σ. ονομάζουμε έναν αριθμό ατόμων (περισσότερο των δύο), που έχουν διαφορετικές αρμοδιότητες, υποχρεώσεις και δικαιώματα, όμως λειτουργούν ομαδικά και σαν σύνολο, με κοινό σκοπό την καλύτερη λειτουργία του Π.Σ.

Ένας άλλος όρος, που μπορεί να δοθεί στην ομάδα (TEAM) του Π.Σ. είναι η ομαδική εργασία ή συνεργασία. Τα χαρακτηριστικά μιας ομάδας του Π.Σ. μπορεί να είναι:

- Π.χ. ο αριθμός των ατόμων που την αποτελεί (μέσος όρος έξι άτομα).
- Η άμεση επαφή των ατόμων μεταξύ τους μέσα από την διοίκηση της Διευθύντριας.
- Επίσης, η ομαδική εργασία διακρίνεται από τις αυτόνομες επιλογές, στη διαμόρφωσή της.

Ποια, όμως, είναι τα αίτια ύπαρξης της ομαδικής εργασίας στον Π.Σ.;

- ✓ Προώθηση της δημιουργικότητας.
- ✓ Συνεργασία και λήψη αποφάσεων.
- ✓ Αλληλεγγύη και αλληλοκατανόηση.

Οι κρατικοί Π.Σ. στη Γερμανία δεν έχουν υιοθετήσει τον όρο "ομάδα" και "ομαδική εργασία" χωρίς λόγο.

Η ομαδική εργασία έχει ιδιαίτερη αξία στο χώρο του Π.Σ. Ήδη στους αρχαίους Έλληνες, ήταν γνωστή η φράση: "Το ακέραιο είναι περισσότερο από το σύνολο των μερισμάτων του". Αυτό σημαίνει για μια ομάδα (TEAM) του Π.Σ. ότι εκεί που βρίσκονται πέντε παιδαγωγοί, αυτό δεν σημαίνει "ένας παιδαγωγός επί πέντε", αλλά μια ομάδα αποτελούμενη από πέντε παιδαγωγούς.

Ο προσδιορισμός αυτός, αναφέρεται στη μεγαλύτερη "ποιότητα" του συνόλου, από αυτή του ατομικού.

6.4. ΔΙΟΙΚΗΣΗ (ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ)

Βασικό ρόλο στη λειτουργία ενός Κ.Π.Σ. παίζει η σωστή επάνδρωσή του με εξειδικευμένο προσωπικό.⁴⁴

Η δομή του προσωπικού κρατικού Π.Σ. μπορεί να αποτελείται από:

- Διευθύντρια παιδαγωγός.
- Παιδαγωγοί.
- Πτυχιούχοι παιδαγωγοί, κοινωνικοί παιδαγωγοί, κοινωνικοί λειτουργοί, εκπρόσωποι υπουργικών γραφείων της Νεολαίας.
- Εξειδικευμένοι εργαζόμενοι, για τη μέριμνα των παιδιών.
- Συνεργάτες με διαφορετική ακαδημαϊκή μόρφωση (π.χ. ιατρός, ψυχολόγος, φυσιοθεραπευτής, θεολόγος, δάσκαλος).
- Συνεργάτες με νοσηλευτικές ικανότητες (νοσοκόμες/οι, νοσηλευτές / γυμναστές).

- ❑ Πρακτικά ασκούμενοι.
- ❑ Βοηθητικό προσωπικό (μάγειροι, καθαρίστριες, κ.ά.).

Ο κάθε κρατικός Π.Σ. μπορεί σε συνεργασία με τους φορείς του να συγκροτήσουν μια ομάδα, με αυτόνομες επιλογές, αρκεί να κινούνται μέσα στα πλαίσια της ισχύουσας νομοθεσίας της περιοχής τους.

6.4.1. Βαθμίδα Εκπαίδευσης των Εργαζομένων

Η βαθμίδα εκπαίδευσης⁴⁵ των εργαζομένων ορίζονται ως εξής:

α) Παιδαγωγοί

Τα προσόντα που πρέπει να έχει ένας παιδαγωγός είναι:

- Απολυτήριο κάποιας ανώτερης σχολής παιδαγωγών με γνώσεις επιπλέον σεμιναρίου, και πρακτικής προϋπηρεσίας.
  - Πτυχίο πανεπιστημίου, με πρακτική εξάσκηση (χωρίς προϋπηρεσία).
- α). Οι γνώσεις που πρέπει να έχει ένας παιδαγωγός σε γενικές γραμμές είναι φυσικές και κοινωνικές σπουδές, γνώσεις μουσικής, όπως και των καλών τεχνών, άριστες γνώσεις ψυχολογίας και παιδαγωγικής επιστήμης.

β) Βοηθητικό Προσωπικό

Πρέπει να είναι άτομα υπεύθυνα και να τελούν σωστά την εργασία τους για την οποία έχουν προσληφθεί (π.χ. μάγειροι, καθαρίστριες, θυρωροί, κ.ά.), και πάνω απ' όλα πρέπει να προσμετρούνται στα προσόντα τους η αγάπη για τα παιδιά.

γ) Διευθύντρια παιδαγωγός

Η Διευθύντρια έχει τα προσόντα μιας παιδαγωγού. Διακρίνεται, όμως, στο σημείο της εμπειρίας, σε χρονικό πλαίσιο από όλους τους άλλους παιδαγωγούς.

Ας αναφέρουμε ένα παράδειγμα⁴⁶ στελέχωσης μιας ομάδας κρατικού Π.Σ. (Mundenheim / Ludwigshafen - περιοχή Φραγκφούρτης / Mannheim).

Η στελέχωση αποτελείται από:

- ⇒ 1 Διευθύντρια.
- ⇒ 4 Παιδαγωγούς.
- ⇒ 1 Μαγείρισσα.
- ⇒ 1 Θυρωρό.
- ⇒ 2 Καθαρίστριες (1 πρωί / 1 απόγευμα).
- ⇒ 2 Εθελοντές.

Ο Π.Σ. αυτός αποτελείται από σαράντα παιδιά, ηλικίας 2,5-6 ετών.

6.4.2. Αρμοδιότητες του Προσωπικού

Τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες⁴⁷ μιας ομάδας εργασίας μέσα στον κρατικό Π.Σ. είναι ως εξής:

- Οικονομική διαχείριση.
- Έλεγχος απουσιολογίου.
- Συμμετοχή στις ομαδικές συγκεντρώσεις.
- Συνεστιάσεις των γονέων.
- Καθορισμός του προγράμματος εργασίας όλου του Π.Σ.
- Καθορισμός του προγράμματος εργασίας της ομάδας.
- Έλεγχος και συντήρηση όλου του υλικού του Π.Σ.
- Παραγγελίες για νέες προμήθειες υλικών.
- Επισκευές των επίπλων.
- Γενική αρχειοθέτηση (ισολογισμός, κλπ.).
- Ειδική αρχειοθέτηση ατομικών φακέλων (ιστορικά παιδιών).
- Συνεχή παρακολούθηση των παιδιών για θέματα υγείας.
- Ρύθμιση ημερήσιου προγράμματος.
- Παρακολούθηση ειδικών σεμιναρίων (Μ.Μ.Ε., κλπ.).
- Επέκταση ψυχαγωγικού υλικού.
- Προετοιμασία εορταστικών εκδηλώσεων.
- Προετοιμασία εκδρομών.

- Αλλαγή διακόσμησης.
- Εργασίες κηπουρικής.
- Συντήρηση κηπουρικών εργαλείων.
- Συγγραφή και προετοιμασία της αλληλογραφίας.
- Οργάνωση δωρεάν υλικού (κούτες, χαρτί, κλπ.).
- Οικιακές εργασίες (καθαρισμός χώρων, πετσετών, ράψιμο).
- Παιδαγωγικό έργο (επικοινωνία με τα παιδιά, κλπ.).

6.4.3. Διεύθυνση

Αν και η Διευθύντρια του Π.Σ. είναι μέλος της ομάδας του Π.Σ., ελέγχει και συμμετέχει στις ομαδικές εργασίες, έχει επιπλέον αρμοδιότητες, οι οποίες μπορούν να χωριστούν σε παιδαγωγικές και οργανωτικές.

Οι αρμοδιότητες της Διευθύντριας⁴⁸ είναι οι εξής:

- I. Παιδαγωγικές αρμοδιότητες
  - Συνεργασία με το συμβούλιο των γονέων.
  - Οργάνωση ειδικών συμβουλίων.
  - Οικιακές επισκευές.
  - Διοργανώσεις συνεστιάσεων των γονέων.
  - Συγκεντρώσεις της ομάδας εργασίας.
  - Οργάνωση του προγράμματος εργασίας.
  - Εκπροσώπηση του Π.Σ.
  - Καθοδήγηση των πρακτικά ασκούμενων.
  - Άμεση επικοινωνία με τους εκπαιδευτές των μελλοντικών παιδαγωγών
  - Διοργανώσεις και εκδηλώσεις εορτών.
  - Αντιμετώπιση τυχόν παιδαγωγικών προβλημάτων (προβληματικές συμπεριφορές των παιδιών, κλπ.).
  - Επικοινωνία με τα παιδιά.

II. Οργανωτικές αρμοδιότητες

- Επικοινωνία / επαφή με τα δημοτικά σχολεία.
- Επικοινωνία με τις γειτονιές της περιοχής του Π.Σ.
- Οργάνωση των διακοπών.
- Αγορά προμηθειών - υλικού του Π.Σ. (παιχνίδια, απορρυπαντικά, έπιπλα).
- Διακόσμηση των χώρων του Π.Σ.
- Λογαριασμοί.
- Οργάνωση και ρύθμιση των διακοπών των συνεργατών.
- Ενδεικτικά και κριτικές.
- Διατήρηση επαφών με δημόσιες υπηρεσίες (Αστυνομία, Πυροσβεστική, Γραφείο Νεολαίας, κλπ.).
- Οργάνωση προσωπικού.
- Μέριμνα για ασφαλιστικά μέτρα (σκάλες, πόρτες, φράχτες).
- Οργάνωση διατροφής.
- Οργάνωση καθαρισμού των χώρων του Π.Σ. (καθαρίστριες, κλπ.).
- Ιματισμός (καθαρισμός).

Από το επόμενο σχήμα 6.α., διακρίνεται ο ρόλος μιας Διευθύντριας που έχει αναλάβει τη Διεύθυνση ενός Π.Σ.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑΣ ΕΝΟΣ
ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ

Σχήμα 6.α: Ο ρόλος της Διευθύντριας ενός Π.Σ.

Πηγή: Hubertz/Scholten/Tolksdorf, "Αυτοπροβολή του Π.Σ.", Herder, 1990.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η λειτουργία των Κ.Π.Σ. έχει σαν σκοπό την προώθηση της ανάπτυξης όλων των παιδιών αδιακρίτως, προσφέροντας σε κάθε παιδί το δικαίωμα μιας θέσης στον Π.Σ. με στόχο την ανάπτυξη της σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας του.

Η έγκριση και ίδρυση των Κ.Π.Σ. περνά από τα υπουργικά γραφεία της Νεολαίας ή την τοπική αυτοδιοίκηση του κάθε κρατιδίου, μεταδίδεται στα κεντρικά υπουργικά γραφεία της Νεολαίας από όπου δίνεται και η τελική απόφαση.

Το πρόγραμμα εργασίας ενός Κ.Π.Σ. λειτουργεί συνήθως από τις 08:00-16:00.

Η λειτουργία κάθε Κ.Π.Σ. στηρίζεται στον εσωτερικό της κανονισμό με χαρακτηριστικότερο στοιχείο την ύπαρξη "ομάδων" (TEAM). Όπου ομάδα ορίζεται ένας αριθμός ατόμων (μέσος όρος έξι άτομα) που έχουν διαφορετικές αρμοδιότητες αλλά λειτουργούν ομαδικά σαν σύνολο, με κοινό σκοπό την καλύτερη λειτουργία του Κ.Π.Σ. Αυτονόητη βέβαια είναι η σωστή επιλογή των ατόμων αυτών, για την επάνδρωση του προσωπικού ενός Κ.Π.Σ., τα οποία πρέπει να γνωρίζουν τις αρμοδιότητές τους, οργανωτικές και παιδαγωγικές, και με κύριο συντονιστή όλων τη διευθύντρια του Π.Σ., να μεριμνούν συνεχώς για την καλύτερη λειτουργία του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

7.1. ΓΕΝΙΚΑ

Εκτός από τους κρατικούς Π.Σ. στη Γερμανία, υπάρχει ένας αξιοσημείωτος αριθμός ιδιωτικών Π.Σ.⁴⁹

Αυτό που διακρίνει τους ιδιωτικούς Π.Σ. σε περισσότερο, όμως βαθμό από τους κρατικούς, είναι η ελεύθερη και αυτόνομη λειτουργία τους όσο αφορά στον εσωτερικό τους κανονισμό.

Η νομοθεσία περί των Π.Σ. καθορίζει τα παιδαγωγικά σχέδια, όμως αφήνει μεγάλα περιθώρια στην αυτονομία των φορέων και του ίδιου του ιδιωτικού Π.Σ., αρκεί να διατηρείται και να υπάρχει συνεχή μέριμνα για την κοινωνική, σωματική και πνευματική υγεία των παιδιών.

Επίσης, αν και το παιδαγωγικό σχέδιο είναι καθορισμένο νομικά, οι ιδιωτικοί Π.Σ. έχουν το ελεύθερο να μην στηρίζονται απόλυτα σε αυτό, π.χ. μπορούν να τεθούν άλλοι στόχοι και διαφορετικά περιεχόμενα, από αυτά που ορίζει το νομοθετικό σχέδιο περί Π.Σ., χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι γίνονται παράνομοι, διότι παρόλα αυτά κινούνται μέσα στα όρια του νόμου.

7.2. ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ο αριθμός των ιδιωτικών Π.Σ. αυξάνεται συνεχώς τα τελευταία χρόνια, ειδικά μετά το 1980.

Το κόστος, όμως, των ιδιωτικών Π.Σ. επιτρέπει συνήθως την συμμετοχή παιδιών ευκατάστατων οικογενειών.

Η έγκριση για την ίδρυση ενός Π.Σ. ιδιωτικής πρωτοβουλίας γίνεται, ανάλογα με τις περιοχές - τοποθεσίες (Κρατίδια) της Γερμανίας από την

τοπική αυτοδιοίκηση ή το γραφείο Νεολαίας που πολλές φορές συναντάμε να μην έχει ξεχωριστή έδρα, αλλά να συγχωνεύεται με την τοπική αυτοδιοίκηση. Η αίτηση, έτσι περνά από συμβούλιο, και αναλόγως εγκρίνεται ή απορρίπτεται.

Εκτός από την ιδιωτική πρωτοβουλία των διάφορων φορέων, η ίδρυση ιδιωτικού Π.Σ. μπορεί να έχει και άλλους στόχους ή αιτίες.

Η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να ιδρύσει από μόνη της με δική της πρωτοβουλία ιδιωτικούς Π.Σ.

Αυτό όμως γίνεται μόνο σε μια περίπτωση, όταν ο βαθμός έλλειψης θέσεων στους κρατικούς Π.Σ., δημιουργεί προβλήματα στη περιοχή ή την κοινότητα. Έτσι, η τοπική αυτοδιοίκηση ιδρύει ιδιωτικούς Π.Σ., με σκοπό την κάλυψη και παροχή θέσεων στα παιδιά.

Συνήθως το πρόγραμμα του ιδιωτικού Π.Σ. είναι ολοήμερο και το ωράριο λειτουργίας διαμορφώνεται ανάλογα με τα ωράρια εργασίας των γονέων.

7.3. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Όπως και στους κρατικούς Π.Σ., απαραίτητο στοιχείο για την σωστή λειτουργία ενός ιδιωτικού Π.Σ. είναι η ύπαρξη κατάλληλου προσωπικού.

Σε σχέση με τους κρατικούς Π.Σ. όμως, οι ιδιωτικοί Π.Σ. έχουν μεγαλύτερη ελευθερία διαμόρφωσης της στελέχωσης του προσωπικού⁵⁰, ανάλογα με τις υπάρχουσες ανάγκες τους. Επίσης, η επιλογή τους είναι ελεύθερη και αυτόνομη και όσον αφορά στη βαθμίδα εκπαίδευσης των εργαζομένων χωρίς να υπάρχει ουσιαστικός έλεγχος.

Γι' αυτό και πολλά προγράμματα ιδιωτικών Π.Σ. είναι αναμφίβολα ως προς το αποτέλεσμα του προσφερόμενου παιδαγωγικού τους σχεδίου.

Το προσωπικό ενός ιδιωτικού Π.Σ. συχνά διαμορφώνεται ανάλογα με τις ανάγκες του Π.Σ.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το υπαλληλικό προσωπικό του ιδιωτικού Π.Σ. της οδού Heinrich-Heine-Str., που αποτελείται από:

- ⇒ 1 Διευθύντρια παιδαγωγός.
- ⇒ 4 Παιδαγωγούς.
- ⇒ 2 Ασκούμενους πρακτικής.
- ⇒ 2 Εθελοντές.
- ⇒ 1 Μαγείρισσα.
- ⇒ 1 Βοηθός μαγείρισσας.
- ⇒ 3 Καθαρίστριες.
- ⇒ 1 ιατρός (ο οποίος επισκέπτεται τον Π.Σ. μόνον όταν είναι ανάγκη).

Ο Ι.Π.Σ. της Heinrich-Heine-Str. αποτελείται από 32 παιδιά, ηλικίας 2,5 έως 6 ετών.

7.4. ΕΛΕΓΧΟΣ

Ουσιαστικός έλεγχος⁵¹ στους ιδιωτικούς Π.Σ., δυστυχώς δεν υπάρχει. Μια φορά το μήνα επισκέπτεται η κοινωνική λειτουργία ή εκπρόσωπος της τοπικής αυτοδιοίκησης του ιδιωτικού Π.Σ., τυπικά όμως, και χωρίς να μπορεί να αναπτύξει μια ουσιαστική εικόνα.

Νομικά, βέβαια, ο ιδιωτικός Π.Σ. κινείται πάντοτε μέσα στα καθορισμένα πλαίσια.

Αυτό που πολλές φορές δημιουργεί ερωτήματα, είναι κατά πόσο τα προσφερόμενα παιδαγωγικά σχέδια από τους ιδιωτικούς Π.Σ., θα πρέπει να αφυπνίσει στους γονείς των παιδιών, την σωστή κρίση στην επιλογή τους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ελεύθερη και αυτόνομη λειτουργία του εσωτερικού κανονισμού ενός Ι.Π.Σ. είναι αυτό που τον διακρίνει έναντι του κρατικού. Επίσης, έχει μεγαλύτερα περιθώρια στην αυτονομία των φορέων και του ίδιου του Ι.Π.Σ. που του δίνει η νομοθεσία όσον αφορά το παιδαγωγικό σχέδιο, καθώς έχει και το ελεύθερο να μην στηρίζεται εξ' ολοκλήρου σε αυτό, θέτοντας δικούς του στόχους από αυτά που ορίζει ο νόμος, χωρίς όμως να γίνεται παράνομος μεριμνώντας για την κοινωνική, σωματική και πνευματική υγεία των παιδιών.

Η έγκριση για την ίδρυση ενός Ι.Π.Σ. στα διάφορα κρατίδια, δίνεται από το Συμβούλιο της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το πρόγραμμα του Ι.Π.Σ. είναι συνήθως ολόημερο και διαμορφώνεται ανάλογα με τα ωράρια εργασίας των γονέων.

Οι Ι.Π.Σ. έχουν μεγαλύτερη ελευθερία επιλογής του προσωπικού και η έλλειψη ουσιαστικού ελέγχου συμπληρώνεται πραγματοποιώντας μηνιαίες επισκέψεις από τους κοινωνικούς λειτουργούς.

Όμως, αναμφίβολα η λειτουργία των παιδαγωγικών σχεδίων των Ι.Π.Σ. θα πρέπει να αφυπνεί τους γονείς των παιδιών, ως προς την σωστή κρίση της επιλογής τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΜΕ ΤΑ Μ.Μ.Ε.

8.1. ΓΕΝΙΚΑ

Με την εξέλιξη ανάπτυξης του Π.Σ. στη Γερμανία, παρατηρείται η συνεργασία με τα Μ.Μ.Ε.,⁵² που αρχικά ξεκίνησε σε πειραματικό στάδιο, όμως πλέον σήμερα έχει εξελιχθεί σε απαραίτητη συμμετοχή, για την εκτέλεση έργου του Π.Σ. Η χρήση των Μ.Μ.Ε. από τους Π.Σ. στοχεύει στη συγχώνευση μιας διαπαιδαγώγησης που ενημερώνεται συνεχώς από αυτά, για την καλύτερη εκπαίδευση των παιδιών.

Για να πραγματοποιηθεί η σωστή εκμετάλλευση των Μ.Μ.Ε., οι παιδαγωγοί και τα παιδιά των Π.Σ. πρέπει να προγραμματίσουν τι υλικό θα χρησιμοποιηθεί.

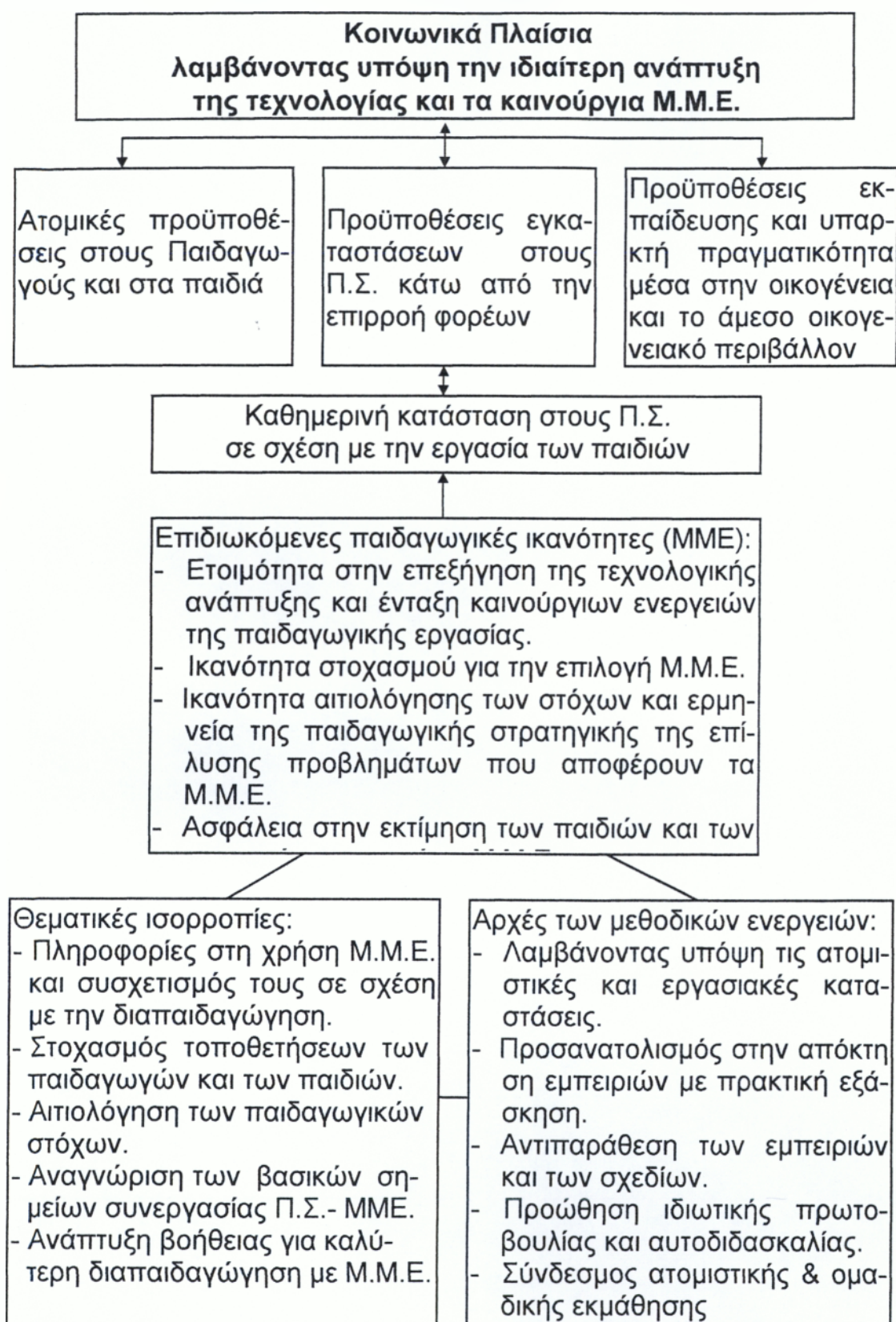
Έτσι, τα παιδιά μαθαίνουν την έννοια των Μ.Μ.Ε. και αποκτούν την ικανότητα διαχώρισης της σωστής πληροφόρησης σε σχέση με την παραπληροφόρηση που είναι πιθανότερη να γίνει, αφού ακόμη δεν έχουν αποκτήσει σωστή κρίση. Οι παιδαγωγοί έτσι, συμπεραίνουν το βαθμό που επηρεάζονται από τυχόν λανθασμένες επιρροές.

Ουσιαστικά όμως τα Μ.Μ.Ε. χρησιμοποιούνται από τους Π.Σ. για ενημέρωση και άλλων διάφορων θεμάτων, όπως την ενημέρωση των γονέων, την ενημέρωση για τους ίδιους τους Π.Σ. και για την ψυχαγωγία των παιδιών.

Η συχνότερη χρήση των Μ.Μ.Ε. αποτελείται εφημερίδες, κινηματογράφο, τηλεόραση, βιβλιοθήκη, ενημερωτικά φυλλάδια, των οποίων θα γίνει ανάλυση στις επόμενες ενότητες.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΣΤΙΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗΣ ΜΜΕ Κ' ΒΑΘΜΟΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σχήμα 8.α: Παράγοντες για χρήση των Μ.Μ.Ε. στο παιδαγωγικό πρόγραμμα του Π.Σ.
Πηγή: (DJI), "Εγχειρίδιο διαπαιδαγώγησης με τα ΜΜΕ στον Π.Σ.", Opladen, 1995.

8.2. ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Δίπλα στην τηλεόραση και το ραδιόφωνο, και η εφημερίδα⁵³ ανήκει στα κυριότερα Μ.Μ.Ε.

Στατιστικά στοιχεία ανέδειξαν ότι το 84% όλων των ενήλικων διαβάζουν καθημερινά εφημερίδα, 78% παρακολουθούν τηλεόραση και 71% ακούν ράδιο. Έτσι, οι ειδήσεις, οι διάφορες γνώμες και τα σχόλια διαδίδονται περισσότερο διαμέσου των εφημερίδων.

Η συνεργασία των Π.Σ. με τα Μ.Μ.Ε., συγκεκριμένα με την εφημερίδα, αν και είναι η αποτελεσματικότερη, δεν είναι τόσο απλή υπόθεση.

Ο Π.Σ. θα πρέπει να λάβει υπόψη του τα συμφέροντα της εφημερίδας, και να δουλέψει μεθοδικά τα θέματα που θα δοθούν για δημοσίευση.

Αναζητώντας ποια είναι τα συμφέροντα της εφημερίδας, ο Π.Σ. θα πρέπει να λάβει υπόψη του ένα σημαντικό σημείο της συνεργασίας του με την εφημερίδα, στο ότι η τελευταία απευθύνεται στο κοινό, καθαρά για εμπορικούς λόγους και όχι για ενημέρωση. Ο συντάκτης έχει το δικαίωμα της κρίσης να αφαιρεί, να συνοψίζει ή/και να απορρίπτει τελείως τις εκθέσεις των Π.Σ.

Έτσι, λοιπόν, η επιλογή του υλικού που θα δοθεί για δημοσίευση, πρέπει να γίνει με πολύ προσοχή.

Τα θέματα που δημοσιεύονται από τους Π.Σ. στις εφημερίδες είναι:

- Το πρότυπο διαπαιδαγώγησης των παιδιών από τους γονείς.
- Προγράμματα διακοπών (κατασκηνώσεις, κλπ.).
- Ορθότερη αντίληψη των οικογενειακών θρησκευτικών εορτών (Πάσχα, Χριστούγεννα, κλπ.).
- Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση.
- Τι πρέπει να κάνουν οι γονείς, αν τα παιδιά τους τσακώνονται.
- Χειρισμός του κώδικα οδικής κυκλοφορίας (για τα παιδιά).
- Εκμάθηση θρησκευτικών αξιών.

Οι λόγοι για τους οποίους παρουσιάζονται αυτές οι εκθέσεις στον τύπο είναι διφορούμενοι.

Ο πρώτος λόγος είναι το δικαίωμα του κάθε πολίτη να ενημερώνεται για τις ενέργειες που κάνει ο κάθε Π.Σ.

Ο δεύτερος λόγος είναι η ίδια η ανάγκη αυτοπροβολής του Π.Σ. Η αυτοπροβολή αυτή στηρίζεται στην αναγκαιότητα εξασφάλισης μιας θέσης αναγνωρισμένης από την κοινωνία.

8.3. ΒΙΝΤΕΟ

Το δεύτερο, σε κατηγορία αποτελεσματικότητας M.M.E, είναι το βίντεο⁵⁴. Όπως θα αναφερθούμε στην επόμενη ενότητα, η τηλεόραση ως μέσο επικοινωνίας, έχει σοβαρές επιδράσεις πάνω στα παιδιά, τα οποία, μην έχοντας αναπτύξει σωστή κρίση, αποδέχονται κάθε είδους επιρροές. Το φαινόμενο αυτό στην σύγχρονη εποχή μας, προβλημάτισε πολλούς παιδαγωγούς, όπως επίσης και παιδοψυχιάτρους - παιδοψυχολόγους.

Η προσπάθεια ελέγχου αυτού του φαινομένου έγινε μέσω εισαγωγής του βίντεο στον Π.Σ.

Εδώ γεννιέται το ερώτημα, πως το βίντεο μπορεί να αποφέρει θετικά αποτελέσματα στον Π.Σ. και στο έργο διαπαιδαγώγησης των παιδιών.

Η Μπέρκμαν Φρίεντελ (Bergmann Friedel) ήταν η πρώτη διευθύντρια Π.Σ. που ένταξε στο πρόγραμμα του Π.Σ. το σχέδιο προβολής του βίντεο.

Συγκεκριμένα, ανέδειξε πρώτη στο βαθμό επιρροής, που έχει η τηλεόραση στα παιδιά.

Αναλυτικότερα, το πρόγραμμα αυτό αποτελείται από τρεις εβδομαδιαίες προβολές βιντεοσκοπημένων τηλεοπτικών εκπομπών, με παρόντες τους παιδαγωγούς και τα παιδιά. Αφού τελειώσει η προβολή γίνεται συζήτηση των θεμάτων που παρουσιάστηκαν. Στη συζήτηση αυτή παιδιών και

παραγωγών, γίνεται η προσπάθεια εκπλήρωσης δύο ταυτόχρονων στόχων.

Ο πρώτος στόχος αναφέρεται στο βαθμό κατανόησης των θεμάτων, όπως επίσης και στο βαθμό επιρροής τους.

Ο δεύτερος στόχος αναφέρεται στη προσπάθεια των παιδαγωγών να κατανοήσουν τα παιδιά το μέσο επικοινωνίας "τηλεόραση", όσο γίνεται με περισσότερη αντικειμενική κρίση. Η αναγκαιότητα αυτού του σχεδίου προβολής μέσω του βίντεο, είναι πλέον αποδεκτή και εφαρμόζεται σχεδόν σε κάθε Π.Σ.

Αξιοσημείωτο είναι η χρονική στιγμή της πρώτης προβολής διάφορων θεμάτων από το βίντεο που βρίσκεται στις αρχές του 1971.

8.4. ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Το πιο πολυσυζητημένο μέσο επικοινωνίας Μ.Μ.Ε. είναι η τηλεόραση⁵⁵. Ανά χρονικές περιόδους, όμως, οι απόψεις περί της τηλεόρασης ήταν διφορούμενες.

Αναλυτικότερα, το φθινόπωρο του 1958 η τηλεόραση περιείχε στο παιδικό της πρόγραμμα, σχολικά θέματα, παραμύθια και κουκλοθέατρο. Παρόλα αυτά όμως, οι παιδαγωγοί, οι ψυχολόγοι και οι προστάτες (υπεύθυνοι νομικά) της νεολαίας, ανησυχούσαν για την κακή επίδραση της τηλεόρασης πάνω στα παιδιά.

Το αποτέλεσμα της ανησυχίας αυτής επέφερε την ένταξη απαγορευτικού νόμου της 1.11.1958, που απαγόρευε ρητά την παρακολούθηση τηλεοπτικών εκπομπών σε παιδιά κάτω των 6 ετών.

Η απαγόρευση αυτή δικαιολογήθηκε, λόγω του ότι κάθε παιδί πρέπει να ζει και να μεγαλώνει, το χρονικό αυτό διάστημα, στο δικό του κόσμο, και όχι να εμπλέκεται στον κόσμο των ενηλίκων.

Κατά τη γνώμη των ειδικών, η τηλεόραση παρεμποδίζει τη σωστή ανάπτυξη των παιδιών, τόσο σωματικά όσο και ψυχικά. Ειδικότερα, συ-

μπεράσματα ερευνών αναφέρουν το πόσο αρνητικά μπορεί να επηρεάσει η τηλεόραση τα παιδιά, ανακαλύπτοντας τάσεις μανίας παρακολούθησης της τηλεόρασης, όπως και η προκαλούμενη τηλεοπτική επιλογή. Ακόμη χειρότερα είναι τα αποτελέσματα των ερευνών σε παιδιά που ήδη έχουν βάλει από μικρή ηλικία στη ζωή τους την τηλεόραση. Η στέρηση της τηλεόρασης στα παιδιά αυτά, επέφερε τάσεις αυτοκτονίας.

Ο νόμος της απαγόρευσης κράτησε περίπου μια δεκαετία, μέχρι την αρχή της δεκαετίας του '70, όπου αναθεωρήθηκε.

Μια καινούργια γενικά ειδικών, αναίρεσε τα παραπάνω αναφερόμενα, υποστηρίζοντας τη σημασία και το ρόλο που παίζει η τηλεόραση στην ανάπτυξη των παιδιών. Πλέον, οι ειδικοί μιλούν για θετικά αποτελέσματα ένταξης αυτού του μέσου επικοινωνίας, όπως επίσης και την αναγκαιότητα αυτού.

Η αλλαγή αυτής της στάσης παρουσιάστηκε αφού πρώτα υπήρξε συνεργασία παιδαγωγών και προγραμματιστών των τηλεοπτικών μέσων.

Η συνεργασία αυτή, ως σημειωθεί, έγινε το 1970 στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Την ίδια περίπου περίοδο, στη Γερμανία ο Π.Σ. δέχεται τη συνεργασία του σινεμά και της τηλεόρασης σαν βοήθεια στήριξης στην ολοκλήρωση του παιδαγωγικού έργου.

Μέχρι σήμερα, η στάση του Π.Σ. ως προς τη χρήση της τηλεόρασης είναι θετική.

8.5. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Σήμερα, σε κάθε σύγχρονο Π.Σ. της Γερμανίας υπάρχει εσωτερικός εξοπλισμός, που είναι απαραίτητος σε καθημερινή βάση της λειτουργίας του.

Εσωτερικός εξοπλισμός, κατ' αρχήν εννοούμε όλο εκείνο τον εξοπλισμό (έπιπλα, παιχνίδια, βιβλία, εικόνες, πίνακες, κλπ.) ο οποίος είναι

απαραίτητος για την σύσταση και διαμόρφωση του εσωτερικού περιβάλλοντος ενός Π.Σ.

Η βιβλιοθήκη⁵⁶ μέσα στο χώρο του Π.Σ. βρίσκεται ως συνήθως στο δωμάτιο του παιχνιδιού και ψυχαγωγίας των παιδιών.

Χωρίζεται ανάλογα με τα περιεχόμενά τους σε δύο κύρια τμήματα. Στο τμήμα βιβλίων που απευθύνονται στους παιδαγωγούς, και στο τμήμα που απευθύνεται στα παιδιά. Ειδικότερα, στο δεύτερο τμήμα, τα βιβλία χωρίζονται, ανάλογα με τις ηλικίες των παιδιών, δηλ. βιβλία για τα παιδιά ηλικίας 1-3 ετών (εικονογραφημένα), βιβλία για τα παιδιά ηλικίας των 3-6 ετών, καθώς και σε βιβλία που αφορούν παιδιά της σχολικής ηλικίας. Τα βιβλία που περιέχονται στη βιβλιοθήκη, βεβαίως μπορούν να τα δανειστούν οι γονείς των επισκεπτόμενων παιδιών του συγκεκριμένου Π.Σ., ως βοήθεια διαπαιδαγώγησης στο σπίτι.

8.6. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ ΦΥΛΛΑΔΙΑ

Επίσης, σημαντικό ρόλο των μέσων επικοινωνίας Μ.Μ.Ε. παίζουν τα ενημερωτικά φυλλάδια⁵⁷, τα οποία είναι απαραίτητα στη καθημερινή λειτουργία των Π.Σ. Κάθε Π.Σ. έχει κάποιον αριθμό ενημερωτικών φυλλαδίων ή δημιουργεί, ανάλογα με τις περιστάσεις και τις ανάγκες του, καινούργια έντυπα.

Τα είδη ενημερωτικών φυλλαδίων που συναντά κανείς στο Π.Σ. είναι τα εξής:

- ✂ Έντυπα εγγραφής.
- ✂ Έντυπα ενημέρωσης.
- ✂ Έντυπα γνωστοποίησης.
- ✂ Έντυπα εορτών.
- ✂ Έντυπα πληροφόρησης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα Μ.Μ.Ε. σήμερα συμμετέχουν απαραίτητα στο έργο του Π.Σ. όπου η συνεχή ενημέρωση ως προς αυτά εξασφαλίζει και βοηθάει στην καλύτερη εκπαίδευση των παιδιών.

Με ειδικά επιλεγμένο υλικό που χρησιμοποιείται από τους παιδαγωγούς για τα παιδιά, γίνεται προσπάθεια ενημέρωσης και σωστής πληροφόρησης των παιδιών. Επίσης, γίνεται προσπάθεια αποφυγής από λανθασμένες επιρροές που μπορούν να προκαλέσουν τα Μ.Μ.Ε. στα παιδιά.

Τα Μ.Μ.Ε. χρησιμοποιούνται και για την ενημέρωση των γονέων, όπως και για τους ίδιους τους Π.Σ. μέσω της τηλεόρασης, του βίντεο, των εφημερίδων, των βιβλιοθηκών και των ενημερωτικών φυλλαδίων.

Κλείνοντας την ενότητα αυτή, πρέπει να αναφερθεί ότι οι απόψεις περί την χρήση Μ.Μ.Ε. στο παιδαγωγικό έργο, είναι διαφορούμενες στο αν είναι θετικές ή αρνητικές. Έστω και σήμερα, κανείς δεν μπορεί να πει με σιγουριά αν τα Μ.Μ.Ε. είναι τελείως ακίνδυνα για τα παιδιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ

9.1. ΓΕΝΙΚΑ

Η προσφορά ενός σωστού παιδαγωγικού έργου, όπως γνωρίζουμε, είναι ο βασικός στόχος του Π.Σ.

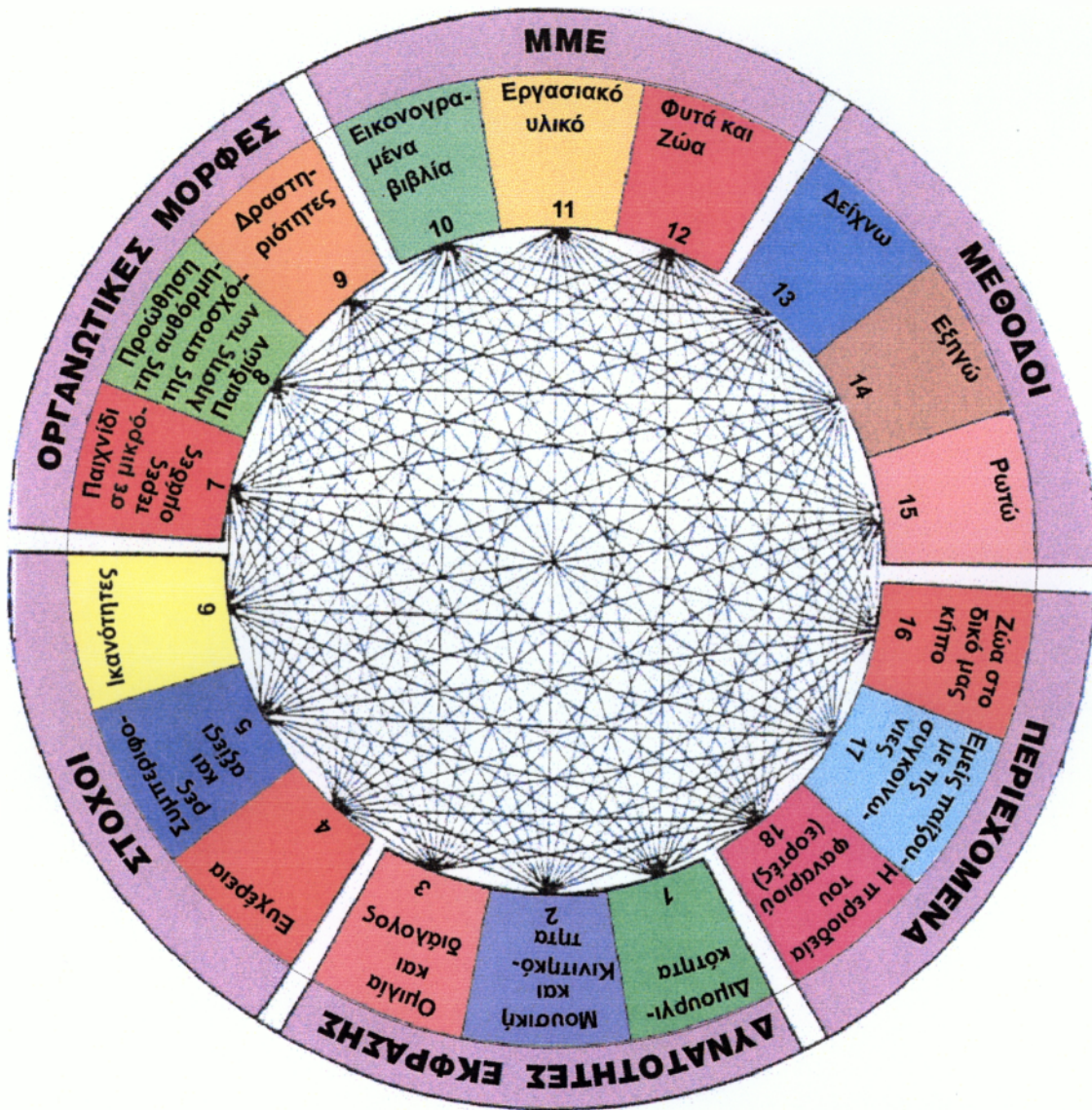
Στο διάγραμμα⁵⁸ που ακολουθεί, θα αναλυθούν οι διάφοροι τομείς, από τους οποίους αποτελείται ένα σωστό παιδαγωγικό πρόγραμμα σε καθημερινή βάση λειτουργίας του Π.Σ. της πόλης Mannheim, όπου και εφαρμόζεται.

9.2. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Το περιεχόμενο⁵⁹ της παιδαγωγικής εργασίας βασίζεται σε επί μέρους θέματα, αλλά και υλικό που συμβάλουν στην άμεση επικοινωνία των παιδιών με το περιβάλλον. Για παράδειγμα, θέματα που υπάρχουν στο εβδομαδιαίο πρόγραμμα του Π.Σ. Herzig στη πόλη Mannheim:

- 1) Ζώα στο δικό μας κήπο.
- 2) Εμείς παίζουμε συγκοινωνίες.
- 3) Η περιοδεία του φαναριού (γιορτή και έθιμο).

Σχήμα 9.α.: Διάγραμμα εργασιών μιας παιδαγωγικής εργασίας του Π.Σ. στην Heinrich-Heine-Str. της πόλης Mannheim, περιοχή Φραγκφούρτης.
 Πηγή: Π.Σ. της Heinrich-Heine-Str., "Διάγραμμα εργασιών".

9.3. ΣΤΟΧΟΙ

Οι στόχοι⁶⁰ που θέτονται στο πρόγραμμα εργασιών είναι:

α) Ευχέρεια.

Η προώθηση που δίνεται σε κάθε παιδί να αποκτήσει μέσω του προγράμματος την ευχέρεια λόγου, κινήσεων, επικοινωνίας, κλπ.

β) Συμπεριφορές και αξίες.

Το παιδαγωγικό πρόγραμμα, μέσα στα ποικίλα θέματα που προσφέρει, έχει και τον προγραμματισμό των εορτών και διατήρησης εθίμων.

Μέσα από τις γιορτές και τα έθιμα, τα παιδιά παίρνουν μια γεύση το τι σημαίνουν οικογενειακές εορτές.

Σημαντικότερος, όμως, στόχος των παιδαγωγών είναι η γενικότερη προσπάθεια μετάδοσης αξιών και αρχών, όπως και η σωστή αντίληψη του παιδιού προς αυτές.

γ) Ικανότητες

Επίσης, σημαντικός στόχος του παιδαγωγικού έργου είναι η δυνατότερη προσπάθεια ανάπτυξης των ικανοτήτων του παιδιού διαμέσου του παιχνιδιού.

9.4. ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ

Οι οργανωτικές μορφές⁶¹ στο παιδαγωγικό πρόγραμμα εργασιών είναι ως εξής:

α) Παιχνίδι σε μικρότερες ομάδες.

Ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών και τον αριθμό των παιδαγωγών, δημιουργούνται ομάδες για την καλύτερη επιτήρηση αυτών.

β) Προώθηση της αυθόρμητης απασχόλησης των παιδιών.

Οι παιδαγωγοί θα πρέπει συνεχώς να δίνουν κίνητρα στα παιδιά για να συμπεριφέρονται πιο αυθόρμητα και αυτόνομα, όπως επίσης να καθοδηγούν και να στηρίζουν τα παιδιά που ήδη από μόνα τους έχουν αυτόνομες συμπεριφορές.

γ) Εισαγωγή (προετοιμασία) στις δραστηριότητες.

Σύμφωνα με το παιδαγωγικό πρόγραμμα, οι παιδαγωγοί θα πρέπει να συζητούν με τα παιδιά και να τα προετοιμάζουν για όποιες δραστηριότητες περιέχει το καθημερινό πρόγραμμα το Π.Σ.

9.5. Μ.Μ.Ε.

Σε σχέση με άλλους Π.Σ., το παιδαγωγικό πρόγραμμα του Π.Σ. Herzig μέσω των Μ.Μ.Ε.⁶², είναι αρκετά μειωμένη.

Περιορίζονται σε:

- ⊖ Εικονογραφημένα βιβλία.
- ⊖ Εργασιακό υλικό.
- ⊖ Θέματα με βάση τα φυτά και τα ζώα.

Συνήθως, η γνώμη των χρήσεων Μ.Μ.Ε. στους Π.Σ. είναι διχασμένη. Πολλοί Π.Σ. δέχονται να συνεργαστούν σε διάφορα προγράμματα με Μ.Μ.Ε., όμως υπάρχουν και Π.Σ. που προσπαθούν όσο είναι εφικτό, να ελαχιστοποιήσουν την εισαγωγή των Μ.Μ.Ε.

9.6. ΜΕΘΟΔΟΙ

Στις μεθόδους⁶³ που χρησιμοποιούνται στο διάγραμμα εργασιών του παιδαγωγικού έργου, αναφερόμαστε στους τρόπους που μπορεί να βασίζεται η ροή του καθημερινού παιχνιδιού, μέσα σε έναν Π.Σ.

Όπως:

⊖ Δείχνω.

⊖ Εξηγώ.

⊖ Ρωτώ.

9.7. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

Οι βασικότερες μορφές εκφράσεων⁶⁴ των παιδιών και των παιδαγωγών μπορούν να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες:

⊖ Δημιουργικότητα.

Τα παιδιά εκφράζονται και δημιουργούν όταν πλέκουν, ζωγραφίζουν, διορθώνουν - επισκευάζουν, κλπ.

⊖ Μουσική και κινητικότητα.

Τα παιδιά εκφράζονται παίζοντας μουσική ή χορεύοντας με αυτή.

⊖ Ομιλία - Διάλογος.

Τα παιδιά εκφράζονται με το λόγο, προσπαθώντας να αναπτύξουν διάλογο με τους παιδαγωγούς ή αντίστροφα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο βασικός στόχος του Π.Σ. είναι η προσφορά ενός σωστού παιδαγωγικού έργου. Το έργο αυτό έχει περιεχόμενα, δηλαδή θέματα και υλικό, που θα φέρουν τα παιδιά σε επικοινωνία με το περιβάλλον.

Ο Π.Σ. έχει στόχους, όπως ευχέρεια, συμπεριφορές και αξίες καθώς και ικανότητες που πρέπει να αναπτύξουν τα παιδιά έχει οργανωτικές μορφές στο παιδαγωγικό πρόγραμμα, όπου περιλαμβάνονται το παιχνίδι σε μικρότερες ομάδες, η προώθηση της αυθόρμητης απασχόλησης των παιδιών, όπως και η εισαγωγή τους στις καθημερινές προγραμματισμένες δραστηριότητες του Π.Σ.

Όμως, η κοινή γνώμη της χρήσεως των Μ.Μ.Ε. στους Π.Σ. είναι διχασμένη ως προς το έργο που προσφέρουν.

Υπάρχουν αρκετοί Π.Σ. που χρησιμοποιούν τα Μ.Μ.Ε. στο παιδαγωγικό τους έργο, αλλά και Π.Σ. που ελαχιστοποιούν τα Μ.Μ.Ε., διατηρώντας αντίθετη γνώμη ως προς αυτά.

Γενικά, ο Π.Σ. εμπεριέχει στο παιδαγωγικό του έργο μεθόδους και δυνατότητες έκφρασης, όπως η δημιουργικότητα, μουσική και κινητικότητα, αλλά και διάλογους, όπου τα παιδιά εκφράζονται αναπτύσσοντας τον διάλογο με τους παιδαγωγούς ή αντίστροφα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ (MANNHEIM)

10.1. ΓΕΝΙΚΑ

Όπως κάθε κρατική ή ιδιωτική επιχείρηση, έτσι και ο Π.Σ. έχει ανάλογο οικονομικό κόστος⁶⁵, το οποίο διακρίνεται σε επενδυτικό και επιχειρησιακό. Στην ενότητα που ακολουθεί, θα αναφερθούμε στα κόστη αυτά, το χαρακτήρα που έχουν και τις μορφές στις οποίες διαιρούνται.

10.2 ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ

Η επένδυση είναι μία έννοια λαϊκή. Στον επιχειρησιακό τομέα όμως, η έννοιά της συσχετίζεται με την προσμονή κέρδους.

Εάν αναλύσουμε την ίδια έννοια από την κρατική πλευρά, η επένδυση τείνει να καλύψει τις ανάγκες του κοινωνικού συνόλου (π.χ. σχολεία, νοσοκομεία, κλπ.).

Έχουμε πολλών μορφών⁶⁶ επενδυτικού κόστους, όπως:

1. Συνολικό κόστος.
2. Κτιριακό κόστος.
3. Κόστος αγοράς του οικοπέδου που θα γίνει το κτίριο.
4. Προσιτό κόστος.

1) Το συνολικό κόστος ενός Π.Σ. περιβάλλει όλο το κόστος από την αγορά του οικοπέδου που θα χτισθεί ο Π.Σ. μέχρι την τελική ρύθμισή του.

Συνήθως όμως, καταγράφονται στο συνολικό κόστος μόνο η κατασκευή και η ρύθμιση του Π.Σ.

2) Κτιριακό κόστος.

Ο οικοδόμος που αναλαμβάνει την οικοδομή του κτιρίου είναι υποχρεωμένος να δημιουργήσει ένα κτίριο ολόκληρο από την αρχή. Αυτό και μόνο, δηλ. η κατασκευή μιας καινούργιας οικοδομής έχει χαρακτήρα επενδυτικό.

Το κόστος και μόνο της κατασκευής ενός Π.Σ. ανέρχεται στα 90.000 γερμανικά μάρκα (περίπου 14.500.000 δρχ.).

3) Κόστος αγοράς του οικοπέδου.

Εάν στο κόστος προστεθούν και τα έξοδα αγοράς του οικοπέδου που θα γίνει το κτίριο, τότε μεγαλώνει το κεφάλαιο που διατίθεται για τον Π.Σ.

4) Προσιτό κόστος.

Το προσιτό κόστος περιλαμβάνει όλο το κόστος που προέρχεται από τη σύνδεση του Π.Σ. με το δίκτυο εφοδιασμού (ΔΕΗ, ΔΕΥΑΚ, ΟΤΕ, κλπ.).

Η κάλυψη του κόστους κατασκευής ενός Π.Σ. γίνεται από τους Φορείς, το Κράτος και τις Κοινότητες, όπως διατάσει η νομοθεσία του συγκεκριμένου κράτους.

Ας αναφέρουμε ένα παράδειγμα. Η νομοθεσία του Νορντεχάιμ - Βεσφάλεν προσβλέπει την συνεισφορά ως εξής:

- 25% από τους Φορείς.
- 50% από το Κράτος.
- 25% από τις Κοινότητες.

Συγκεκριμένα το κόστος το 1989 ανέρχεται σε 192.000 DM γερμανικά μάρκα (περίπου 31.000.000 δρχ.) από τα οποία, η συνεισφορά μοιράζεται:

-	Γονείς 13 1/3% =	25.594 DM (γερμανικά μάρκα)
-	Υπουργείο Μέριμνας 26 2/3% =	51.203 DM (" ")
-	Κράτος 26 2/3% =	51.203 DM (" ")
-	Φορείς 31 1/3% =	64.000 DM (" ")

ΣΥΝΟΛΟ 192.000 DM

Αναλύοντας την συνεισφορά των γονέων, έχουμε:

25.594 DM : 75 θέσεις = 341.25 DM τον χρόνο.

12 Μηνιαίες δόσεις από 29.- DM

12 Μηνιαίες δόσεις από 31.- DM

10.3. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΚΟΣΤΟΣ

Στο επιχειρησιακό κόστος⁶⁷ συμπεριλαμβάνονται τα έσοδα και λειτουργικά έξοδα μιας επιχείρησης.

Στη προκειμένη περίπτωση, έχουμε τα έσοδα και τα έξοδα του Π.Σ.

1) ΕΣΟΔΑ

i) Παροχές από συνεισφορές των γονέων.

- Δωρεές.
- Δημοτικά επιδόματα.
- Λοιπά επιδόματα / Δωρεές.

ii) Παροχές των φορέων.

- Παροχές από τις αποταμιεύσεις.
- Τόκοι των αποταμιεύσεων.
- Επιδόματα για τις παροχές των φορέων.
- Λοιπά έξοδα των φορέων.

- iii) Επιδόματα του Δήμου
  - για το κόστος του προσωπικού.
  - για το πραγματικό κόστος.

- iv) Επιδόματα του Κράτους
  - για το κόστος του προσωπικού.
  - για το πραγματικό κόστος.

- v) Λοιπά έσοδα.
(από επιχειρήσεις, κλπ.).

2) ΕΞΟΔΑ

- i) Κόστος προσωπικού.
Αποζημιώσεις και λοιπές παροχές των συνεργατών.
  - Στην εκπαιδευτική Υπηρεσία,
  - Στην οικονομική Υπηρεσία,
  - Στην διοίκηση,
  - Χορήγηση χριστουγεννιάτικων επιδομάτων,
  - Έξοδα για αντιπροσωπείες.
  - Αμοιβή δυναμικού προσωπικού.
  - Για την τακτική επιμόρφωση του παιδαγωγικού προσωπικού (βιβλία, περιοδικά, δίδακτρα).
  - Έξοδα ταξιδιού.
  - Παροχές του εργοδότη.
  - Για κοινωνική ασφάλιση.
  - Για εθελοντική προσωπική ασφάλεια.
  - Για ασφάλεια σύνταξης.
  - Συνεισφορά του επαγγελματικού συνεταιρισμού.
  - Αποζημίωση σε περίπτωση ατυχήματος ή θανάτου ή τοκετού.

- Χορήγηση επετείου.
  - Κοινωνικές εθελοντικές δαπάνες.
  - Παροχές ναυλώσεων.
- ii) Διοικητικό κόστος.
- Ανάγκες γραφείου.
  - Ταχυδρομικά τέλη.
  - Τηλεφωνικά τέλη.
  - Χορηγήσεις σε επαγγελματικούς συνδέσμους.
  - Κόστος πρόσληψης προσωπικού.
- iii) Οικονομικό κόστος.
- Θέρμανση.
  - Ρεύμα.
  - Αέριο.
  - Νερό.
  - Γενική καθαριότητα (απολύμανση, καθαριστικά, κλπ.).
  - Φόροι και δημοτικά τέλη.
  - Οδοκαθαρισμός.
  - Ασφάλεια και έξοδα του κτιρίου και περιεχομένων του.
  - Κόστος ευθύνης του φορέα.
- iv) Εμπιστευτικό κόστος.
- Δαπάνες υλικού των παιχνιδιών και του υλικού απασχόλησης.
  - Αναψυκτικά των παιδιών.
  - Σίτιση των παιδιών.
  - Έξοδα του έργου των γονέων.
  - Δημοτικές γιορτές.

- v) Μίσθωση και κόστος του ενοικίου.
  - Δωμάτια.
  - Σπίτια.
  - Οικόπεδα.

- vi) Κόστος κεφαλαιουχικής υπηρεσίας.
  - Τόκοι.
  - Απόσβεση.
  - Τόκοι οικοδομής.

- vii) Τακτική διατήρηση και συντήρηση.
  - του κτιρίου,
  - των δωματίων,
  - των εξωτερικών εγκαταστάσεων,
  - των απογραφών.

- viii) Κόστος ενοικιαζόμενων Π.Σ. για:
  - Αναπαλαίωση των δωματίων και της παλαιάς απογραφής.
  - Διατήρηση και συντήρηση της ίδιας της απογραφής.

10.4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΣΤΗ ΠΟΛΗ MANNHEIM (ΓΕΡΜΑΝΙΑ)

Σε αυτή την ενότητα θα γίνει ανάλυση του επιχειρησιακού κόστους⁶⁸, δηλ. τα έσοδα και έξοδα των Π.Σ., σε τρεις επιμέρους δήμους της πόλης Mannheim στη Γερμανία. Οι δήμοι στους οποίους θα γίνει η ανάλυση του επιχειρησιακού κόστους των Π.Σ., είναι ο δήμος Neckarstadt, Vogelstang και Mannheim Center (Κέντρο).

Πληροφοριακά, ο συνολικός πληθυσμός της πόλης Mannheim που πρέπει να σημειωθεί, έχει ως εξής:

Πόλη	Συνολικός πληθυσμός	Γερμανοί	Αλλοδαποί	Άρρεν	Θήλυ
Mannheim	320.181	255.376	64.805	158.427	161.754

Σχήμα 10.α: Απογραφή του πληθυσμού στη πόλη Mannheim.

Πηγή: Στατιστικά στοιχεία της πόλης Mannheim, T.K. 100035, D-681331 Mannheim, Ιανουάριος 1998.

10.4.1. Σύγκριση λειτουργικών εσόδων τριών δήμων της πόλης Mannheim

Σύμφωνα με στοιχεία ενός προϋπολογισμού 1995 έως 2001, τα έσοδα των δήμων Neckarstadt, Vogelstang και Mannheim Center της πόλης Mannheim έχουν ως εξής:

Δήμοι	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Neckarstadt	2.484.862	1.634.354	2.986.900	3.442.900	3.522.900	3.547.900	3.562.900
Center	4.680.338	8.226.896	7.104.200	6.344.700	6.714.700	6.804.700	6.884.700
Vogelstang	507.313	588.585	1.428.600	1.333.600	1.373.600	1.388.600	1.398.600

Σχήμα 10.β: Πίνακας λειτουργικών εσόδων των τριών δήμων στη πόλη Mannheim.

Πηγή: "Στοιχεία Προϋπολογισμού", Γραφείο Νεολαίας της πόλης Mannheim, Φεβρουάριος 1998.

Σύμφωνα με τα στοιχεία προϋπολογισμού 1995-2001, των τριών δήμων στη πόλη Mannheim, τα λειτουργικά έσοδα των Π.Σ. τους αναφέρονται στον επιμέρους αριθμό πληθυσμού τους, ο οποίος είναι:

Δήμοι	Συνολικός πληθυσμός	Γερμανοί	Αλλοδαποί	Άρρεν	Θήλυ
Neckarstadt	55.159	37.777	17.382	27.920	27.239
Center	31.552	18.446	13.086	17.091	14.461
Vogelstang	13.633	12.408	1.225	6.531	7.102

Σχήμα 10.γ: Δημογραφικά στοιχεία της πόλης Mannheim.

Πηγή: Δημαρχείο της πόλης Mannheim, Δημ. στοιχεία 1998.

Παρατηρώντας τα σχήματα 10.α και 10.β, συμπεραίνουμε ότι υπάρχουν σημαντικές ποσοτικές και ποιοτικές διαφορές ανάμεσα στους τρεις δήμους της πόλης Mannheim. Ενώ οι δήμοι Neckarstadt και Vogelstang, τα λειτουργικά έσοδα των Π.Σ. τους κυμαίνονται σε κανονικά πλαίσια, ο δήμος του Mannheim Center παρουσιάζει σχετικά με τον αριθμό πληθυσμού του υψηλότερο κόστος εσόδων, από αυτά των προηγούμενων.

Με αυτή τη σύγκριση, συμπεραίνουμε ότι ο δήμος του Mannheim Center, καταλογίζεται στους ακριβότερους της πόλης.

10.4.2. Σύγκριση λειτουργικών εξόδων τριών δήμων της πόλης Mannheim

Τα έξοδα, που συμπεριλαμβάνονται στο επιχειρησιακό κόστος των Π.Σ. των τριών δήμων Neckarstadt, Center και Vogelstang της πόλης Mannheim μέσα από τον προϋπολογισμό της 1995-2001, έχουν ως εξής:

Δήμοι	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Neckarstadt	10.421.929	10.777.660	12.823.200	12.361.400	12.402.200	12.417.600	12.419.300
Center	16.688.492	20.601.503	23.194.000	23.868.320	23.943.720	23.966.220	23.969.200
Vogelstang	5.455.061	6.102.694	7.570.400	7.004.900	7.028.900	7.034.300	7.035.000

Σχήμα 10.δ: Λειτουργικά έξοδα των τριών δήμων της πόλης Mannheim.

Πηγή: "Στοιχεία Προϋπολογισμού", Γραφείο Νεολαίας της πόλης Mannheim, Φεβρουάριος 1998.

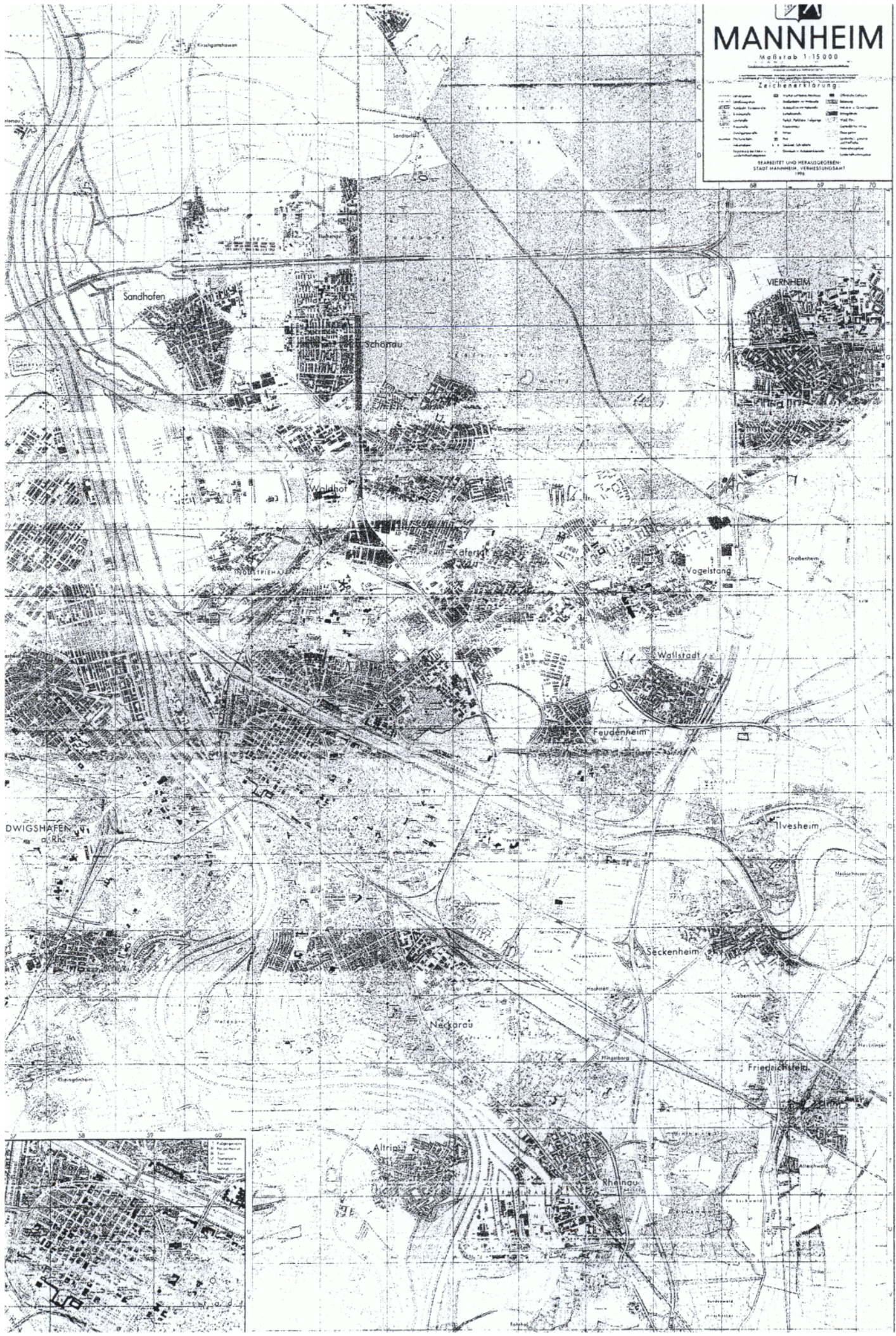

MANNHEIM

Maßstab 1:15000

Zeichenerklärung

.....	Grünanlage	□	Kulturdenkmal	▣	Öffentliche Grünanlage
—	Landesgrenze	▤	Wahlbezirk	▥	Wahlkreis
—	Landesgrenze	▦	Landesgrenze	▧	Landesgrenze
—	Landesgrenze	▨	Landesgrenze	▩	Landesgrenze
—	Landesgrenze	▪	Landesgrenze	▬	Landesgrenze
—	Landesgrenze	▭	Landesgrenze	▮	Landesgrenze
—	Landesgrenze	▯	Landesgrenze	▰	Landesgrenze
—	Landesgrenze	▱	Landesgrenze	▲	Landesgrenze
—	Landesgrenze	△	Landesgrenze	▴	Landesgrenze
—	Landesgrenze	▵	Landesgrenze	▶	Landesgrenze
—	Landesgrenze	▷	Landesgrenze	▸	Landesgrenze
—	Landesgrenze	▹	Landesgrenze	►	Landesgrenze
—	Landesgrenze	▻	Landesgrenze	▼	Landesgrenze
—	Landesgrenze	▽	Landesgrenze	▾	Landesgrenze
—	Landesgrenze	▿	Landesgrenze	▾	Landesgrenze

Το παραπάνω σχήμα 10.δ των λειτουργικών εξόδων προκύπτει από την κάλυψη στους Π.Σ. των τριών δήμων, που έχουν ως εξής:

ΔΗΜΟΙ	ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ Π.Σ.	ΠΑΙΔΙΑ		
		ΣΥΝΟΛΟ	ΓΕΡΜΑΝΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ
Neckarstadt	1.560	1.499	789	711
Center	758	721	297	544
Vogelstang	418	417	365	52

Σχήμα 10.ε: Υπάρχουσες θέσεις και καλυπτόμενες θέσεις των Π.Σ. τριών δήμων στη πόλη Mannheim.

Πηγή: Δημογραφικά στοιχεία της πόλης Mannheim, Δημαρχείο, Ιανουάριος 1998..

Σύμφωνα με τους πίνακες 10.β και 10.δ και 10.ε, προκύπτουν τα κόστη ανά παιδί, όπου για κάθε δήμο ξεχωριστά για το έτος 1998, έχουμε:

Δήμοι	Έσοδα	Έξοδα	Σύνολο επιχειρησ. κόστους	Αριθμός παιδιών	Κόστος ανά παιδί
Neckarstadt	3.442.900	12.361.400	15.804.300	1.499	10.543,228
Center	6.344.700	23.868.320	30.213.020	721	41.904,327
Vogelstang	1.333.600	7.004.900	8.338.500	417	19,996,402

Σχήμα 10.στ: Απεικόνιση του κόστους ανά παιδί για το έτος 1998.

Παρατηρούμε στο σχήμα 10.στ, ότι το κόστος ανά παιδί που καλύπτει μια θέση σε Π.Σ. διαφοροποιείται από δήμο σε δήμο στη πόλη του Mannheim, δηλ. ο δήμος του Mannheim Center παρουσιάζει το υψηλότερο κόστος ανά καλυπτόμενη θέση σε Π.Σ. σε σχέση με τους υπόλοιπους δήμους. Πρέπει να σημειωθεί, όμως, ότι ο δήμος του Mannheim Center, χαρακτηρίζεται σε ευρύτερο οικονομικό επίπεδο ακριβότερος σε σχέση με τους άλλους δήμους της πόλης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το κεφάλαιο αυτό αναφέρεται στο οικονομικό κόστος του Π.Σ. και ιδιαίτερα στο επενδυτικό και επιχειρησιακό κόστος.

Με τον όρο επένδυση εννοείται η κάλυψη διαφόρων αναγκών του κοινωνικού συνόλου από τον Π.Σ. και εκφράζεται με διάφορες μορφές, όπως συνολικό κόστος, κτιριακό κόστος, προσιτό κόστος και κόστος για την αγορά του οικοπέδου που θα χτιστεί ο Π.Σ.

Στο επιχειρησιακό κόστος περιλαμβάνονται τα έσοδα και τα λειτουργικά έξοδα του Π.Σ. Τα έσοδα γίνονται από συνεισφορές των γονέων, παροχές των φορέων, από επιδόματα του Δήμου και του Κράτους και από λοιπά έσοδα, π.χ. από επιχειρήσεις. Τα έξοδα αφορούν το κόστος του προσωπικού, το διοικητικό κόστος, το οικονομικό κόστος, το εμπιστευτικό κόστος, τη μίσθωση και κόστος ενοικίου, το κόστος κεφαλαιουχικής υπηρεσίας, την τακτική διατήρηση και συντήρηση, και τέλος, το κόστος ενοικιαζόμενων Π.Σ.

Αναφερόμενοι στην ενότητα 10.4 του κεφαλαίου, παρατηρούμε την διαφοροποίηση του ετήσιου κόστους ανά παιδί σε τρεις επιμέρους διαφορετικούς δήμους της πόλης Mannheim, όπου η αντικατοπτριζόμενη εικόνα παρουσιάζει διαφορετικό κόστος ανά καλυπτόμενη θέση στους Παιδικούς Σταθμούς των δήμων αυτών. Όμως, ανεξάρτητα από το μέγεθος του κόστους ανά δήμο, τα παιδιά απολαμβάνουν ισάξια τις ίδιες υπηρεσίες όσο αναφορά την κάλυψη των διάφορων αναγκών τους. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η αιτία της διαφοροποίησης του κόστους ανά καλυπτόμενη θέση στους Παιδικούς Σταθμούς στους δήμους αυτούς, είναι η διαφορά του βιοτικού επιπέδου μεταξύ τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΤΙΡΙΑΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

11.1. ΓΕΝΙΚΑ

Η δημιουργία ενός Π.Σ. δεν είναι και τόσο εύκολη υπόθεση. Πρέπει να γίνουν προσεκτικές μελέτες, από την αρχή μιας εκδηλωμένης επιθυμίας για τη δημιουργία ενός Π.Σ., μέχρι και την διακόσμηση των χώρων αυτού.

Οι προϋποθέσεις χωροθέτησης και κτιριακής υποδομής ενός Π.Σ.,⁶⁹ πηγάζουν από την ίδια τη θέση του στην οποία επιθυμείται ή είναι αναγκαίο να δημιουργηθεί, π.χ. σημαντικό ρόλο παίζει αν η θέση του Π.Σ. θα βρίσκεται σε χωριό ή σε πόλη. Επίσης, ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στις βασικές αρχές σχεδιασμού του Π.Σ., που είναι εξίσου υπεύθυνες για την ποιότητα διεκπεραίωσης του έργου, που θα προσφέρει ο Π.Σ.

11.2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΘΕΣΗΣ ΕΝΟΣ Π.Σ.

Η θέση ενός Π.Σ. καθορίζεται σε σχέση με την γενική εικόνα μιας πόλης ή χωριού. Έτσι, η θέση του Π.Σ. είναι διαφορετική από πόλη σε χωριό και αντίστροφα.

Σύμφωνα με τη λειτουργία ενός Π.Σ., θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι εξής βασικές προϋποθέσεις:⁷⁰

α) Περιβάλλον

Το περιβάλλον ενός Π.Σ. πρέπει να είναι ευχάριστο, να υπάρχουν δημόσιοι κήποι, δάσος και τουλάχιστον ένα γήπεδο.

β) Οικονομική δομή

Απαραίτητη είναι η ύπαρξη ενός νοσοκομείου και των διάφορων καταστημάτων.

γ) Κοινωνική δομή

- Ένα σχολείο, το οποίο αποτελείται από κύριο και βασικό σχολείο.
- Μια δημόσια βιβλιοθήκη, η οποία πρέπει να έχει και βιβλιοθήκη νεολαίας.
- Μια πισίνα.
- Κυκλοφοριακό δίκτυο (VHS), διπλής κατεύθυνσης.

δ) Φορείς του Π.Σ.

Τουλάχιστον μια θρησκευτική κοινότητα ή ένας σύλλογος.

ε) Στοιχειώδες Προσωπικό του Π.Σ.

Απαραίτητο προσωπικό είναι:

- 1 Παιδαγωγός
- 1 Επιμελητής παιδιών (ολοήμερο πρόγραμμα)
- 1 Ασκούμενος πρακτικά.

στ) Χωροκατανομή του Π.Σ.

- 1 μεγάλο δωμάτιο της ομάδας
- 1 μικρό δωμάτιο της ομάδας
- 1 υπνοδωμάτιο
- Κουζίνα
- Γκαρνταρόμπα
- Γραφείο
- W.C.

ζ) Ωράριο και Ημερήσιο Πρόγραμμα ενός Π.Σ.

Συνήθως το ωράριο ξεκινάει από τις 7:00 το πρωί έως στις 17:30 το απόγευμα.

Το Ημερήσιο Πρόγραμμα σε κάθε Π.Σ. πρέπει να εμπεριέχει ζωηρό παιχνίδι στην ύπαιθρο, ήσυχο παιχνίδι, μέσα και έξω στους χώρους του

Π.Σ., ώρα ησυχίας, διαπαιδαγώγηση στη καθαριότητα και υγιεινή, καθώς και μεσημεριανό τραπέζι.

Στο ακόλουθο σχήμα 11.α., βλέπουμε τη συγκεντρωτική εικόνα της θέσεων ενός Π.Σ. μέσα σε μια πολυεθνική ομάδα και τις βασικές προϋποθέσεις ύπαρξής της.

11.3. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Ο χώρος ενός Π.Σ. αποτελεί από μόνος του σημαντικό παράγοντα του παιδαγωγικού έργου, που εκτελείται μέσα σε αυτόν. Ο σχεδιασμός των χώρων ενός Π.Σ. θα πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή, διότι το αποτέλεσμα της οικοδομής ενός νέου Π.Σ. επεκτείνει ή αναλόγως θα περιορίζει τις εμπειρίες των παιδιών.

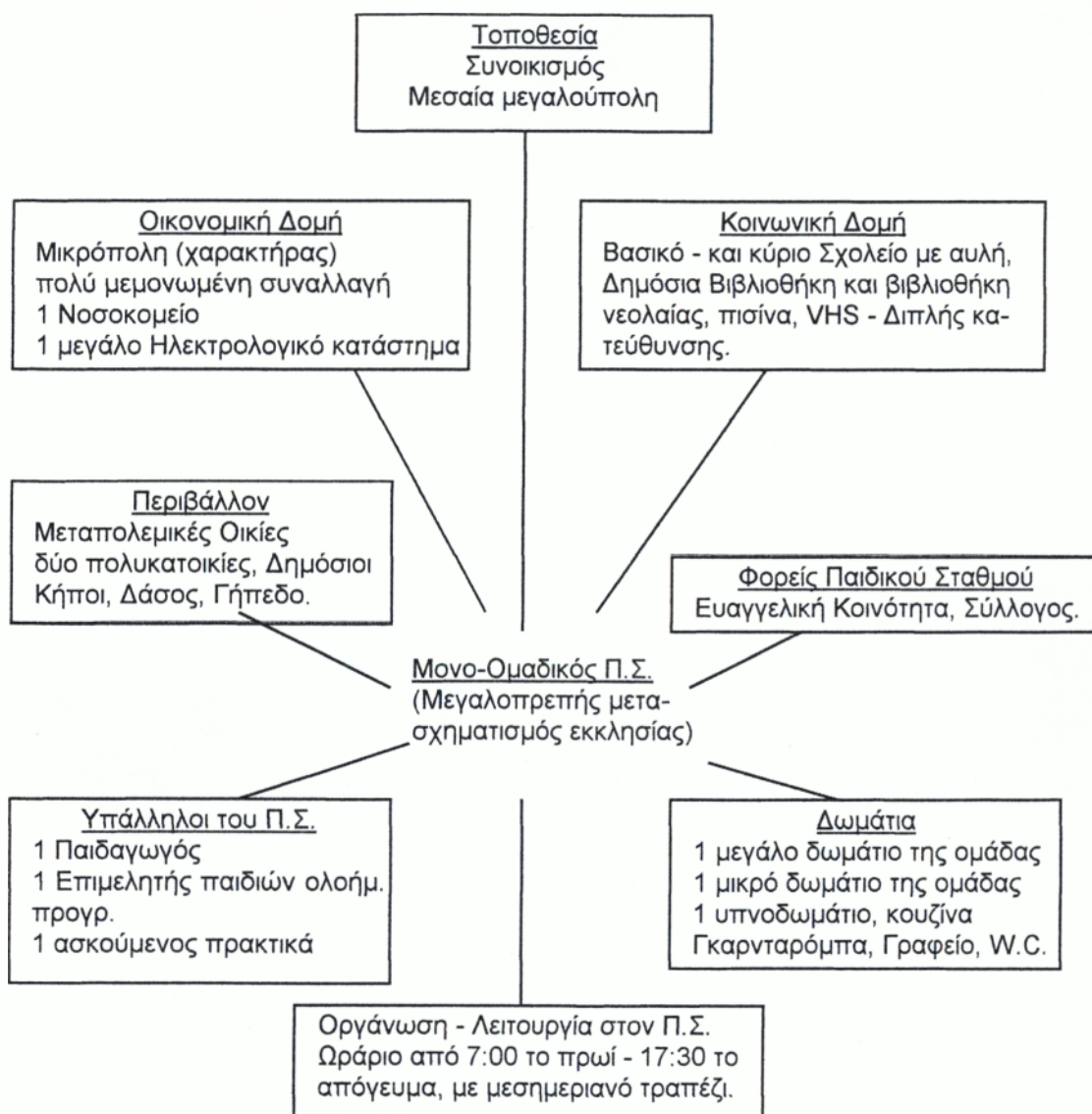
Μέσα από αυτό το συλλογισμό, δημιουργήθηκαν συγκεκριμένες βασικές αρχές⁷¹ που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στο σχεδιασμό ενός χώρου του Π.Σ.

Μέγεθος δωματίων: Κάθε παιδί πρέπει, σύμφωνα με τις συστάσεις των "Ενωμένων Πολιτειών της Αμερικανικής Κοινότητας περί της διαπαιδαγώγησης των μικρών παιδιών", να έχει τη δυνατότητα παιχνιδιού μέσα στο χώρο του Π.Σ. (εσωτερικά), τουλάχιστον 10,5 qm² και εκτός του κτιρίου (εξωτερικά) 22,5 qm².

Θέση του ήλιου: Οι παιχνιδότοποι πρέπει να είναι σε ορισμένη θέση, έτσι ώστε να είναι φωτεινοί, γι' αυτό και η κατασκευή τους προορίζεται στη δυτική πλευρά του κτιρίου.

Χώρος του πάρκινγκ: Το πάρκινγκ ενός Π.Σ. πρέπει να σχεδιάζεται, κοντά στην είσοδο του Π.Σ., έτσι ώστε να εξυπηρετεί πρακτικά τους γονείς, και κατά δεύτερον, να μειώνει τον κίνδυνο ατυχήματος των παιδιών από τις συγκοινωνίες.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥ ΣΕ ΜΙΑ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Σχήμα 11.α: Προϋποθέσεις του Π.Σ. για την ύπαρξή του σε μια πολυεθνική ομάδα.
Πηγή: Wolfgang Dichans, "Το Περιβάλλον του Π.Σ.", Herder, 1993.

Μερισμός των χώρων: Η είσοδος του Π.Σ. θα πρέπει να είναι αρκετά μεγάλη για τους γονείς, όπως και για τα ίδια τα παιδιά. Η είσοδος θα πρέπει να προβάλλει ευχάριστη εικόνα και να οδηγεί άμεσα στους παιχνιδότοπους. Όλες οι εξώπορτες πρέπει να έχουν κλειδωνιές ασφαλείας. Ο χώρος των ντουλαπιών που διατίθονται για τα παιδιά, πρέπει να βρίσκονται κοντά στην είσοδο του κτιρίου. Το μπάνιο και οι τουαλέτες πρέπει να βρίσκονται σε ορισμένη θέση, ώστε οι παιχνιδότοποι να έχουν άμεσα εφικτή επικοινωνία, προς τους χώρους αυτούς. Ο παιχνιδότοπος στο εξωτερικό περιβάλλον του Π.Σ. θα πρέπει κατά δυνατότητα να βρίσκεται μπροστά από τους εσωτερικούς χώρους παιχνιδιού.

Η ρύθμιση αυτή επιτρέπει την διευκόλυνση διεκπεραίωσης προγραμμάτων του Π.Σ. και την πιο εύκολη επιτήρηση των παιδιών.

Παιχνιδότοποι: Το δωμάτιο "παιχνιδιού" πρέπει να είναι μεγάλο. Επίσης, θα πρέπει να γίνεται μερισμός αυτού του μεγάλου δωματίου, σε μικρότερους χώρους με διάφορα "κομοδίνα", στα οποία ταυτόχρονα φυλάσσονται τα υλικά παιχνιδιού (παιχνίδια). Χρησιμοποιώντας τα κομοδίνα, ως χαμηλά έπιπλα, διευκολύνουν την επιτηρήτρια παιδαγωγό στον έλεγχο του χώρου και των παιδιών.

Επιπλέον, εκτός του μεγάλου δωματίου "παιχνιδιού", πρέπει να υπάρχει και ένας μικρός συμπληρωματικός χώρος, όπου θα μπορούν να πηγαίνουν παιδιά που θέλουν να παίξουν κάτι ιδιαίτερο (π.χ. θέατρο), ή να βρίσκουν λίγο ησυχία.

Χώρος ειδικός για τους παιδαγωγούς: Θα πρέπει να διατίθεται και ξεχωριστό δωμάτιο για τους παιδαγωγούς, ο οποίος είναι ταυτόχρονα διαθέσιμος και για τους γονείς. Ο χώρος αυτός πρέπει να έχει ξεχωριστό μπάνιο και τουαλέτες, τηλέφωνο, όπως επίσης και ντουλάπα ειδική για τα αρχεία.

Δωμάτιο για τις ντουλάπες: Κάθε παιδαγωγός έχει τη γνώση, το πόσο σημαντικός είναι ο χώρος ύπαρξης των ντουλαπιών στον Π.Σ.

Οι ντουλάπες άλλοτε χρησιμεύουν για την αποθήκη απορρυπαντικών και άλλοτε για τον ρουχισμό των παιδιών, γονέων και παιδαγωγών.

Επίσης, αξιοσημείωτο είναι ότι θα πρέπει να διατίθεται νερό στους εξωτερικούς, όπως και στους εσωτερικούς χώρους.

Παιχνιδότοποι (Παιδική Χαρά): Οι παιχνιδότοποι στον εξωτερικό χώρο του Π.Σ. πρέπει να είναι φωτεινοί, αλλά με δυνατότητα ύπαρξης σκιάς, σε ορισμένα από τα μερίσματά τους. Το έδαφος θα πρέπει να αποτελείται από διαφορετικά είδη, όπως γρασίδι, χώμα και πέτρινα δρομάκια. Προϋπόθεση των παιχνιδότοπων είναι η κατασκευή σκεπής, πάνω από αυτούς, έτσι ώστε να δίνεται η δυνατότητα παιχνιδιού στα παιδιά και στις βροχερές ημέρες.

Οι παιχνιδότοποι θα πρέπει οπωσδήποτε να είναι περιφραγμένοι, για λόγους ασφαλείας.

Υγεία: Η ασφάλεια της υγείας των παιδιών είναι σημαντική. Πρέπει να υπάρχει αρκετός εξαερισμός και θέρμανση. Πολλές φορές, τα παντζούρια και τα ρολά είναι απαραίτητα για την προστασία από τον ήλιο.

Το δάπεδο θα πρέπει να είναι κατασκευασμένο από υλικό που να καθαρίζεται εύκολα. Ο καθαρισμός θα πρέπει να γίνεται καθημερινά. Σε κάθε καθαρισμό, το δάπεδο θα πρέπει να τρίβεται στη συνέχεια με κεριά, ώστε να αποφευχθούν τυχόν ατυχήματα γλιστρήματος.

Μέτρα ασφαλείας: Οι κίνδυνοι μέσω των ανοιχτών σκαλών ή ανοιχτών περιφράξεων πρέπει να αποφεύγονται όσο είναι δυνατόν περισσότερο. Συνεχώς πρέπει να είναι η μέριμνα του παιδαγωγικού για τυχόν κινδύνους που μπορούν να κρύβονται σε διάφορα αιχμηρά αντικείμενα.

Σημαντική και απαραίτητη είναι η ασφάλεια πυράς. Σε κάθε χώρο του Π.Σ. θα πρέπει να υπάρχει ένας τουλάχιστον πυροσβεστήρας. Παρομοίως, μεγάλη αναγκαιότητα ύπαρξης είναι οι έξοδοι κινδύνου. Η ασφάλεια και η υγεία των παιδιών ανήκουν στις αρχικές υποχρεώσεις ενός Π.Σ. Γι' αυτό το λόγο είναι άκρως συμβουλευσιμο οι Π.Σ. να συμμετέχουν σε ασφάλεια ατυχήματος "για παιδιά και συναδέλφους" (παιδαγωγούς).

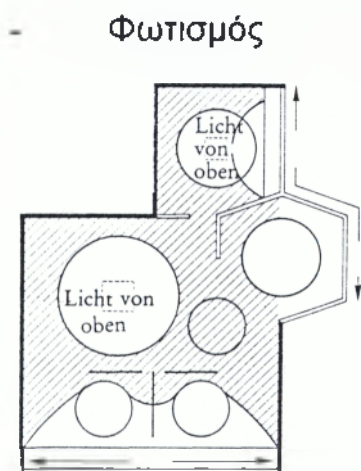
Όμορφιά: Ένας Π.Σ. εκτός από ασφαλής και λειτουργικός, θα πρέπει να είναι όμορφα επιπλωμένος, με όμορφα έπιπλα, πολλά χρώματα, λουλού-

δια, κάδρα και φωτογραφίες. Η ομορφιά στους Π.Σ. παίζει ιδιαίτερο ρόλο, εφόσον τα παιδιά γίνονται ιδιαίτερα επιδεκτικά προς αυτήν. Όλες οι προαναφερόμενες έννοιες αποτελούν τις βασικές αρχές του σχεδιασμού ενός Π.Σ., οι οποίες θα πρέπει να τηρούνται αυστηρά για το καλύτερο αποτέλεσμα.

11.4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ

Στην προηγούμενη ενότητα, παρουσιάστηκαν οι βασικές αρχές σχεδιασμού, οι οποίες είναι απαραίτητες στη δημιουργία ενός νεοσύστατου Π.Σ. Σε αυτή την ενότητα, θα γίνει η παρουσίαση μερικών από τις βασικές αρχές σχεδιασμού, ως προτάσεις εσωτερικής ρύθμισης "χώρων" του Π.Σ.

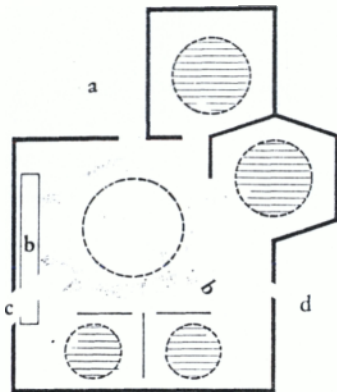
Στα επόμενα αρχιτεκτονικά σχέδια* 1,2 και 3, γίνονται προτάσεις εσωτερικής ρύθμισης⁷², δίνοντας βαρύτητα στο φωτισμό, την επικοινωνία και τη λειτουργικότητα των χώρων ενός Π.Σ.

Σχέδιο 11.β: Η αρχιτεκτονική δομή του Π.Σ. βασίζεται στο φωτισμό του κτιρίου με εντοιχιζόμενα παράθυρα από την άνω πλευρά του κτιρίου.

* Hubertz/Scholffen/Tolksdorf, "Αυτοπροβολή του Παιδικού Σταθμού", Herder 1990.

- Επικοινωνία

a = είσοδος

b = υλικό (αποθήκη)

cb = έξοδος για τον κήπο

d = έξοδος για τον κήπο

Σχέδιο 11.γ: Η αρχιτεκτονική δομή διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των χώρων.

- Λειτουργικότητα των δωματίων της μονάδας ενός Π.Σ.

a = κυκλικό τραπέζι

b = μελετητήριο, με πόρτα
χωριζόμενη ακουστικά

c = εξώστεγο (τραπέζι)

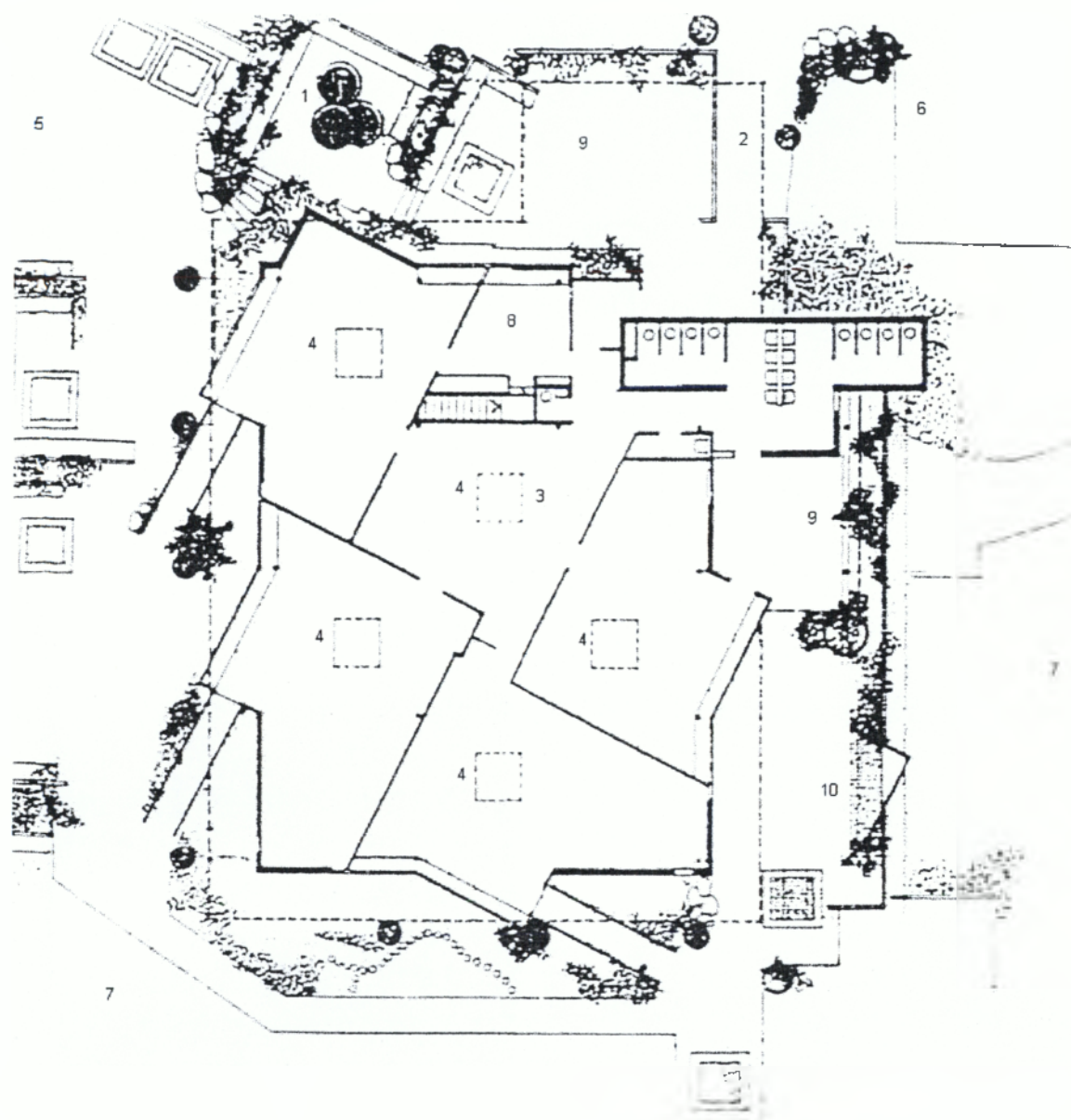
d-e = παιχνίδια (υλικό παιχνιδιού)

f = ντουλάπες

g = διάδρομος

Σχέδιο 11.δ: Η αρχιτεκτονική δομή του χώρου επιτρέπει τη ρύθμιση των διάφορων δωματίων, έτσι ώστε να υπάρχει λειτουργικότητα μεταξύ τους.

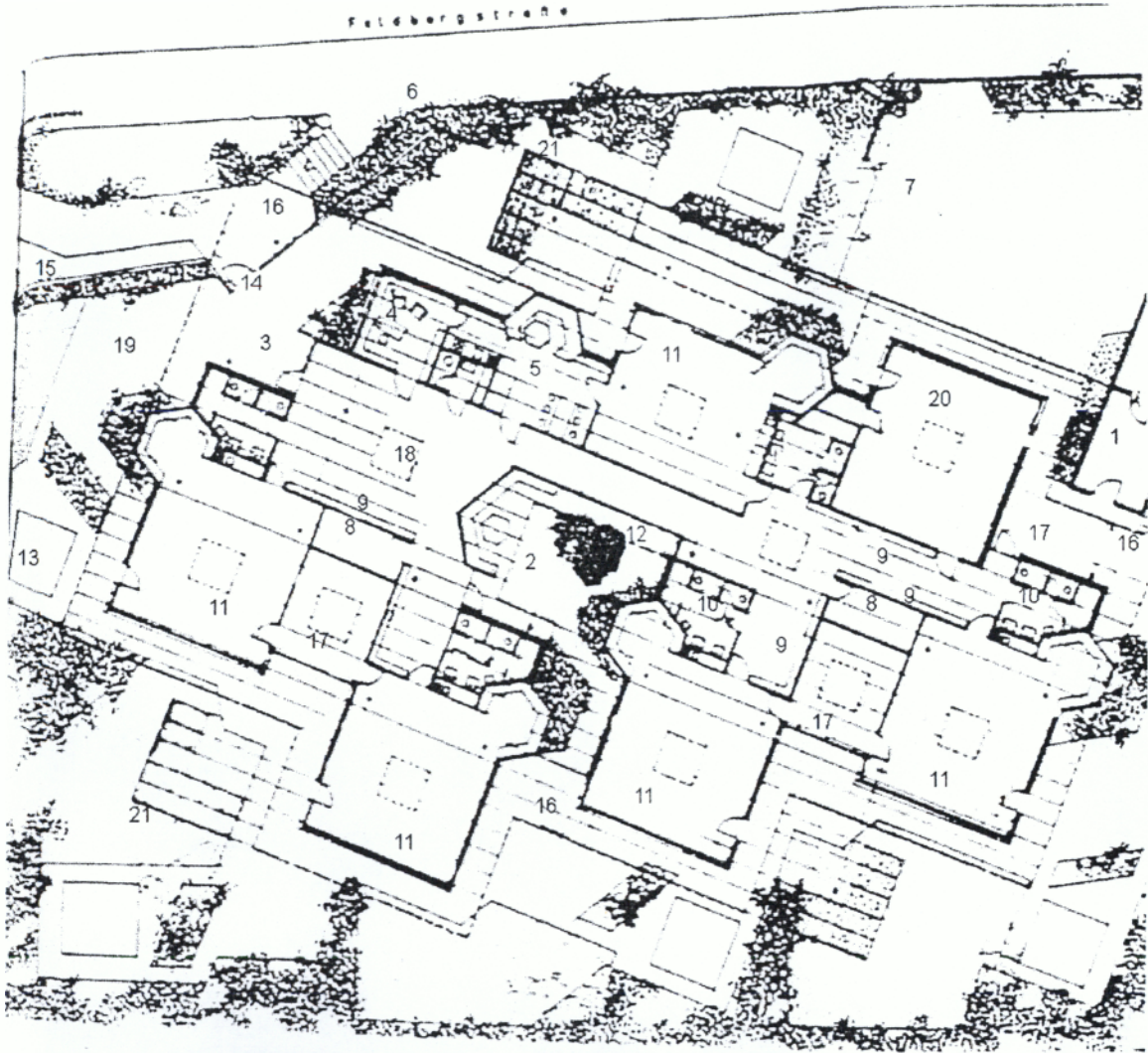
Στις επόμενες σελίδες μπορούμε να παρατηρήσουμε τα αρχιτεκτονικά σχέδια υλοποιημένων Π.Σ., του χωριού Gundelsdorf και Haslach.

1	BRUNNEN	=	ΒΡΥΣΗ
2	EINGANG	=	ΕΙΣΟΔΟΣ
3	GARDEROBEN	=	ΓΚΑΡΝΤΑΡΟΜΠΕΣ
4	GRUPPENRAUM	=	ΔΩΜΑΤΙΟ ΟΜΑΔΑΣ
5	SPIELHOEFE	=	ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΧΑΡΕΣ
6	PARKPLATZ	=	ΧΩΡΟΣ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ
7	SPIELWIESE	=	ΓΡΑΣΙΔΙ
8	LEITERIN	=	ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ
9	HOF	=	ΑΥΛΗ
10	PERGOLA	=	ΠΕΡΓΚΟΛΑ

Σχήμα 11.ε: Αρχιτεκτονικό σχέδιο του Π.Σ. στο χωριό του Gundelsdorf.

1	AUSSENGERAETER	= ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ
2	ATRIUM	= ΣΥΝΤΡΙΒΑΝΙ
3	EINGANG	= ΕΙΣΟΔΟΣ
4	LEITERIN	= ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ
5	MITARBEITER	= ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΙ
6	GEHWEG	= ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΣ
7	SPIELWIESE	= ΓΡΑΣΙΔΙ
8	MATERIALRAUM	= ΔΩΜΑΤΙΟ ΥΛΙΚΟΥ
9	GARD.	= ΓΚΑΡΝΤΑΡΟΜΠΑ
10	WASCHRAUM	= ΔΩΜΑΤΙΟ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ
11	GRUPPENRAUM	= ΔΩΜΑΤΙΟ ΟΜΑΔΑΣ
12	BRUNNEN	= ΒΡΥΣΗ
13	SAND	= ΑΜΜΟΣ
14	TOR	= ΑΥΛΟΠΟΡΤΑ
15	MAUER	= ΤΟΙΧΟΣ
16	VORDACH	= ΜΠΡΟΣΤΙΝΗ ΣΚΕΠΗ
17	NEBENEINGANG	= ΔΙΠΛΑΝΗ ΕΙΣΟΔΟΣ
18	FOYER	= ΦΟΥΑΓΙΕ
19	SPIELPLATZ	= ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ
20	RHYTHMIK	= ΡΥΘΜΙΚΗ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ
21	PERGOLA	= ΠΕΡΓΚΟΛΑ

Σχήμα 11.ε: Αρχιτεκτονικό σχέδιο του Π.Σ. της οδού Feldbergstrasse του χωριού Haslach.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η τήρηση των προϋποθέσεων της χωροθέτησης και της κτιριακής υποδομής ενός Π.Σ. φέρνει σαν αποτέλεσμα την καλύτερη ροή της διδασκαλίας των παιδιών.

Οι παιδαγωγοί έχουν περισσότερο χρόνο για την παρακολούθηση των παιδιών, είτε για το καθένα από τα παιδιά ξεχωριστά, είτε όταν αυτά είναι χωρισμένα σε μικρότερες ομάδες.

Δυσκολίες προκύπτουν μόνο στην περίπτωση, όπου οι Π.Σ. πρέπει να προσαρμοστούν σε έτοιμα κτίρια, τα οποία όμως δεν φτιάχτηκαν για τον σκοπό αυτό, π.χ. παλιές εκκλησίες ή σχολεία. Τις περισσότερες φορές οι χώροι αυτοί δεν είναι ιδανικοί, μπορούν όμως να γίνουν με τις κατάλληλες μεταρρυθμίσεις των χώρων, έτσι ώστε να καλύπτονται τουλάχιστον οι βασικότερες ανάγκες των παιδιών.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

ΟΝΕΙΡΟ - ΟΡΑΜΑ - ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΤΟΥ 2010

12.1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΙΔΙΟΤΕΛΩΝ ΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΝΤΟΛΩΝ

Οι έννοιες όραμα, όνειρο, ιδέες⁷³, οι οποίες είναι πραγματικές μπορούν άραγε να συσχετιστούν με την ανάπτυξη της εξέλιξης ενός Π.Σ.;

Η απάντηση στην ερώτηση αυτή είναι καταφατική, διότι οι έννοιες αυτές προσφέρουν την ευκαιρία να ξεφύγουμε έστω για λίγες στιγμές από την πραγματικότητα και όλους τους πειρασμούς.

Παρόμοια διαδικασία παρατηρείται στη μέθοδο του "Brainstorming". Στην πρώτη φάση της μεθόδου αυτής, επιτρέπονται όλες οι εκφράσεις ιδεών. Τίποτε δεν είναι σωστό ή λάθος. Μετέπειτα, ταξινομούνται και ελέγχονται όλες οι απόψεις ως προς τον βαθμό της ωφελιμότητάς τους. Αυτή ακριβώς η διαδικασία απαιτείται και στη δημιουργία ενός νέου Π.Σ. Θα πρέπει να ονειρευόμαστε, να οραματιζόμαστε το πως θα μπορούσε να είναι. Επίσης, οι έννοιες οράματα και όνειρα μπορούν, οφείλουν και πρέπει να βάζουν σε λειτουργία "Διαδικασίες",⁷⁴ όταν εμείς το επιτρέπουμε.

Αναλυτικότερα, οι προσφερόμενες έννοιες μας επιτρέπουν τη βελτίωση μιας καθιερωμένης άποψης.

"Διαδικασίες", όμως σημαίνει και δυναμισμό στην διεκπεραίωση των προκαθορισμένων στόχων είτε είναι μεγάλοι είτε μικροί.

Βασικός ρόλος των "διαδικασιών" στην ιστορία των Π.Σ. είναι η ενσωμάτωση και καθιέρωση ενός παιδαγωγικού σχεδίου, εξασφαλίζοντας την συνεχή βελτίωση και εξέλιξή του.

12.2. ΕΞΑΚΡΙΒΩΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ ΓΙΑ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ

Βασική προϋπόθεση στη βελτίωση και ανάπτυξη του Π.Σ. είναι η εξακρίβωση της ανάγκης ως προς την ποσότητα και ποιότητα⁷⁵, σύμφωνα με το τρίπτυχο "Διαπαιδαγώγηση - Μόρφωση - Ανάπτυξη", όπου ορίζεται:

- α) Η αναγκαιότητα της κοινωνικής, σωματικής και πνευματικής ευεξίας του παιδιού.
- β) Η αναγκαιότητα ύπαρξης των γονέων ή ενός γονέα.
- γ) Η αναγκαιότητα του εργοδότη του γονέα(-ων).
- δ) Η αναγκαιότητα των παιδαγωγών.
- ε) Η αναγκαιότητα μια υιοθετημένης μελλοντικής προσέγγισης από την κοινωνία.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι έννοιες όραμα, όνειρο, ιδέες προσφέρουν την ευκαιρία να ξεφύγουμε από την πραγματικότητα και τους περιορισμούς, όπου με τη βοήθεια της μεθόδου "Brain-storming", τη συλλογή δηλ. διαφόρων απόψεων που ταξινομούνται και ελέγχονται ως προς τον βαθμό ωφελιμότητάς τους, και θέτουν σε λειτουργία τις "Διαδικασίες" όπου βασικός τους ρόλος είναι η ενσωμάτωση και καθιέρωση ενός παιδαγωγικό σχεδίου, εξασφαλίζοντας έτσι τη συνεχή βελτίωση και εξέλιξη ενός Π.Σ.

Βασική προϋπόθεση στη βελτίωση και ανάπτυξη αυτή, είναι η εξακρίβωση της ανάγκης ως προς την ποσότητα και ποιότητα, σύμφωνα με το τρίπτυχο "Διαπαιδαγώγηση - Μόρφωση - Ανάπτυξη", όπου ορίζονται οι ανάγκες της κοινωνικής, πνευματικής και σωματικής ευεξίας του παιδιού, ύπαρξης γονέα-γονέων, εργοδότη αυτών, των παιδαγωγών και μιας υιοθετημένης μελλοντικής προσέγγισης από την κοινωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

ΑΛΛΑΓΗ - ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ

13.1. ΓΕΝΙΚΑ

Στις έρευνες⁷⁶ για βελτίωση του θεσμού αποδείχτηκε, το πόσο σημαντικό είναι ο ρόλος που παίζει το περιβάλλον ενός Π.Σ. Ιδιαίτερα, τις δύο τελευταίες δεκαετίες, η έρευνα που αφορά το περιβάλλον του Π.Σ., χωρίστηκε σε δυο μέρη. Στην έρευνα και προσπάθεια βελτίωσης του εξωτερικού περιβάλλοντος, όπως και του εσωτερικού περιβάλλοντος του Π.Σ.

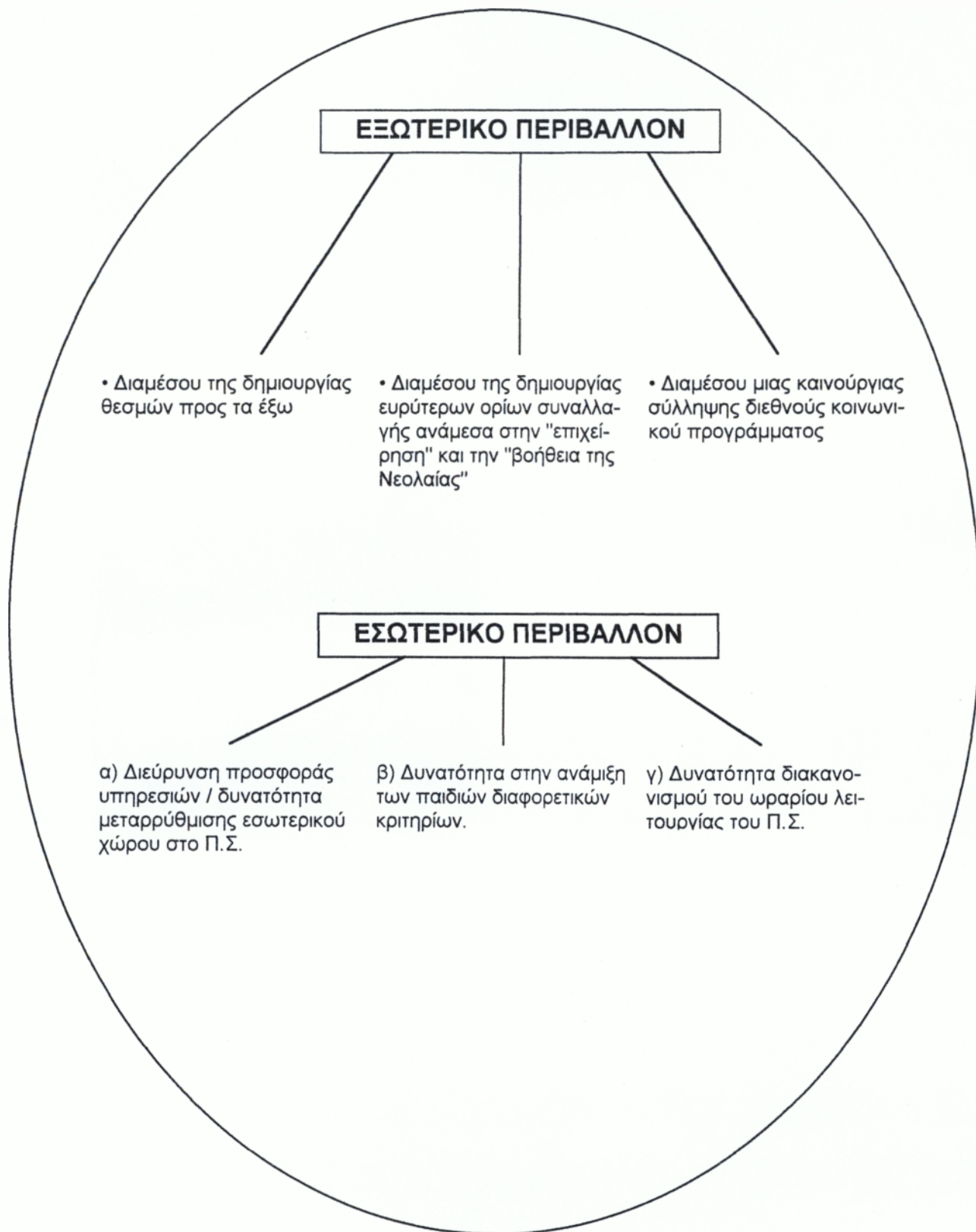
Επίσης, έχουν γίνει προσπάθειες αλλαγής των κριτηρίων αποδοχής - εγγραφής των παιδιών, δηλ. όλο και περισσότερα παιδιά γίνονται αποδεκτά ανεξάρτητα από την καταγωγή τους (φυλή, θρησκεία, υπηκοότητα, κλπ.).

Επίσης, γίνεται συνεχής προσπάθεια μιας καλύτερης κατανομής των υπηρεσιών του Π.Σ. και δεν πρέπει να ξεχνάμε την σημασία των σχέσεων επικοινωνίας που αναπτύσσονται μέσα από αυτόν.

13.2. ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Κατά τις διάφορες μελέτες που έχουν γίνει για τη βελτίωση του παιδαγωγικού έργου του Π.Σ., έχει εξεταστεί ιδιαίτερα το περιβάλλον του Π.Σ., που χωρίστηκε σε εξωτερικό και εσωτερικό περιβάλλον, ανάλογα.

Οι αλλαγές⁷⁷ που έχουν γίνει στο εξωτερικό και εσωτερικό περιβάλλον του Π.Σ., θα αναλυθούν ξεχωριστά.

Σχήμα 3.α: Οργανόγραμμα αλλαγών στο περιβάλλον

1) Εσωτερικό Περιβάλλον

Οι αλλαγές⁷⁸ που καθιερώθηκαν στο εσωτερικό περιβάλλον για καλύτερη ποιότητα είναι κυρίως:

- α) Διεύρυνση της προσφοράς των υπηρεσιών, όπως επίσης και δυνατότητα μεταρρύθμισης του εσωτερικού χώρου στο Π.Σ.
- β) Δυνατότητα στην ανάμιξη των παιδιών διαφορετικών κριτηρίων.
- γ) Δυνατότητα διακανονισμού του ωραρίου λειτουργίας του Π.Σ.

α) Το κυριότερο μέλημα ενός Π.Σ. είναι βέβαια η προσφορά και καθιέρωση ενός σωστού διαπαιδαγωγικού σχεδίου. Ανάλογα με τις ανάγκες βέβαια κάθε εποχής, το παιδαγωγικό σχέδιο αναμορφώνεται ή δέχεται τις απαραίτητες αλλαγές. Εξίσου σημαντική είναι η δυνατότητα μεταρρύθμισης των εσωτερικών χώρων μέσα στο Π.Σ., όπως:

- Να εμπεριέχονται μεγάλοι χώροι παιχνιδιού μέσα στο χώρο του Π.Σ.
- Αρκετός χώρος στον οποίο ένα παιδί μπορεί να βρει για λίγο την ησυχία του [δωμάτια-τοποθεσίες υποχώρησης (ησυχίας)].
- Ομαδικά καθιερωμένα σημεία - κέντρα για τα παιδιά.
- Χώροι αναψυχής.
- Χώροι βιωμάτων, οι οποίες υπάρχουν για να ικανοποιήσουν τα ερευνητικά στοιχεία των παιδιών.
- Κέντρα δράσης
- Δωμάτια διαμόρφωσης.
- Δωμάτια κινητικότητας.

Τα παραπάνω αναφερόμενα δεν μπορούν να μη ληφθούν υπόψη. Επίσης, το εσωτερικό περιβάλλον προϋποθέτει απαραίτητα τον συλλογισμό περί:

- Διάρθρωση και διαμόρφωση χώρων.

- Επίπλωση και υλικό παιχνιδιών.
- Ατμόσφαιρα των χώρων και πως θα αναπτυχθεί σωστά.
- Χρησιμοποίηση φυσικών πόρων.
- Στυλ της παιδαγωγώγησης και τους στόχους της.
- Παιδική αναλογία.

β) Η πιο συνηθισμένη εικόνα που παρουσιάζει μια ομάδα παιδιών, όσον αφορά τη σύστασή της, είναι να αποτελείται από παιδιά με διαφορετική ηλικία, από διαφορετική φυλή, με διαφορετικές θρησκευτικές αξίες, κλπ.

Οι μελέτες έχουν προχωρήσει τόσο, ώστε να εφαρμόζονται και προγράμματα ανατροφής παιδιών υγιή, με παιδιά με ειδικές ανάγκες.

Τα αποτελέσματα που αποφέρουν οι ομάδες αυτές, είναι η προετοιμασία των παιδιών από μικρής ηλικίας στην αποδοχή όλων των υπόλοιπων παιδιών που τις περισσότερες φορές προέρχονται από τελείως διαφορετικό οικογενειακό περιβάλλον, ή της αποδοχής περιπτώσεων των παιδιών με ειδικές ανάγκες. Όλα αυτά τα παιδιά μπορούν να βιώνουν και να συνυπάρχουν με επιτυχία μέσα σε μια ομάδα, και να λειτουργούν μέσα από αυτήν.

γ) Η δυνατότητα διακανονισμού του ωραρίου λειτουργίας ενός Π.Σ. στηρίζεται ιδιαίτερα στη συνεργασία των γονέων, που φιλοξενούνται ή θέλουν να φιλοξενηθούν τα παιδιά τους.

Οι γονείς μπορούν να συμμετάσχουν στη διαδικασία αυτή του διακανονισμού ωραρίου καταθέτοντας τη γνώμη και την ανάγκη τους ως προς τη διαμόρφωση του Π.Σ.

2) Εξωτερικό Περιβάλλον

Διάφορα βήματα αλλαγής⁷⁹ που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια για

τη βελτίωση στο εξωτερικό περιβάλλον, στους χώρους του Π.Σ. εκφράζονται ως εξής:

- Διαμέσου της δημιουργίας θεσμών προς τα έξω:
  - Προσφορές για όλα τα παιδιά της γειτονικής περιφέρειας συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών με ειδικές ανάγκες. (Καθιέρωση ειδικών προγραμμάτων).
  - Δικτύωση στη κοινότητα και στη πόλη.
  - Διάνοιξη στη συμμετοχή των γονέων και τη συνεργασία τους με το Π.Σ.
  - Διάνοιξη απέναντι στις γειτονιές, από το μέρος του Π.Σ., εκτός ωραρίου λειτουργίας.

- Διαμέσου της δημιουργίας ευρύτερων ορίων συναλλαγής ανάμεσα στην "επιχείρηση" και τη "βοήθεια της Νεολαίας" (Υπουργείο για θέματα που αφορούν τη Νεολαία).
  - Ανάπτυξη των διάφορων μοντέλων "συνεργασίας" ανάμεσα στην επιχείρηση και τους αρμόδιους (δημόσιο) για τη δημιουργία καινούργιων εγκαταστάσεων του Π.Σ.
  - Συζήτηση περί των κοινωνικοπαιδαγωγικών θεμάτων που συσχετίζονται με ερωτήματα και προϋποθέσεις του οικονομικού τομέα, και τις δυνατότητές του.

- Διαμέσου μιας καινούργιας σύλληψης διεθνούς κοινωνικού προγράμματος, που θα αναφέρεται σε προγράμματα ανάπτυξης περί Π.Σ. στη κοινότητα / πόλη.
  - Έρευνα των αναγκών για ποσότητα και ποιότητα.
  - Ανέγερση της δομής ενός προγράμματος συνεργασίας με τους νομοθέτες, που είναι υπεύθυνοι για διάφορα κοινωνικά θέματα.

13.3. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΠΟΔΟΧΗΣ - ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Σε αυτή την ενότητα, θα αναλύσουμε δύο ερωτήματα, που σχετίζονται με τα κριτήρια αποδοχής⁸⁰ παιδιών στους Π.Σ.

A) Τα παιδιά που επισκέπτονται το Π.Σ. μπορεί να είναι;

- Διαφορετικής ηλικίας. - Διαφορετικής υπηκοότητας. - Διαφορετικών εθνικών ομάδων. - Διαφορετικού βαθμού ανάπτυξης. - Διαφορετικού κοινωνικού υπόβαθρου. - Μεμονωμένα παιδιά (γονείς με μοναχοπαίδια). - Από πολύτεκνες οικογένειες. - Με ένα μόνο γονέα (μάννα ή πατέρα). - Από "κανονικές" οικογένειες. - Από διαζευγμένους γονείς. - Ανάδοχα και υιοθετημένα. - Από προβληματικές οικογένειες. - Με άνεργους γονείς. - Με γονείς που εργάζονται ολόημερα. - Με προβλήματα ανάπτυξης (καθυστερήσεις ελάχιστες). - Με βαριές ή ελαφριές αναπηρίες. - Εξωστρεφείς ή εσωστρεφείς. - Με προβλήματα επικοινωνίας. - Υπερκινητικά.	- Παιδιά που εκδηλώνονται δυνατά για να αποσπούν την προσοχή των άλλων. - Αφανή εκδηλωμένα. - Υπερπροστατευμένα ή καλομαθημένα. - Απαιτητικά. - Ενοχλητικά. - Περιθωριακά. - Επιθυμητά. - Υπάκουα και συμβιβασμένα. - Επίμονα και πεισματάρικα. - Δημιουργικά. - Σωματικά αδύναμα ή δυναμικά. - Παιδιά που επισκέπτονται τον Π.Σ. μόνο ορισμένες ώρες. - Παιδιά που επισκέπτονται το ολόημερο πρόγραμμα, όλο το έτος. - Παιδιά που τα παραδίνουν στον Π.Σ., συνέχεια οι γονείς τους (μητέρας/πατέρας). - Παιδιά που παραδίδονται συνέχεια από διαφορετικά άτομα. - Παιδιά που έρχονται και φεύγουν μόνα τους.

Β) Από ποιες οικογένειες μπορούν να κατάγονται τα παιδιά, που επισκέπτονται το Π.Σ.;

- Από "κανονικές" οικογένειες.
- Από προβληματικές οικογένειες (εξάρτηση ναρκωτικών).
- Από οικογένειες διαζευγμένες.
- Άγαμες μητέρες.
- Οικογένειες που δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στα προγράμματα του Π.Σ.
- Οικογένειες που λαμβάνουν το Π.Σ. σαν επιχείρηση ή τόπο διαφύλαξης παιδιών για ορισμένες ώρες.
- Από οικογένειες που συμμετέχουν στο έργο του Π.Σ.
- Από οικογένειες που δείχνουν να έχουν ενδιαφέρον στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους.
- Οικογένειες που έχουν διαφορετικά στυλ διαπαιδαγώγησης.
- Οικογένειες που ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη των παιδιών.
- Οικογένειες με διαφορετικές εθνικές, θρησκευτικές αξίες και αντιλήψεις.
- Από ξένες οικογένειες.
- Από οικογένειες μεταναστών.

Όλο και συχνότερα παρατηρούμε ότι η περίπτωση της "κανονικής" οικογένειας κινδυνεύει να εξαφανιστεί στη σημερινή εποχή. Η καταγωγή του παιδιού, όλο και πιο συχνά ξεφεύγει από τα όρια της "κανονικής" οικογένειας.

Ακόμη και τα ίδια όμως παιδιά, των διάφορων τύπων οικογενειών απ' όπου προέρχονται, μπορούν να καταταγούν σε ακόμη πιο πολύμορφες ομάδες διαφορετικών τύπων. Αναμφισβήτητα όμως, και πέρα από αυτό κοινωνικό φαινόμενο, ο Π.Σ. παρέχει σε όλα τα παιδιά το ίδιο δικαίωμα για μια θέση.

13.4. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ / ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΟΥ Π.Σ.

Η εικόνα που θέλει να παρουσιάσει προς τα έξω ο Π.Σ., γίνεται αντιληπτή με το δημόσιο έργο που προσφέρει. Η δημόσια υπηρεσία του Π.Σ. συνδέεται άμεσα με την χρήση των "διαδικασιών" κατά την διεκπεραίωσή της.

Εκτός, όμως, από την δημόσια υπηρεσία που πρέπει να λειτουργεί με βάση τις "διαδικασίες", η ίδια εμπεριέχει πολλές και διάφορες άλλες αρμοδιότητες.

Βασική αρμοδιότητα της δημόσιας υπηρεσίας του Π.Σ. είναι ο σχεδιασμός⁸¹.

Ένας σχεδιασμός, συνήθως προκύπτει από διάφορες ανάγκες της καθημερινότητας, όπως:

- ◆ Ανάλυση των διάφορων καταστάσεων.
- ◆ Σχεδιασμός των στόχων.
- ◆ Πρόγραμμα και σχεδιασμός διάφορων προτεινόμενων σχεδίων με βάση την ανάλυση καταστάσεων.
- ◆ Διερεύνηση πληροφοριών.

Δημόσια υπηρεσία, λοιπόν, του Π.Σ. ονομάζουμε τα συμβάντα της καθημερινότητας, δηλ. επίκαιρες ιστορίες και γεγονότα, διάφορα χρονικά γεγονότα (εορταστικές εκδηλώσεις, κλπ.). Για να υπάρχει η δυνατότητα πραγματοποίησης αυτού του σχεδίου, θα πρέπει η υπηρεσιακή ομάδα να είναι σταθερή και σίγουρη για τις ενέργειές της, όπως και για τον τρόπο εργασίας της.

Το σχέδιο της δημόσιας υπηρεσίας, επίσης πρέπει να στηρίζεται στην καλύτερη ανατροφή (διαπαιδαγώγηση) των παιδιών και στην υποστήριξη που πρέπει να δοθεί στο έργο ανατροφής των γονέων. Συνήθως παρατηρείται, ότι ο ρόλος του παιδαγωγού είναι πιο καθοριστικός από αυτόν του γονέα, διότι ο πρώτος δίνει τα περισσότερα "ερεθίσματα" εξέλιξης στα παιδιά. Μελλοντικά, η δημόσια εργασία του Π.Σ. θα συγκεντρωθεί ιδιαίτερα σε θέματα παθητικής συμπεριφοράς και την επίδραση προερχόμενη από τα Μ.Μ.Ε. πάνω στα παιδιά.

Ίσως, με την καθιέρωση σχεδίων που εκφράζονται με την δημόσια υπηρεσία του Π.Σ., να πετύχουμε μια σωστότερη διαπαιδαγώγηση των παιδιών, στην επόμενη χιλιετία.

13.5. ΣΧΕΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΩΝ - ΓΟΝΕΩΝ - ΠΑΙΔΙΩΝ

Η δημιουργία και διατήρηση της σχέσης επικοινωνίας⁸² "παιδαγωγών - γονέων - παιδιών" είναι απαραίτητη για το έργο που έχει αναλάβει ως θεσμός, ο Π.Σ. Ιδιαίτερη περίπτωση, είναι η πόλη της Γερμανίας Hanau. Στη πόλη αυτή λειτουργεί εδώ και αρκετά χρόνια, ένα σχέδιο από τους Π.Σ. το οποίο έχει σαν μέλημα τη δημιουργία μιας καλύτερης επικοινωνίας μεταξύ γονέων - παιδιών και παιδαγωγών. Οι Π.Σ. του Hanau έχουν επιπλέον δωμάτια για τους γονείς, όπου χρησιμεύουν να ξεκουραστούν, να πιουν τον καφέ τους ή να συζητήσουν διάφορα θέματα μεταξύ με άλλους γονείς, και παρόντες τα παιδιά τους.

Επίσης, όταν επισκέπτεται για πρώτη φορά ένα παιδί τον Π.Σ., οι γονείς μπορούν να συμμετέχουν με το παιδί τους σε δυο εβδομαδιαία προγράμματα, είτε για λίγες ώρες, είτε σε όλο το ολοήμερο πρόγραμμα.

Πάνω στο σχέδιο αυτό, έχει εκφραστεί ο εκπρόσωπος Herbert Vogt, του Γραφείου Νεολαίας της πόλης Hanau. Επισημαίνει ότι κάθε παιδί χρειάζεται υποστήριξη, η οποία δεν θα υπήρχε καλύτερη από μια σχέση επικοινωνίας γονέων και παιδαγωγών, με επίκεντρο τα παιδιά. Σκοπός αυτού του σχεδίου, επίσης, είναι η δημιουργία ενός ευχάριστου κλίματος που περιμένει να αγκαλιάζει στον χώρο του Π.Σ., όχι μόνο τα παιδιά, αλλά και τους γονείς αυτών.

Ύστερα από την επιτυχής λειτουργία του σχεδίου, όλο και περισσότεροι Π.Σ. σε διαφορετικές πόλεις, εντάσσουν συνεχώς στο πρόγραμμά τους το σχέδιο αυτό.

13.6. ΠΑΛΙΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ

Η δημιουργία και ανάδειξη του Π.Σ. του 2010 θα δημιουργηθεί από παλιά και καινούργια σχέδια πολλαπλών μεθόδων⁸³.

Δεν πρέπει στην ουσία να αναζητηθεί εκ νέου, αλλά πρέπει να βρίσκεται σε συνεχή αναδιοργάνωση και βελτίωση όσον αφορά τη δομή, τις μορφές οργάνωσης και να προσανατολιστεί στη ζωή και στα βιώματα των παιδιών και των οικογενειών, δημιουργώντας έτσι το πιο κατάλληλο παιδαγωγικό σχέδιο.

Οι παλιοί παιδαγωγοί στήριξαν το παιδαγωγικό τους σχέδιο ανάλογα με τις ανάγκες που προέκυψαν στην εποχή τους, και πρόσφεραν στα παιδιά μια πλήρης ζωή, μάθηση και εμπειρίες.

Σύμφωνα με αυτά τα παιδαγωγικά σχέδια που μας πρόσφεραν οι παλιοί παιδαγωγοί θα πρέπει οι σημερινοί κληρονόμοι τους, να έχουν μέσα από αυτούς, ερεθίσματα βελτίωσης για το μέλλον. Έτσι, ο Π.Σ. του

2010 δεν πρέπει να μείνει στάσιμος, αλλά να γίνει καλύτερος από τον Π.Σ. που έχουμε σήμερα.

13.6.1. Jean Paul (Friedrich Richter), 1763 μέχρι 1825.

Στο βιβλίο του με τίτλο "Λεβάννα ή η τέχνη της διαπαιδαγώγησης", ο Jean Paul⁸⁴ αναφέρεται ειδικά στις μητέρες και το ρόλο τους. Επίσης, αναλαμβάνει τον ρόλο του "δικηγόρου" και υπερασπίζεται τα παιδιά, τονίζοντας το πόσο σημαντική είναι η διαπαιδαγώγηση στην προσχολική τους ηλικία.

Δίνει ιδιαίτερη αξία στο παιδικό παιχνίδι, και το χαρακτηρίζει βάση μιας σωστής διαπαιδαγώγησης.

Γνώμη του ήταν, ότι "άνθρωπος" μπορεί να γίνει μόνο όποιος ζήσει όλα τα στάδια της παιδικότητάς του.

Οι ιδέες του θα πρέπει, ακόμη και σήμερα, να ληφθούν υπόψη για τη δημιουργία ενός καινούργιου Π.Σ. του 2010.

13.6.2. Friedrich Froebel, 1782 μέχρι 1852.

Ο Friedrich Froebel⁸⁵ καθιέρωσε παγκοσμίως τη βάση μιας ολοκληρωμένης διαπαιδαγώγησης στη μόρφωση των παιδιών και της προσχολικής τους ηλικίας. Ανέλυσε ότι το καθημερινό "μάθημα" των παιδιών πρέπει να στηρίζεται στην ανάπτυξη και προώθηση της αυτονομίας τους, έτσι ώστε να εξελίσσονται όλες οι πτυχές των δυνατοτήτων τους.

Έτσι, δημιούργησε όλο το "υλικό απασχόλησης" για τη σωστή ανάπτυξη του παιδικού πνεύματος. Το "υλικό απασχόλησης" περιέχει μπάλες, κύκλους, κύβους, ζάρια, ξύλινοι κύβοι, πιατάκια, ειδικό χαρτί διπλώματος, υλικό πλεξίματος, κλπ.

Με την καθιέρωση αυτού του υλικού μέχρι και σήμερα, στο σύγχρονο Π.Σ., τα παιδιά βοηθούνται να αναπτύξουν το παιδικό τους πνεύμα.

13.6.3. Ellen Key 1849 μέχρι 1926.

Η Ellen Key⁸⁶, ως μεταρρυθμίστρια - παιδαγωγός, φέρνει την καταγωγή της από τη Σουηδία. Απέκτησε μεγάλη φήμη με την έκδοση του βιβλίου της με τίτλο "Ο αιώνας του παιδιού".

Στο βιβλίο της μιλάει για πρώτη φορά περί των αισθήσεων και συναισθημάτων των παιδιών. Εξηγεί ότι, η αντιμετώπιση των παιδιών από εμάς τους μεγάλους, τις περισσότερες φορές είναι λάθος.

Οι ενήλικοι χαρακτηρίζουν τα παιδιά τις περισσότερες φορές, αν όχι όλες, αδύναμα πλάσματα και ανίκανα στο να διαβλέπουν τον κόσμο των μεγάλων. Πράγμα, που φυσικά δεν ισχύει, αν λάβουμε υπόψη μας, μόνο, το ότι ήδη από ηλικίας 4 και 5 χρονών, τα παιδιά ερευνούν και αντιλαμβάνονται όλα όσα βρίσκονται στο περιβάλλον που ζούνε και κινούνται. Οι πιο σιγανές αμφιβολίες, μια μικρή αδικία, ένας φευγαλέος χλευασμός ή ειρωνεία, μπορούν να φέρουν αποτελέσματα μακροχρόνιων ψυχολογικών διαταραχών στα παιδιά (Ellen Key, 1992, σελ. 77 ε.π.).

Τα σχόλια στα προαναφερόμενα περιπεύουν. Ίσως, καταφέρουμε όλα αυτά τα λάθη, να μην ξαναγίνουν σε έναν Π.Σ. του 2010.

13.6.4. Maria Montessori, 1870 μέχρι 1952.

Η Maria Montessori⁸⁷ πίστευε στη παιδαγωγική κίνηση, που έρχεται μέσα από το παιδί.

Ήταν πεπεισμένη, ότι η ψυχή του παιδιού εμπεριέχει ένα "σχέδιο οικοδόμησης", που σιγά-σιγά μεγαλώνει αυτόνομα σε έναν ολοκληρωμένο άνθρωπο.

Επίσης, στήριξε απόψεις, όπως η σπουδαιότητα της οργάνωσης στο εσωτερικό του Π.Σ.

Συμφωνούσε με τις απόψεις τους Froebel, ο οποίος είχε καθιερώσει το "υλικό απασχόλησης" και διευκρίνισε το ρόλο που πρέπει να έχει ο παιδαγωγός.

Ένας σωστός παιδαγωγός θα πρέπει, ως προς τη συναναστροφή του με τα παιδιά, να περιορίζει το ρόλο του ως προς τον "μεσάζοντα" ανάμεσα στο παιδί και το "υλικό απασχόλησης" (Maria Montessori, 1969, σελ. 167 ε.π.).

Παιδαγωγοί, όπως περιγράφηκαν παραπάνω, θα είναι απαραίτητοι στο Π.Σ. του 2010. Παιδαγωγοί, δηλαδή, οι οποίοι μέσα από κατάλληλους χώρους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, έχοντας το παιδί πάντα στο "κέντρο", χωρίς να το αντιμετωπίζουν σαν παιδί υπό "επιτήρηση", αλλά σαν αυτόνομο παιδί.

13.6.5. Rosa Agazzi, 1866 μέχρι 1951 και Carolina Agazzi, 1870 μέχρι 1945.

Οι αδελφές Agazzi⁸⁸, και οι δύο παιδαγωγοί, προσπάθησαν να δώσουν το δικό τους στίγμα με τη θεωρία της ελεύθερης χρήσης μεθόδων, για την επιλογή των παιχνιδιών από τα ίδια τα παιδιά.

Τα παιδιά έχουν το ελεύθερο να επιλέγουν μέσα από τις διάφορες προσφερόμενες ασκήσεις, και παιχνίδια. Το σχέδιο των αδελφών Agazzi περιέχει δύο σημαντικά σημεία:

- Το ελεύθερο παιχνίδια και η παιδική δραστηριότητα.
- Η σημασία της "τάξης" στη καθαριότητα των παιδιών μέσα στο Π.Σ.

Η μέθοδος των αδελφών Agazzi εξαπλώθηκε μόνο στην Ιταλία, έπεισε όμως, παρόλα αυτά με τη φυσικότητα και την απλότητά της.

13.6.6. Janusz Korczak, 1878 μέχρι 1942.

Ο Janusz Korczak⁸⁹ αρχέγονα σπούδασε ιατρική και εργαζόταν ως στρατιωτικός γιατρός στον ρωσικο-ιαπωνικό πόλεμο.

Αργότερα, εργάστηκε ως γιατρός σε Βαρσοβικά παιδικά νοσοκομεία.

Στον ελεύθερό του χρόνο, εργαζόταν ως παιδαγωγός σε παιδικές κατασκηνώσεις, μέχρι που ανέλαβε τη διεύθυνση ενός ορφανοτροφείου.

Πέθανε μαζί με 200 εβραϊκά παιδιά το 1942 στο στρατόπεδο εξόντωσης της τρέμπλινκα.

Έχει γίνει γνωστός ως μεγάλος παιδαγωγός μέσω της ποικιλίας των δημοσιευμάτων του.

Στις σκέψεις του, κεντρικό σημείο είναι πάντοτε το παιδί. Και αυτός, όπως και άλλοι μεγάλοι παιδαγωγοί, κατέταξε τον εαυτό του ως υπερασπιστής των παιδιών. Μέλημά του ήταν ο συνεχής αγώνας για την πραγματοποίηση μιας ευχάριστης καθημερινότητας των παιδιών.

Χαρακτηριστικότερο είναι το πως τελειώνει ένα από τα διηγήματα που έχει γράψει, με τίτλο "Ποιος μπορεί να γίνει παιδαγωγός;".

Το διήγημα απαντιέται μόνο με μια φράση: "Όλα τα δάκρυα είναι αλμυρά, όποιος καταλαβαίνει αυτό, μπορεί να γίνει παιδαγωγός και να αναθρέψει παιδιά, όποιος δεν μπορεί να καταλάβει αυτό, αδυνατεί να αναλάβει το ρόλο του παιδαγωγού".

Ο Korczak δίδασκε την διαπαιδαγώγηση του παιδαγωγού μέσω του παιδιού. Ο ενήλικας θα πρέπει να παρακολουθεί προσεκτικά τις αντιδράσεις των παιδιών και να τις λαμβάνει σοβαρά υπόψη του. Έτσι, θα μπορέσει να γίνει σωστός παιδαγωγός και να διαμορφώσει την καθημερινότητα ενός παιδιού.

Έτσι, και ο Korczak συνέβαλε στη συλλογή σημαντικών ιδεών για τη δημιουργία ενός καλύτερο Π.Σ., του Π.Σ. 2010.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το περιβάλλον του Π.Σ. χωρίζεται σε δύο μέρη, το εξωτερικό και το εσωτερικό.

Οι αλλαγές που καθιερώθηκαν στο εσωτερικό περιβάλλον για καλύτερη ποιότητα είναι η διεύρυνση της προσφοράς υπηρεσιών, όπως επίσης και τη δυνατότητα μεταρρύθμισης του εσωτερικού χώρου, τη δυνατότητα στην ανάμιξη των παιδιών διαφορετικών κριτηρίων και τη δυνατότητα διακανονισμού του ωραρίου λειτουργίας του Π.Σ.

Διάφορα βήματα αλλαγής που έχουν γίνει για τη βελτίωση στο εξωτερικό περιβάλλον στους χώρους είναι δια μέσω της δημιουργίας θεσμών προς τα έξω, της δημιουργίας ευρύτερων ορίων συναλλαγής ανάμεσα στην "επιχείρηση" και την "βοήθεια της Νεολαίας" , όπως επίσης και δια μέσω μιας καινούργιας σύλληψης διεθνούς κοινωνικού προγράμματος που αναφέρεται σε προγράμματα ανάπτυξης περί Π.Σ. στη κοινότητα / πόλη.

Για να γίνει αποδεκτή η εγγραφή των παιδιών στους Π.Σ. πρέπει να είναι υπαρκτά ορισμένα κριτήρια. Τα κριτήρια αυτά σχετίζονται με το ποια παιδιά μπορούν να επισκεφθούν τους Π.Σ. και από ποιες οικογένειες κατ'άγονται.

Ο Π.Σ. θέλει με το δημόσιο έργο που προσφέρει να δείξει τη θέση του μέσα στο κοινωνικό πλαίσιο. Βασική αρμοδιότητα της δημόσιας υπηρεσίας του είναι ο σχεδιασμός που συνήθως προκύπτει από διάφορες ανάγκες της καθημερινότητας. Η ανάλυση των διάφορων καταστάσεων, η διερεύνηση πληροφοριών, ο σχεδιασμός των στόχων, τα προγράμματα και ο σχεδιασμός διαφόρων προτεινόμενων σχεδίων είναι μερικές από τις ανάγκες αυτές. Το σχέδιο της δημόσιας υπηρεσίας πρέπει να στηρίζεται

---

* Υπουργείο για θέματα που αφορούν τη Νεολαία.

στην καλύτερη ανατροφή των παιδιών και στην υποστήριξη που πρέπει να δοθεί στο παιδαγωγικό έργο των γονέων.

Η δημιουργία και διατήρηση της σχέσης επικοινωνίας "παιδαγωγών-γονέων-παιδιών" είναι απαραίτητη για το έργο που έχει αναλάβει ο θεσμός του Π.Σ.

Η ανάδειξη και δημιουργία του Π.Σ. του 2010 θα δημιουργηθεί από τα παλαιά και καινούργια "σχέδια" πολλαπλών μεθόδων. Δεν πρέπει να αναζητηθεί εκ νέου, αλλά να βελτιωθεί με συνεχή αναδιοργάνωση δημιουργώντας έτσι το πιο κατάλληλο παιδαγωγικό σχέδιο.

Οι σημαντικότεροι εκπρόσωποι που συντέλεσαν στην εξέλιξη του παιδαγωγικού σχεδίου είναι, ο Ρίχτερ, ο Φρόεμπελ, η Κέι, η Μοντεσόρι, η Ρόσα και η Καρολίνα Αγκάσσι, όπως και ο Κόρκτσακ.

Έτσι, ο Π.Σ. του 2010 δεν πρέπει να μείνει στάσιμος, αλλά να γίνει καλύτερος από τον Π.Σ. που έχουμε σήμερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14

DJI - ΣΧΕΔΙΟ - ΧΩΡΟΙ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

14.1. ΓΕΝΙΚΑ

Η πρώτη εμφάνιση σχεδίων του DJI⁹⁰ στην ιστορία των Π.Σ. της Γερμανίας, σημειώθηκε το 1975.

Συγκεκριμένα, από το 1975 μέχρι το 1978 εφαρμόστηκε το πρώτο σχέδιο DJI σε Π.Σ., που αναφερόταν στο θέμα των Μ.Μ.Ε. και η επιρροή τους στα παιδιά.

Μέχρι σήμερα το DJI, με τη δημιουργία διάφορων σχεδίων - προγραμμάτων συμμετέχει στην εξέλιξη και ανάπτυξη των Π.Σ.

Τι όμως συγκεκριμένα σημαίνει η έννοια DJI;

Η γερμανική έννοια DJI είναι η συντομογραφία του Γερμανικού Ινστιτούτου της Νεολαίας [Deutsches Jugendinstitut (DJI), Muenchen] του οποίου η έδρα βρίσκεται, μέχρι και σήμερα, στο Μόναχο της Γερμανίας.

Στόχος και σκοπός του DJI είναι οι έρευνες πάνω σε διαφορετικά επίκαιρα θέματα και προβλήματα, για την καλύτερη βελτίωση και ανάπτυξη του Π.Σ.

14.2. ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΠΙΠΕΔΑ

Η πραγματοποίηση ενός Π.Σ. του 2010 προϋποθέτει ορισμένες αλλαγές⁹¹.

Το σχέδιο DJI, για τους χώρους των παιδιών (Π.Σ.), προσδιορίζει τις αναγκαίες αλλαγές, ως απάντηση σε διάφορα ερωτήματα:

- α) Τι θέλουν "οι χώροι για τα παιδιά";
- ☞ Την διεύρυνση των ευχάριστων παιδικών χώρων, όπως επίσης και την μετατροπή ήδη υπαρκτών χώρων των Π.Σ., σύμφωνα με τις ανάγκες που προκύπτουν.
  - ☞ Την αντιμετώπιση δομικών προβλημάτων, με τη βοήθεια και τη συμμετοχή των γονέων.
  - ☞ Την δυνατότητα υποστήριξης των γονέων, τόσο σε οικονομικό επίπεδο, όσο και σε πνευματικό, έτσι ώστε να πραγματοποιηθεί σωστά το έργο της διαπαιδαγώγησής τους.
  - ☞ Την προσπάθεια ένωσης του "περιβάλλοντος" του παιδιού και του "περιβάλλοντος" του γονέα, ώστε οι "χώροι" των παιδιών να αποτελούν συγχρόνως και "χώρους" για τους γονείς.

β) Πάνω σε τι έρχεται να απαντήσει και να δώσει λύση το σχέδιο "χώροι για τα παιδιά";

- ☞ Στη μετατροπή της σύγχρονης οικογένειας.

Η σύγχρονη οικογένεια, πλέον, αποτελείται σε μέσο όρο, μόνο από ένα παιδί και τους γονείς του. Ο συνεχής αυξανόμενος αριθμός των εργαζομένων μητέρων δημιουργεί διπλή φόρτιση στην οικογένεια.

- ☞ Στην υπαρκτή πλειονότητα διαφορετικών βιοτικών μορφών.

Αυτή έφερε σαν αποτέλεσμα τη σταθεροποίηση εξωγενών χώρων εκτός οικογένειας καθώς και τη δημιουργία πολλαπλών μορφών διαπαιδαγώγησης.

- ☞ Στη μετατροπή της έννοιας "νεότητας".

Υπάρχουν λιγότεροι διαθέσιμοι χώροι για παιχνίδια, λόγω του οδικού δικτύου (συγκοινωνίας, δρόμοι), πόλεις γεμάτο μπετόν. Η μείωση του αριθμού αδελφών/παιδιών μέσα σε μια οικογένεια, των γειτονικών παιδιών για ομαδικά παιχνίδια, φέρνει το αποτέλεσμα της σμίκρυνσης των ελεύθερων χώρων του παιδιού.

Λιγότεροι σταθεροί βιοτικοί χώροι για τα παιδιά, λόγω των διαζυγίων, ανάδοχες οικογένειες, κλπ.

 Στην αλλαγή της παιδαγωγικής επιστήμης.

Με την εξέλιξη της μεθόδου της "εκτίμησης της κατάστασης". Με τη δημιουργία καινούργιων παιδαγωγικών χώρων για τα παιδιά.

14.3. ΟΡΑΜΑ ΕΝΟΣ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ

Μετά από τον έλεγχο των παιδαγωγικών προσδοκιών και στόχων, και της δημόσιας εργασίας του Π.Σ., η κριτική που ακολούθησε ανέφερε ειδικά ένα σημείο, την έλλειψη υπολογισμού της προσωπικότητας ενός παιδιού και τις δραστηριότητές του.

Παρατηρείται ότι:

Τα παιδιά είναι ευκίνητα.

Σε αντιπαράθεση με αυτό, έχουμε:

Οι διαθέσιμοι ομαδικό χώροι που υπάρχουν στους Π.Σ., σε σχέση με την υπαρκτή ομαδική δύναμη, είναι πολύ μικρή και διακοσμημένη με όχι αναγκαία επίπλωση.

Επίσης, άλλες εγκαταστάσεις χρησιμεύουν μόνο λειτουργικά (διάδρομος ή χωλ, γκαρνταρόμπα, πρόσθετα δωμάτια). Πολύ μεγάλος αριθμός των παιδαγωγών, δεν μπορούν να ασχοληθούν με τα παιδιά που δεν βρίσκονται στο οπτικό τους πεδίο.

Διαμέσου αυτού, τα παιδιά περιορίζονται στις κινήσεις τους με αποτέλεσμα, την εμφάνιση επιθετικής συμπεριφοράς και συγκρούσεων.

Έτσι, το σχέδιο DJI απαιτεί⁹²:

- Παιδαγωγικό προσωπικό, που να συμμετέχει ενεργά ήδη από την αρχή της δημιουργίας ενός Π.Σ. (εγκαταστάσεις, διακόσμηση, ρύθμιση).

- Αλλαγές στους νομικούς περιορισμούς σχετικά με τη ρύθμιση των χώρων του Π.Σ. (πρόσθετα δωμάτια, ομαδικοί χώροι, δωμάτια πολλαπλών χρήσεων, κλπ.).
- Περισσότερη εμπιστοσύνη στις δραστηριότητες του παιδιού, από την πλευρά των φορέων, του κράτους, της τοπικής αυτοδιοίκησης, των γονέων, ακόμη και των ίδιων των παιδαγωγών.

Το αποτέλεσμα αυτής της έρευνας ήταν η αναμόρφωση της νομοθεσίας περί "ανάπτυξης της νεολαίας" όπου ορίζεται:

(παρ. 6)

Η κατάλληλη διαμόρφωση των χώρων του Π.Σ. σε κοντινή προσέγγιση μιας ρύθμισης, όπως της σπιτικής εστίας.

Η δικτύωση του Π.Σ. με άλλες παρόμοιες προσφορές που υπάρχουν στο κοντινότερο περιβάλλον είναι πλέον ο καινούργιος οικογενειακοπολιτικός στόχος της δεκαετίας του '90.

(παρ. 20)

Ο Νόμος που αναφέρεται στα παιδιά και τη νεολαία τονίζει τον προσανατολισμό των αναγκών "παιδιού-νέου" και τα σχετικά προγράμματα αυτών της κάθε κοινότητας.

Στην ανάλυση των αναγκών και του προγραμματισμού στη βοήθεια της νεολαίας, φαίνεται καθαρά η σημασία συμμετοχής των διάφορων φορέων.

Γι' αυτό έχει ορισθεί και νομικά η προώθηση της συνεργασίας αυτής.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί από το παιδαγωγικό προσωπικό, το οποίο είναι υπεύθυνο για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Όλο και περισσότερο αποκτούν ικανότητες του "management"⁹³ για τη καθημερινότητα του Π.Σ., όπου αποδεικνύεται ότι πρέπει:

- α) Να επιδρούν ανάλογα στις κοινοτικές και κοινωνικές αλλαγές.

β) Να συνεργάζονται προσωπικά ή ομαδικά με τους γονείς και τους διάφορους φορείς για τη προώθηση καινούργιων παιδαγωγικών σχεδίων, τα οποία θα πρέπει να παρουσιάζονται με αυτοπεποίθηση στο ευρύτερο κοινό.

γ) Πρέπει να είναι ανοιχτοί για καινούργιες προτάσεις, από το κοινωνικό περίγυρό τους, όπως ενώσεις εκκλησιών ή κοινοτήτων.

(παρ. 21)

Πρέπει να αναλύονται θέματα που αφορούν τη νεολαία σε συνεχή βάση συμβουλίων.

Τα περιεχόμενα των συνεδριάσεων θα αφορούν:

- Επένδυση βιοτικού επιπέδου.
- Δικτύωση.
- Μικρή ευρυχωρία (χωρητικότητα).
- Παρατηρήσεις στα επίκαιρα κοινωνικά σημεία.
- Συμβιβασμός των γονέων με την βιοποριστική δραστηριότητα.

14.4. ΒΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ

Είναι πλέον πραγματικότητα, το ότι τα γεγονότα, ως προς την αλλαγή και βελτίωση του θεσμού του Π.Σ. στη Γερμανία, του προσφέρουν ένα μεγάλο βαθμό δυνατοτήτων στην εξέλιξή του. Ας αναφέρουμε σαν παράδειγμα, την βελτίωση ή διόρθωση των χώρων στους Π.Σ., χωρίς αυτό να σημαίνει ότι θα αποτελέσει αύξηση του κόστους.

Ουσιαστικότερα βήματα αλλαγής⁹⁴ είναι οι ενδοχώριες μεταρρυθμίσεις των παιδιών και παιδαγωγών. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές γίνονται ειδικά για τον καταμερισμό του διαθέσιμου προσωπικού του Π.Σ.

Επιθυμητό αποτέλεσμα καλείται η ανάθεση όσο δυνατό μικρότερου αριθμού παιδιών σε ένα παιδαγωγό, ούτως ώστε να υπάρξει καλύτερη επιτήρηση όλων των παιδιών.

Προϋπόθεση αυτής της μεταρρύθμισης⁹⁵ είναι:

- α) Πρόσληψη του αναγκαίου προσωπικού.
- β) Ικανότητα και αυτοπεποίθηση του παιδαγωγού για ομαδική εργασία.
- γ) Ειδίκευση των παιδαγωγών με διάφορα σεμινάρια.

14.5. ΜΟΝΤΕΛΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

Στη καθημερινή λειτουργία του Π.Σ., πρέπει να είναι ελεύθερη η είσοδος συμμετοχής των γονέων⁹⁶, του χωριού, του σχολείου και της κοινότητας.

Η δημόσια εργασία του Π.Σ. και η συνεργασία του με το περιβάλλον, θα πρέπει να προβάλλεται δημοσίως, όσο είναι δυνατό για να προκαλέσει "ερεθίσματα" συμμετοχής.

Επίσης, στόχος της δημόσιας εργασίας του Π.Σ. είναι η "παρουσία" των παιδιών, και η σημασία της μέσα στις μικρές κοινωνίες.

Στο παρακάτω σχήμα, φαίνεται πόσο σημαντική είναι η συμμετοχή των γονέων με την προσφερόμενη εργασία τους.

Από τη συνεργασία Π.Σ. και γονέων, έχουμε τα εξής θετικά αποτελέσματα:

- α) Ο Π.Σ. δεν ασχολείται πλέον μόνο με δικές του εκδηλώσεις ή προβολές (εκδηλώσεις εορτών, κλπ.), αλλά συμμετέχει και σε θέματα που αφορούν την κοινότητα.
- β) Απόκτηση εμπειριών από τη συνεργασία με την εκκλησία.
- γ) Τα παιδιά μαθαίνουν το περιβάλλον έξω από τους χώρους του Π.Σ.

ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ

Φορείς

Συμβούλιο γονέων

↳ Ομάδες γονέων

↳ Πολλαπλασιαστές λειτουργίας για άλλους γονείς

Σύλλογος Π.Σ.

↳ Σχολείο

↳ Κοινότητα

↳ Χωριό

↳ Σύλλογοι, Ενώσεις

↳ Οικονομική υποστήριξη

↳ Συνεχή καθοδήγηση μιας εργασίας κατά την έναρξή της

Σχήμα 14.α: Απεικόνιση ενός μοντέλου εργασίας που αναφέρεται στους γονείς.

Πηγή: Jutta Althaus / Harald Hahn / Beate Reul - Friedrich / Claudia Shoen / Ingrid Volk, "Ο Π.Σ. και η ανάπτυξη της προσχολικής διαπαιδαγώγησης", Brandes & Arsel, 1990

14.6. ΑΝΑΓΚΑΙΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΤΟΥΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Στενά συνδεδεμένη με τη δημόσια προβολή⁹⁷ της εργασίας του Π.Σ. προς τα έξω, είναι και η δημόσια εργασία εντός του Π.Σ.

Μέσα από τις εμπειρίες που ο Π.Σ. έχει κερδίσει από το εξωτερικό του περιβάλλον, ειδικά τα δύο τελευταία χρόνια, βγαίνει το συμπέρασμα ότι στο εσωτερικό περιβάλλον του Π.Σ. ταυτόχρονα θα έχουν σημειωθεί σημαντικές αλλαγές. Οι συνεχείς και αυξανόμενες προσπάθειες της βελτίωσης του θεσμού του Π.Σ. στη κοινωνία, φέρνει το αποτέλεσμα ριζικής αλλαγής της συμπεριφοράς των παιδιών που περιβάλλονται από αυτή.

Όλο και περισσότερο αυξάνεται ο αριθμός των προβληματικών παιδιών μέσα σε μια ομάδα του Π.Σ. Αυτές οι περιπτώσεις, συνέχεια μας υπενθυμίζουν ότι ζούμε σε μια εποχή γεμάτο προβλήματα και το πόσο απαραίτητη είναι η μεταστροφή και η προσοχή που θα πρέπει να δείχνει ο παιδαγωγός στα παιδιά του Π.Σ. Πολλές φορές διαπιστώνουμε ότι τα προβληματικά παιδιά παραμερίζονται από την εκδήλωση της προβληματικής τους συμπεριφοράς σε διάφορες θεραπείες. Συχνά, όμως θα ήταν καλύτερα για τα παιδιά αυτά, οι γονείς τους να ευαισθητοποιούνται και να εκτιμούν τη θέση ενός παιδιού εκ νέου, αν ήταν εφικτό να μεταφερθούν στη θέση του παιδιού, διότι οι ανάγκες του παιδιού παραμένουν πάντοτε οι ίδιες.

Από την άλλη πλευρά, ο Π.Σ. προσπαθεί να εξαλείψει τους αρνητικούς παράγοντες, βοηθώντας και στηρίζοντας τους γονείς μέσα από το παιδαγωγικό έργο που προσφέρει.

Βέβαια, για να είναι δυνατό αυτό, ο Π.Σ. πρέπει παράλληλα να βρίσκεται σε συνεχή ενημέρωση, για να μπορεί να εκλάβει τα διάφορα "σήματα - συνθήματα" των παιδιών. Διαμέσου πολύτιμων προγραμμάτων

και σχεδίων, όσον αφορά το θέμα αυτό, της προσέγγισης του παιδιού, καθιερώθηκαν επιπλέον τμήματα:

1. Τμήματα παιχνιδότοπου, με άμμο.
2. Δωμάτιο εξερεύνησης των Μ.Μ.Ε. και της μουσικής.
3. Καθιέρωση της θεατρικής σκηνής και η σημασία ενός ρόλου.
  - α) Σπιτικό περιβάλλον.
  - γ) Παιδικό γραφείο.
  - γ) Γωνία ντυσίματος.
  - δ) Γωνία βαψίματος.
4. Συνεργείο, με υπηρεσίες επισκευής για χαλασμένα παιχνίδια.
5. Κινητή οικοδομή.
6. Καλλιτεχνικό εργαστήριο ζωγραφικής και τμήμα αυτοσυγκέντρωσης.

Αυτά τα τμήματα προσφέρουν στα παιδιά έντονη παιδεία και παιχνίδι μέσα σε μια ομάδα με μεγάλη ευκαιρία κινητικότητας.

Έτσι, ακόμη και τα πιο "δύσκολα" παιδιά με ευκολία αποκτούν άνεση μέσα στην ομάδα όπου ανήκουν, κοινωνικοποιούνται μαζί με τα υπόλοιπα παιδιά, και πλέον δεν παρουσιάζουν την ανάγκη βίαιης ή κακής συμπεριφοράς.

14.7. ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΟΥΣ ΠΑΙΔΙΚΟΥΣ ΣΤΑΘΜΟΥΣ

Η αναγκαιότητα της συνεχούς προόδου σε θέματα που αφορούν το Π.Σ., η έρευνα⁹⁸ καθώς και η καθιέρωση διάφορων προγραμμάτων, μας δείχνει πόσο σημαντική είναι η σωστή διαπαιδαγώγηση και ανατροφή των παιδιών στη σημερινή κοινωνία.

Μέσα από τον επόμενο πίνακα, παρατηρούμε την πνευματική εξέλιξη των παιδιών, ηλικίας 2,5-3,6 ετών, η οποία είναι και ο βασικότερος στόχος του έργου που έχει αναλάβει ο Π.Σ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ ΑΠΟ 2,5 ΕΩΣ 3,6 ΕΤΩΝ

(Απεικόνιση των κυρίαρχων θετικών επιδόσεων)

ΨΥΧΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ	I	II	III	ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΣΗ I (Πρώτη περίοδος παρακολούθησης)	ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΣΗ II (Δεύτερη περίοδος παρακολούθησης)	ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΣΗ III (Τρίτη περίοδος παρακολούθησης)
Πνευματική αντίληψη	☐	☐	☐	Οι κατώτερες αισθήσεις δεν έχουν ολοκληρωτικά αναπτυχθεί	Οι κατώτερες αισθήσεις δεν έχουν ολοκληρωτικά αναπτυχθεί	Καθυστερήση ανάπτυξης
Σχηματική αντίληψη	●	☐	●	Πάρα πολύ ενεργή, ιδιαίτερα σε μετακινούμενες μορφές	Καμία αξιοσημείωτη αλλαγή	Παρατήρηση κινητικότητας
Χρωματική αντίληψη	●	●	●	Όλα τα χρώματα είναι γνωστά χωρίς όμως να υπάρχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Έλλειψη ικανότητας διαχωρισμού χρωμάτων και υφάσματος	Γνώση των βασικών χρωμάτων	Χρώμα - ιδιότητα αντίληψης
Αντίληψη περιβάλλοντος-χώρου	●	●	●	Μεγάλη ύπαρξη αντίληψης και προσανατολισμού	Βελτίωση της αντίληψης και στο εξωτερικό περιβάλλον μόνο του	Βελτίωση της αντίληψης και στο εξωτερικό περιβάλλον μόνο του
Κατανόηση χρόνου	☐	☐	●	Αργή ανάπτυξη. Προς στο τέλος βελτίωση	Αρχή ενδιαφέροντος για τον χρόνο (ώρες)	Μεγάλη βελτίωση
Κατανόηση αριθμών	☐	☐	●	Επιφανειακή αντίληψη	Πισωδρόμηση	Στασιμότητα
Παρουσίαση (ικανότητα)	●	☐	●	Πολύ ενεργή, κλίση προς πειραματισμό	Κάπως αργή ανάπτυξη	Εξέλιξη θετική-ενεργή
Ικανότητα μνήμης	☐	☐	●	Αρχή της χρήσης αυτής	Αρχή λαθών (ύπαρξη)	Αυξάνοντα λάθη
Ικανότητα αιτιολογίας	●	☐	●	Χειροπιαστή παρουσία. Σημαντικά βήματα	Βραδυστροφία αιτιολογίας	Προβληματισμός-Δημιουργία αποριών
Ικανότητα δημιουργίας εννοιών	●	☐	●	Χρήση του δρόμου "σκαλί-σκαλί". Ετοιμότητα γνώσεων (δημιουργ.)	Ψηλάφηση στις έννοιες	Απορίες σε σχέση με έννοιες-σύμβολα

Διαφοροποιημένες ικανότητες σκέψης	●	□	●	Ενεργή ικανότητα	Αργή ανάπτυξη	Σαφή συμπεράσματα
Μορφοποίηση του ήχου	●	●	●	Λεπτά φωνητικά χαρακτηριστικά	Λεπτά φωνητικά χαρακτηριστικά	Λεπτά φωνητικά χαρακτηριστικά
Λεξιλόγιο	●	□	●	Αυτοδημιουργικότητα σε θέματα έκφρασης. Επηρεασμός από εξωτερικό περιβάλλον	Κάπως αργή ανάπτυξη λόγω των αυξανόμενων παραγ. του Ε.Π.	Συνεχής ανάπτυξη στη δημιουργικότητα
Γραμματική	●	□	●	Ανάπτυξη με παιδικά υπόλοιπα	Αργή ανάπτυξη	Συμβιβασμός στη χρήση της γλώσσας περιβ/ντος
Ενεργή συμπεριφορά	●	●	●	Κυκλική ανικανότητα και μη ύπαρξη της θέλησης	Κυκλική ανικανότητα και μη ύπαρξη της θέλησης	Κυκλική ανικανότητα και μη ύπαρξη της θέλησης
Παρατηρητικότητα στις απεικονίσεις	●	●	●	Μονόλογοι-σχόλια. Ανάπτυξη ενδιαφέροντος	Βελτίωση ζωγραφιών "επί παραγγελία"	"Ζωγραφίζω" και στη συνέχεια "εξιστορώ"
Ερμηνεία έκφρασης - εκφραστικότητας	●	●	●	Ιδιαίτερα χαρίσματα	Ιδιαίτερα χαρίσματα	Ιδιαίτερα χαρίσματα
Μίμηση και απομίμηση	●	●	●	Ιδιαίτερα χαρίσματα	Ιδιαίτερα χαρίσματα	Ιδιαίτερα χαρίσματα
Παιχνίδι	□	●	●	Έλλειψη όρεξης στη λειτουργικότητα	Αρχή απορρίψεως - είδη παιχνιδιών	Αποδοχή ξένων ατόμων στο παιχνίδι
Συναίσθημα	○	●	□	Ακόμη απροσδιόριστο	Κρίση	Χαλάρωση με διακοπές (επεισόδια σοκαρισμού)
Κοινωνική συμπεριφορά	●	□	●	Συμπαθητική συμπεριφορά. Ανάγκη για συντροφικότητα	Αντικοινωνική συμπεριφορά - εγωκεντρισμός	Αντικοινωνική συμπεριφορά - εγωκεντρισμός με αύξηση στο αίσθημα της ζήλιας
Αισθητική απόλαυση	○	○	□	Μυθοποίηση	Καμία βελτίωση	Αρχή διήγησης παραμυθιών
Θέληση	□	●	□	Βηματική πραγμάτευση	Κρίση	Ετοιμότητα (βελτίωση) με επιφυλάξεις
Αρχές - ηθική συμπεριφορά	○	□	□	∅		

- Αυξημένη δραστηριότητα
- Ποσοτική - περιορισμένη ανάπτυξη
- Πισωδρόμηση - έλλειψη

Πηγή: Ingeborg Becker, "Ο Π.Σ. και η διδασκαλία του", Herder, 1990.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το DJI (Deutsches Jugend Institut / Γερμανικό Ινστιτούτο Νεολαίας) έχει στόχο και σκοπό την πραγματοποίηση ερευνών επίκαιρων θεμάτων και προβλημάτων για τη βελτίωση και ανάπτυξη του Π.Σ. Το σχέδιο του Π.Σ. για τους χώρους των παιδιών προσδιορίζει τις απαραίτητες αλλαγές ως απάντηση στα ερωτήματα, τι θέλουν "οι χώροι για τα παιδιά" και πάνω σε τι έρχεται να δώσει τη λύση το σχέδιο αυτό.

Τη διεύρυνση των ευχάριστων παιδικών χώρων, την αντιμετώπιση των δομικών προβλημάτων, τη δυνατότητα υποστήριξης των γονέως, όπως και η προσπάθεια ένωσης του περιβάλλοντος παιδιού και γονέα, είναι μερικές από τις αλλαγές, ως απάντηση στο πρώτο ερώτημα.

Στη μετατροπή της σύγχρονης οικογένειας και της έννοιας "Νεότητα", στην υπαρκτή πλειονότητα διαφορετικών βιοτικών μορφών και στην αλλαγή της παιδαγωγικής επιστήμης, ως απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Η έλλειψη υπολογισμού της προσωπικότητας ενός παιδιού και των δραστηριοτήτων του σε συνδυασμό με διάφορες άλλες ελλείψεις μέσα στο χώρο ενός Π.Σ., περιορίζουν τις κινήσεις του με αποτέλεσμα την εμφάνιση επιθετικής συμπεριφοράς ή συγκρούσεων.

Για την επίλυση αυτού του προβλήματος, το DJI "σχέδιο" απαιτεί τη δημιουργία ενός παιδαγωγικού προσωπικού το οποίο θα συμμετέχει ενεργά, αλλαγές στους νομικούς περιορισμούς σχετικά με τη ρύθμιση των χώρων του Π.Σ., καθώς και περισσότερη εμπιστοσύνη στις δραστηριότητες του παιδιού.

Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής ήταν η κατάλληλη διαμόρφωση των χώρων του Π.Σ., η δικτύωση του Π.Σ. με παρόμοιες προσφορές και η απαραίτητη συμμετοχή των διαφόρων φορέων. Εξίσου, το παιδαγωγικό προσωπικό πρέπει να επιδρά ανάλογα στις κοινοτικές και κοινωνικές

αλλαγές, να συνεργάζεται προσωπικά είτε ομαδικά με τους γονείς και να είναι ανοικτό για καινούργιες προτάσεις - απόψεις από το κοινωνικό περίγυρό του.

Βήματα προς αλλαγή και τη βελτίωση του θεσμού του Π.Σ. ουσιαστικότερα αναφέρονται στις ενδοχώριες μεταρρυθμίσεις στους χώρους ενός Π.Σ.

Επιθυμητό αποτέλεσμα είναι η ανάθεση λιγότερων παιδιών σε ένα παιδαγωγό, έτσι ώστε να υπάρχει ευκολότερη επιτήρηση όλων των παιδιών. Για να γίνει εφικτό αυτό, θα πρέπει το προσωπικό του Π.Σ. να κατέχει την ικανότητα και την αυτοπεποίθηση ενός παιδαγωγού για ομαδική εργασία.

Οι προσπάθειες βελτίωσης του θεσμού του Π.Σ. στη κοινωνία όμως, οδηγεί στην ριζική αλλαγή της συμπεριφοράς των παιδιών. Έτσι, οι παιδαγωγοί πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στις προβληματικές συμπεριφορές των παιδιών.

Καθιερώνοντας επιπλέον τμήματα, πολύτιμα προγράμματα και σχέδια, ο Π.Σ. κατάφερε να προσφέρει στα παιδιά έντονη παιδεία και παιχνίδι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στη σημερινή εποχή, είναι πλέον αποδεδειγμένη η αξία της προσχολικής διαπαιδαγώγησης των παιδιών. Συγκεκριμένα, ο Π.Σ. αποσκοπεί στην απόκτηση εμπειριών, τη σωστή επικοινωνία, στην ανάπτυξη της προσωπικότητας και γενικότερα στη προετοιμασία ένταξης των παιδιών στην κοινωνία μελλοντικά.

Θέτοντας αυτούς τους στόχους, ο Π.Σ. προσφέρει τρεις βασικές μορφές λειτουργιών, οι οποίες είναι η παροχή πληροφοριών και γνώσεων, η προώθηση των διαπροσωπικών σχέσεων και της σωστής ανάπτυξης της προσωπικότητας των παιδιών, όπως και την στήριξη του έργου διαπαιδαγώγησης των γονέων.

Αναπόφευκτα, η παραμέληση των παιδιών, ο κίνδυνος ατυχημάτων και η αύξηση της παιδικής θνησιμότητας είναι συνέπειες της στροφής "γυναίκας-μητέρας" προς την εξωτερική απασχόληση.

Είναι ιδιαίτερα ραγδαία η ανάπτυξη και εξέλιξη του Π.Σ. τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, όπου ο Π.Σ., πλέον, νομιμοποιείται ως βασική ανάγκη του κάθε "καινούριου" εντασσόμενου πολίτη στη κοινωνία.

Το Γερμανικό σύστημα, το οποίο διέπει τους εκεί Παιδικούς Σταθμούς και καθορίζει τους νόμους περί αυτών, ειδικά τις δύο τελευταίες δεκαετίες, έχει ενταχθεί διεθνώς ως ένα από τα καλύτερα συστήματα λειτουργίας των Παιδικών Σταθμών, τόσο σε ποσότητα, όσο και σε ποιότητα.

Σκοπός των Π.Σ. είναι η παροχή των υπηρεσιών τους, σε όλα τα παιδιά, που έχουν ολοκληρώσει το τρίτο έτος της ηλικίας τους.

Η ανάγκη διαπαιδαγώγησης του παιδιού στη προσχολική του ηλικία, του δίνει το δικαίωμα, εφόσον έχει συμπληρώσει το τρίτο έτος της ηλικίας του, να διεκδικήσει μια θέση σε Π.Σ. Υπάρχουν, όμως, ειδικές περι-

πτώσεις όπου αναφερόμαστε στις εργαζόμενες μητέρες, στις άγαμες μητέρες και σε γονείς με πρόβλημα υγείας συγγενικού προσώπου. Αυτές τις περιπτώσεις καλείται να υποστηρίξει ο Π.Σ. παρέχοντας το έργο του.

Οι φορείς, οι οποίοι διακρίνονται σε δημόσιους και ιδιωτικούς, συνεργάζονται με τους Π.Σ. για τη σωστή λειτουργία και ανάπτυξή τους. Οι νομοθεσίες περί "προστασίας του ανήλικου παιδιού" και του ίδιου του Π.Σ. είναι αυτές που ρυθμίζουν τη θέση του φορέα ενός Π.Σ.

Η έγκριση και ίδρυση των Κ.Π.Σ. περνά από τα υπουργικά γραφεία της Νεολαίας ή την τοπική αυτοδιοίκηση του κάθε κρατιδίου, μεταδίδεται στα κεντρικά υπουργικά γραφεία της Νεολαίας από όπου δίνεται και η τελική απόφαση.

Επίσης, η λειτουργία κάθε Κ.Π.Σ. στηρίζεται στον εσωτερικό της κανονισμό με χαρακτηριστικότερο στοιχείο την ύπαρξη "ομάδων" (TEAM). Όπου ομάδα ορίζεται ένας αριθμός ατόμων (μέσος όρος έξι άτομα) που έχουν διαφορετικές αρμοδιότητες αλλά λειτουργούν ομαδικά σαν σύνολο, με κοινό σκοπό την καλύτερη λειτουργία του Κ.Π.Σ.

Η έγκριση για την ίδρυση ενός Ι.Π.Σ. στα διάφορα κρατίδια, δίνεται από το Συμβούλιο της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Οι Ι.Π.Σ. έχουν μεγαλύτερη ελευθερία επιλογής του προσωπικού και η έλλειψη ουσιαστικού ελέγχου συμπληρώνεται πραγματοποιώντας μηνιαίες επισκέψεις από τους κοινωνικούς λειτουργούς.

Όμως, αναμφίβολα η λειτουργία των παιδαγωγικών σχεδίων των Ι.Π.Σ. θα πρέπει να αφυπνεί τους γονείς των παιδιών, ως προς την σωστή κρίση της επιλογής τους.

Τα Μ.Μ.Ε. σήμερα συμμετέχουν απαραίτητα στο έργο του Π.Σ. όπου η συνεχή ενημέρωση ως προς αυτά εξασφαλίζει και βοηθάει στην καλύτερη εκπαίδευση των παιδιών.

Με ειδικά επιλεγμένο υλικό που χρησιμοποιείται από τους παιδαγωγούς για τα παιδιά, γίνεται προσπάθεια ενημέρωσης και σωστής πληροφόρησης των παιδιών. Επίσης, γίνεται προσπάθεια αποφυγής από

λανθασμένες επιρροές που μπορούν να προκαλέσουν τα Μ.Μ.Ε. στα παιδιά.

Υπάρχουν αρκετοί Π.Σ. που χρησιμοποιούν τα Μ.Μ.Ε. στο παιδαγωγικό τους έργο, αλλά και Π.Σ. που ελαχιστοποιούν τα Μ.Μ.Ε., διατηρώντας αντίθετη γνώμη ως προς αυτά.

Γενικά, ο Π.Σ. εμπειριέχει στο παιδαγωγικό του έργο μεθόδους και δυνατότητες έκφρασης, όπως η δημιουργικότητα, μουσική και κινητικότητα, αλλά και διάλογους, όπου τα παιδιά εκφράζονται αναπτύσσοντας τον διάλογο με τους παιδαγωγούς ή αντίστροφα.

Με τον όρο επένδυση εννοείται η κάλυψη διαφόρων αναγκών του κοινωνικού συνόλου από τον Π.Σ. και εκφράζεται με διάφορες μορφές, όπως συνολικό κόστος, κτιριακό κόστος, προσιτό κόστος και κόστος για την αγορά του οικοπέδου που θα χτιστεί ο Π.Σ.

Η τήρηση των προϋποθέσεων της χωροθέτησης και της κτιριακής υποδομής ενός Π.Σ. φέρνει σαν αποτέλεσμα την καλύτερη ροή της διδασκαλίας των παιδιών.

Βασική προϋπόθεση στη βελτίωση και ανάπτυξη αυτή, είναι η εξακρίβωση της ανάγκης ως προς την ποσότητα και ποιότητα, σύμφωνα με το τρίπτυχο "Διαπαιδαγώγηση - Μόρφωση - Ανάπτυξη", όπου ορίζονται οι ανάγκες της κοινωνικής, πνευματικής και σωματικής ευεξίας του παιδιού, ύπαρξης γονέα-γονέων, εργοδότη αυτών, των παιδαγωγών και μιας υιοθετημένης μελλοντικής προσέγγισης από την κοινωνία.

Διάφορα βήματα αλλαγής που έχουν γίνει για τη βελτίωση στο εξωτερικό περιβάλλον στους χώρους είναι δια μέσω της δημιουργίας θεσμών προς τα έξω, της δημιουργίας ευρύτερων ορίων συναλλαγής ανάμεσα στην "επιχείρηση" και την "βοήθεια της Νεολαίας", όπως επίσης και δια μέσω μιας καινούργιας σύλληψης διεθνούς κοινωνικού προγράμματος που αναφέρεται σε προγράμματα ανάπτυξης περί Π.Σ. στη κοινότητα / πόλη.

---

* Υπουργείο για θέματα που αφορούν τη Νεολαία.

Το DJI (Deutsches Jugend Institut / Γερμανικό Ινστιτούτο Νεολαίας) έχει στόχο και σκοπό την πραγματοποίηση ερευνών επίκαιρων θεμάτων και προβλημάτων για τη βελτίωση και ανάπτυξη του Π.Σ. Το σχέδιο του Π.Σ. για τους χώρους των παιδιών προσδιορίζει τις απαραίτητες αλλαγές ως απάντηση στα ερωτήματα, τι θέλουν "οι χώροι για τα παιδιά" και πάνω σε τι έρχεται να δώσει τη λύση το σχέδιο αυτό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. **Dr. Burtchen - Hindelang Irene**, "Νομοθεσία του Παιδικού Σταθμού", A. Heinig, Wiesbaden, 1998.
2. **Heribert Morsberger**, "Ο Παιδικός Σταθμός μέσα στο Κοινωνικό Σύνολο", Herder, 1989.
3. **Katherine H. Read**, "Πρακτικό βιβλίο του Παιδικού σταθμού", Otto Maier Ravensburg, 1978.
4. **Κρατικό Ινστιτούτο για την Πρόωρη Διαπαιδαγώγηση**, "Μονάδα - Κατάσταση για την πράξη - Εισαγωγή", Donauworth, 1987.
5. **Hubertz/Scholten/Tolksdorf**, "Αυτοπροβολή του Παιδικού Σταθμού", Herder, 1990.
6. **Γερμανικό Ινστιτούτο Νεολαίας (DJI)**, "Εγχειρίδιο της Διαπαιδαγώγησης με τα ΜΜΕ στον Παιδικό Σταθμό", Opladen, 1995.
7. **Wolfgang Dichans**, "Το Περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού", Herder, 1993.
8. **Ομοσπονδιακό Υπουργείο για οικογένειες, ηλικιωμένους, γυναίκες και τη νεολαία**, "Παιδιά μέσα σε Παιδικό Σταθμό και Ημερήσια Φροντίδα", Bonn, 1997.
9. **Ingebong Becker-Textor**, "Ο Παιδικός Σταθμός και η Διδασκαλία του", Herder, 1990.

10. **Jutta Althows/Harald Hahn/Beate Reul-Friedrich/Claudia Shoen/Ingrid Volk**, "Ο Παιδικός Σταθμός και η Ανάπτυξη της Προσχολικής Διαπαιδαγώγησης", Brandes & ApseI, 1990.
11. **Guenter Erning/Karl Neumann/Juergen Reyer**, "Η Ιστορία του Παιδικού Σταθμού", Τόμος Ι, Lambertus, 1991.
12. **Guenter Erning/Karl Neumann/Juergen Reyer**, "Η Ιστορία του Παιδικού Σταθμού", Τόμος ΙΙ, Lambertus, 1993.
13. **Wolfgang Dichans**, "Όνειρο και όραμα του Παιδικού Σταθμού του 2010 ", Brandes & ApseI, 1996.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. **Heribert Morsberger**, " Ο Παιδικός Σταθμός μέσα στο Κοινωνικό Σύ-
νολο", Herder, 1989, σελ. 7
2. **Hubertz/ Scholten/Tolksdorf**, "Αυτοπροβολή του Παιδικού Σταθμού",
Herder, 1990,σελ. 29
3. **Dr. Burtchen - Hindelang Irene** , "Νομοθεσία του Παιδικού Σταθμού,
A. Heinig, Wiesbaden, 1998, σελ. 45-46
4. **Dr. Burtchen - Hindelang Irene** , "Νομοθεσία του Παιδικού Σταθμού,
A. Heinig, Wiesbaden, 1998, σελ. 47-49
5. **La Barre Weston**: Wanted: A. Pattern for Modern Man. Reprinted from
Mental Hygiene, April, 1949 by National Comittee for Mental Hygiene,
σελ. 112
6. **Hubertz/ Scholten/Tolksdorf**, "Αυτοπροβολή του Παιδικού Σταθμού",
Herder, 1990,σελ. 32-33
7. **Hubertz/ Scholten/Tolksdorf**, "Αυτοπροβολή του Παιδικού Σταθμού",
Herder, 1990,σελ. 67-68
8. **Heribert Morsberger**, " Ο Παιδικός Σταθμός μέσα στο Κοινωνικό Σύ-
νολο", Herder, 1989, σελ. 82-85
9. **Heribert Morsberger**, " Ο Παιδικός Σταθμός μέσα στο Κοινωνικό Σύ-
νολο", Herder, 1989, σελ. 109-110
10. **Hubertz/ Scholten/Tolksdorf**, "Αυτοπροβολή του Παιδικού Σταθ-
μού",Herder, 1990,σελ. 76-123
11. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του
Π.Σ., Τόμος I, Lambertus, 1991, σελ. 13
12. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του
Π.Σ., Τόμος II, Lambertus, 1991, σελ. 21

13. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του Π.Σ., Τόμος Ι, Lambertus, 1991, σελ. 22-23
14. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του Π.Σ., Τόμος Ι, Lambertus, 1991, σελ. 24
15. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του Π.Σ., Τόμος Ι, Lambertus, 1991, σελ. 52-56
16. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του Π.Σ., Τόμος Ι, Lambertus, 1991, σελ. 92-93
17. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του Π.Σ., Τόμος Ι, Lambertus, 1991, σελ. 212-216
18. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του Π.Σ., Τόμος Ι, Lambertus, 1991, σελ. 245
19. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του Π.Σ., Τόμος Ι, Lambertus, 1991, σελ. 247
20. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του Π.Σ., Τόμος Ι, Lambertus, 1991, σελ. 252
21. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του Π.Σ., Τόμος ΙΙ, Lambertus, 1991, σελ. 12
22. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του Π.Σ., Τόμος ΙΙ, Lambertus, 1991, σελ. 31
23. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του Π.Σ., Τόμος ΙΙ, Lambertus, 1991, σελ. 40-47
24. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του Π.Σ., Τόμος ΙΙ, Lambertus, 1991, σελ. 58-59
25. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του Π.Σ., Τόμος ΙΙ, Lambertus, 1991, σελ. 72-73
26. **Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer**, " Η Ιστορία του Π.Σ., Τόμος ΙΙ, Lambertus, 1991, σελ. 129-130
27. **Dr. Burtchen - Hindelang Irene**, "Νομοθεσία του Παιδικού Σταθμού, A. Heinig, Wiesbaden, 1998, σελ. 13-19

28. **Dr. Burtchen - Hindelang Irene**, "Νομοθεσία του Παιδικού Σταθμού, A. Heinig, Wiesbaden, 1998, σελ. 4
29. **Heribert Morsberger**, " Ο Παιδικός Σταθμός μέσα στο Κοινωνικό Σύ-
νολο", Herder, 1989, σελ. 31-33
30. **Γραφείο Νεολαίας της πόλης Mannheim**, " Στατιστικά στοιχεία",
για το έτος 1995
31. **Heribert Morsberger**, " Ο Παιδικός Σταθμός μέσα στο Κοινωνικό Σύ-
νολο", Herder, 1989, σελ. 72-76
32. **Heribert Morsberger**, " Ο Παιδικός Σταθμός μέσα στο Κοινωνικό Σύ-
νολο", Herder, 1989, σελ. 89-95
33. **Heribert Morsberger**, " Ο Παιδικός Σταθμός μέσα στο Κοινωνικό Σύ-
νολο", Herder, 1989, σελ. 100-103
34. **Heribert Morsberger**, " Ο Παιδικός Σταθμός μέσα στο Κοινωνικό Σύ-
νολο", Herder, 1989, σελ. 109-111
35. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ",
Herder, 1993, σελ. 41-57
36. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ",
Herder, 1993, σελ. 80-87
37. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ",
Herder, 1993, σελ. 92-94
38. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ",
Herder, 1993, σελ. 112
39. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ",
Herder, 1993, σελ. 117
40. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ",
Herder, 1993, σελ. 130
41. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ",
Herder, 1993, σελ. 136-137
42. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ",
Herder, 1993, σελ. 151

43. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ", Herder, 1993, σελ. 152-155
44. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ", Herder, 1993, σελ. 161-167
45. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ", Herder, 1993, σελ. 170-171
46. **Κρατικός Παιδικός Σταθμός του Mundenheim/Ludwigshafen** της περιοχής Φραγκφούρτης. " Παράδειγμα στελέχωσης μιας ομάδας", 1998
47. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ", Herder, 1993, σελ. 180-184
48. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ", Herder, 1993, σελ. 198-203
49. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ", Herder, 1993, σελ. 221-224
50. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ", Herder, 1993, σελ. 231-232
51. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ", Herder, 1993, σελ. 240-241
52. **Γερμανικό Ινστιτούτο (DJI)**, " Εγχειρίδιο της διαπαιδαγώγησης με τα Μ.Μ.Ε. στον Παιδικό Σταθμό, Orpladen, 1995 σελ. 6
53. **Γερμανικό Ινστιτούτο (DJI)**, " Εγχειρίδιο της διαπαιδαγώγησης με τα Μ.Μ.Ε. στον Παιδικό Σταθμό, Orpladen, 1995 σελ.13-18
54. **Γερμανικό Ινστιτούτο (DJI)**, " Εγχειρίδιο της διαπαιδαγώγησης με τα Μ.Μ.Ε. στον Παιδικό Σταθμό, Orpladen, 1995 σελ. 21-26
55. **Γερμανικό Ινστιτούτο (DJI)**, " Εγχειρίδιο της διαπαιδαγώγησης με τα Μ.Μ.Ε. στον Παιδικό Σταθμό, Orpladen, 1995 σελ. 32-37
56. **Γερμανικό Ινστιτούτο (DJI)**, " Εγχειρίδιο της διαπαιδαγώγησης με τα Μ.Μ.Ε. στον Παιδικό Σταθμό, Orpladen, 1995 σελ.43-47
57. **Γερμανικό Ινστιτούτο (DJI)**, " Εγχειρίδιο της διαπαιδαγώγησης με τα Μ.Μ.Ε. στον Παιδικό Σταθμό, Orpladen, 1995 σελ. 53-120

58. **Παιδικός Σταθμός στην Heinrich-Heine-Str.** της πόλης Mannheim, "Διάγραμμα ροής εργασιών", σελ. 5
59. **Παιδικός Σταθμός στην Heinrich-Heine-Str.** της πόλης Mannheim, "Διάγραμμα ροής εργασιών", σελ. 7
60. **Παιδικός Σταθμός στην Heinrich-Heine-Str.** της πόλης Mannheim, "Διάγραμμα ροής εργασιών", σελ. 8
61. **Παιδικός Σταθμός στην Heinrich-Heine-Str.** της πόλης Mannheim, "Διάγραμμα ροής εργασιών", σελ. 10
62. **Παιδικός Σταθμός στην Heinrich-Heine-Str.** της πόλης Mannheim, "Διάγραμμα ροής εργασιών", σελ. 11
63. **Παιδικός Σταθμός στην Heinrich-Heine-Str.** της πόλης Mannheim, "Διάγραμμα ροής εργασιών", σελ. 13
64. **Παιδικός Σταθμός στην Heinrich-Heine-Str.** της πόλης Mannheim, "Διάγραμμα ροής εργασιών", σελ. 15
65. **Katherine H. Read**, "Πρακτικό βιβλίο του Παιδικού Σταθμού", Otto Maier Ravensburg, 1978, σελ. 33
66. **Ομοσπονδιακό Υπουργείο για οικογένειες, ηλικιωμένους, γυναίκες και τη νεολαία**, " Παιδιά μέσα σε Παιδικό Σταθμό και Ημερήσια φροντίδα", Bonn, 1997, σελ. 121-152
67. **Ομοσπονδιακό Υπουργείο για οικογένειες, ηλικιωμένους, γυναίκες και τη νεολαία**, " Παιδιά μέσα σε Παιδικό Σταθμό και Ημερήσια φροντίδα", Bonn, 1997, σελ. 167-194
68. **Δημαρχείο της πόλης Mannheim, και Γραφείο Νεολαίας**, " Δημογραφικά και στατιστικά στοιχεία της πόλης", 1998
69. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ", Herder, 1993, σελ. 323-375
70. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ", Herder, 1993, σελ. 330-337
71. **Wolfgang Dichans**, " Το περιβάλλον του Παιδικού Σταθμού ", Herder, 1993, σελ. 340-348

72. **Hubertz/ Scholten/Tolksdorf**, "Αυτοπροβολή του Παιδικού Σταθμού", Herder, 1990,σελ. 222-240
73. **Wolfgang Dichans**, "Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010", Brandes & Apsel, 1996, σελ. 72-77
74. **Wolfgang Dichans**, "Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010", Brandes & Apsel, 1996, σελ. 75
75. **Wolfgang Dichans**, "Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010", Brandes & Apsel, 1996, σελ. 77
76. **Jutta Althows/ Harald Hahn/Beate Reul-Friedrich/Claudia Shoen/Ingrid Volk**, "Ο Παιδικός Σταθμός και η και η ανάπτυξη της προσχολικής διαπαιδαγώγησης" Brandes & Apsel, 1990, σελ. 62
77. **Jutta Althows/ Harald Hahn/Beate Reul-Friedrich/Claudia Shoen/Ingrid Volk**, "Ο Παιδικός Σταθμός και η και η ανάπτυξη της προσχολικής διαπαιδαγώγησης" Brandes & Apsel, 1990, σελ. 80-82
78. **Jutta Althows/ Harald Hahn/Beate Reul-Friedrich/Claudia Shoen/Ingrid Volk**, "Ο Παιδικός Σταθμός και η και η ανάπτυξη της προσχολικής διαπαιδαγώγησης" Brandes & Apsel, 1990, σελ. 84-93
79. **Jutta Althows/ Harald Hahn/Beate Reul-Friedrich/Claudia Shoen/Ingrid Volk**, "Ο Παιδικός Σταθμός και η και η ανάπτυξη της προσχολικής διαπαιδαγώγησης" Brandes & Apsel, 1990, σελ. 97-104
80. **Wolfgang Dichans**, "Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010", Brandes & Apsel, 1996, σελ. 110-121
81. **Wolfgang Dichans**, "Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010", Brandes & Apsel, 1996, σελ. 197-221
82. **Wolfgang Dichans**, "Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010", Brandes & Apsel, 1996, σελ. 31-38
83. **Wolfgang Dichans**, "Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010", Brandes & Apsel, 1996, σελ. 201-225
84. **Wolfgang Dichans**, "Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010", Brandes & Apsel, 1996, σελ. 210-212
85. **Wolfgang Dichans**, "Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010", Brandes & Apsel, 1996, σελ. 212-214

86. **Wolfgang Dichans**, “ Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010”, Brandes & Apsel, 1996, σελ. 214-217
87. **Wolfgang Dichans**, “ Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010”, Brandes & Apsel, 1996, σελ. 217-218
88. **Wolfgang Dichans**, “ Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010”, Brandes & Apsel, 1996, σελ. 218
89. **Wolfgang Dichans**, “ Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010”, Brandes & Apsel, 1996, σελ. 219-225
90. **Wolfgang Dichans**, “ Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010”, Brandes & Apsel, 1996, σελ. 21
91. **Wolfgang Dichans**, “ Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010”, Brandes & Apsel, 1996, σελ. 24-27
92. **Wolfgang Dichans**, “ Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010”, Brandes & Apsel, 1996, σελ. 29-30
93. **Wolfgang Dichans**, “ Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010”, Brandes & Apsel, 1996, σελ. 30
94. **Wolfgang Dichans**, “ Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010”, Brandes & Apsel, 1996, σελ. 79-81
95. **Wolfgang Dichans**, “ Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010”, Brandes & Apsel, 1996, σελ. 81-82
96. **Wolfgang Dichans**, “ Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010”, Brandes & Apsel, 1996, σελ. 90
97. **Wolfgang Dichans**, “ Όνειρο και Όραμα ενός Π.Σ. του 2010”, Brandes & Apsel, 1996, σελ. 92-98
98. **Ingeborg Becker**, “ Ο Π.Σ. και η διδασκαλία του ”, Herder, 1990, σελ. 121-123.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΙΝΑΚΩΝ - ΣΧΗΜΑΤΩΝ - ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

1. *Σχήμα 1.α: Μορφές των Παιδικών Σταθμών στη Γερμανία, σελ. 14*
2. *Χρονοπίνακας ιστορίας των Παιδικών Σταθμών, σελ. 20-24*
Πηγή: Guenter Erning /Karl Neumann/Juergen Reyer, "Η Ιστορία του Παιδικού Σταθμού", Τόμος I-II, Lambertus, 1993-95
3. *Σχεδιάγραμμα 1: Νόμοι και Ρυθμίσεις στα διάφορα κρατίδια της Γερμανίας σελ. 26*
4. *Σχεδιάγραμμα 2: Νόμοι και Λειτουργία στη Ρύθμιση του Ημερήσιου Προγράμματος, σελ. 27*
5. *Σχεδιάγραμμα 3: Ρυθμίσεις που καθορίζουν τη συνεισφορά των γονέων. (Σχεδιάγραμμα 1,2,3: Πηγή: Burtchen-Hindelang, "Η Νομοθεσία των Π.Σ. και οι Νομικές Διατάξεις Εκτέλεσής της", 1998.) σελ. 28*
6. *Σχήμα 4.α: Ποσοστά αναγκαιότητας θέσεων σε Π.Σ., στατιστικά στοιχεία που αναφέρονται για το έτος 1995. σελ. 31*
Πηγή: Γραφείο Νεολαίας της Πόλης Mannheim, "Στατιστικά Στοιχεία" για το έτος 1995.
7. *Σχήμα 5.α.: Μορφές ύπαρξης των φορέων, στατιστικά στοιχεία για το έτος 1990. σελ. 36*
Πηγή: Wolfgang Dichans, "Το Περιβάλλον του Π.Σ.", Herder, 1993.
8. *Σχήμα 5.β.: Διάφορες ονομασίες των ομάδων φορέων, στατιστικά στοιχεία για το έτος 1990. σελ. 36*
Πηγή: Wolfgang Dichans, "Το Περιβάλλον του Π.Σ.", Herder, 1993.
9. *Σχήμα 5.γ: Κρατικοί φορείς και οι σχέσεις μεταξύ τους. σελ. 40*
Πηγή: Henbert Morsberger, "Ο Π.Σ. μέσα στο Κοινωνικό Σύνολο", Herder, 1989.
10. *Σχήμα 5.δ.: Πλέγμα σχέσεων των συνδέσμων με το Π.Σ. και το περιβάλλον του. σελ. 42*
Πηγή: Wolfgang Dichans,, "Το Περιβάλλον του Π.Σ. ", Herder, 1989.
11. *Σχήμα 5.ε.: Απεικόνιση των σχέσεων μεταξύ κράτους δημοσίων υπηρεσιών και φορέων. σελ. 44*
Πηγή: Wolfgang Dichans, "Το Περιβάλλον του Π.Σ.", Herder, 1993.
12. *Σχήμα 6.α: Ο ρόλος της Διευθύντριας ενός Π.Σ. σελ. 53*
Πηγή: Hubertz/Scholten/Tolksdorf, "Αυτοπροβολή του Π.Σ.", Herder, 1990.

13. Σχήμα 9.α.: Διάγραμμα εργασιών μιας παιδαγωγικής εργασίας του Π.Σ. στην *Heinrich-Heine-Str.* της πόλης *Mannheim*, περιοχή Φραγκφούρτης. σελ. 68
Πηγή: Π.Σ. της *Heinrich-Heine-Str.*, "Διάγραμμα εργασιών".
14. Σχήμα 10.α.: Απογραφή του πληθυσμού στη πόλη *Mannheim*. σελ. 79
Πηγή: Στατιστικά στοιχεία της πόλης *Mannheim*, T.K. 100035, D-681331 *Mannheim*, Ιανουάριος 1998.
15. Σχήμα 10.β.: Πίνακας λειτουργικών εσόδων των τριών δήμων στη πόλη *Mannheim*. σελ. 79
Πηγή: "Στοιχεία Προϋπολογισμού", Γραφείο Νεολαίας της πόλης *Mannheim*, Φεβρουάριος 1998.
16. Σχήμα 10.γ.: Δημογραφικά στοιχεία της πόλης *Mannheim*. σελ. 80
Πηγή: Δημαρχείο της πόλης *Mannheim*, Δημ. στοιχεία 1998.
17. Σχήμα 10.δ.: Λειτουργικά έξοδα των τριών δήμων της πόλης *Mannheim*.
Πηγή: "Στοιχεία Προϋπολογισμού", Γραφείο Νεολαίας της πόλης *Mannheim*, Φεβρουάριος 1998. σελ. 80
18. Σχήμα 10.ε.: Υπάρχουσες θέσεις και καλυπτόμενες θέσεις των Π.Σ. τριών δήμων στη πόλη *Mannheim*. σελ. 81
Πηγή: Δημογραφικά στοιχεία της πόλης *Mannheim*, Δημαρχείο, Ιανουάριος 1998.
19. Σχήμα 10.στ.: Απεικόνιση του κόστους ανά παιδί για το έτος 1998. σελ. 81
20. Σχήμα 11.α.: Προϋποθέσεις του Π.Σ. για την ύπαρξή του σε μια πολυεθνική ομάδα. σελ. 86
Πηγή: Wolfgang Dichans, "Το Περιβάλλον του Π.Σ.", Herder, 1993.
21. Σχέδιο 11.β.: Η αρχιτεκτονική δομή του Π.Σ. βασίζεται στο φωτισμό του κτιρίου με εντοιχιζόμενα παράθυρα από την άνω πλευρά του κτιρίου. σελ. 89
22. Σχέδιο 11.γ.: Η αρχιτεκτονική δομή διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των χώρων. σελ. 90
23. Σχέδιο 11.δ.: Η αρχιτεκτονική δομή του χώρου επιτρέπει τη ρύθμιση των διάφορων δωματίων, έτσι ώστε να υπάρχει λειτουργικότητα μεταξύ τους. σελ. 90
(Για σχέδιο 11.β, 11.γ, 11.δ: Πηγή: Hubertz/Scholten/Tolksdorf, "Αυτοπροβολή του Παιδικού Σταθμού", Herder 1990.)
24. Σχήμα 11.ε.: Αρχιτεκτονικό σχέδιο του Π.Σ. στο χωριό του *Gundelsdorf*. σελ. 90
25. Σχήμα 11.ε.: Αρχιτεκτονικό σχέδιο του Π.Σ. της οδού *Feldbergstrasse* του χωριού *Haslach*. σελ. 91
26. Σχήμα 3.α.: Οργανόγραμμα αλλαγών στο περιβάλλον σελ. 99

27. Σχήμα 14.α: Απεικόνιση ενός μοντέλου εργασίας που αναφέρεται στους γονείς. σελ. 120

Πηγή: Jutta Althaus / Harald Hahn / Beate Reul - Friedrich / Claudia Shoen / Ingrid Volk, "Ο Π.Σ. και η ανάπτυξη της προσχολικής διαπαιδαγώγησης", Brandes & Arsel, 1990

28. ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ ΑΠΟ 2,5 ΕΩΣ 3,6 ΕΤΩΝ

(Απεικόνιση των κυρίαρχων θετικών επιδόσεων) σελ. 123

Πηγή: Ingeborg Becker, "Ο Π.Σ. και η διδασκαλία του", Herder, 1990.